T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EV HANIMLARININ REKREASYON FAALİYETLERİNE KATILIMLARININ VE BEKLENTİLERİNİN TESPİTİ (İstanbul Anadolu Yakası Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe ÖNAL

Enstitü Ana Bilim Dalı: Beden Eğitimi ve Spor
Enstitü Bilim Dalı: Beden Eğitimi Öğretmenliği

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Fehmi ÇALIK

HAZİRAN–2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EV HANIMLARININ REKREASYON FAALİYETLERİNE KATILIMLARININ VE BEKLENTİLERİNİN TESPİTİ (İstanbul Anadolu Yakası Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe ÖNAL

Enstitü Ana Bilim Dalı: Beden Eğitimi ve Spor
Enstitü Bilim Dalı: Beden Eğitimi Öğretmenliği

Bu tez …/…/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

_____	_____	_____
Jüri Başkanı	**Jüri Üyesi**	**Jüri Üyesi**

ÖNSÖZ

Ev hanımlarının Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının ve Beklentilerinin Tespiti (İstanbul Anadolu Yakası Örneği) konulu çalışmamızda yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç.Dr. Fehmi ÇALIK'A teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme ve eşime de şükranlarımı sunarım. Yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Ayşe ÖNAL

27.06.2007

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde her hangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin her hangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşe ÖNAL

27.06.2007

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ……...iii
ÖZET……..vii
SUMMARY……..viii

GİRİŞ…….....1
BÖLÜM 1: GENEL BİLGİLER
1.ZAMAN, SERBEST ZAMAN VE REKREASYON KAVRAMLARI…….……...3
1.1.Zaman Kavramı…..…….....3
1.2.Serbest Zaman Kavramı…….…….5
1.2.1. Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları…….....10
1.2.2. Sosyal Sınıflar ve Serbest Zaman Değerlendirme …….……..…...12
1.2.3. Bireyin Serbest Zaman Eğilimini Etkileyen Faktörler…….....……...14
1.2.3.1. Sosyal Faktörler……...…….…14
1.2.3.1.1. Kültür ve davranış……..…....15
1.2.3.1.2. Sosyal sınıf……..…….....15
1.2.3.1.3. Etkileşim grupları……..…….……16
1.2.3.1.4. Aile……..…….…..17
1.2.3.2. Ekonomik Faktörler……...……18
1.2.3.3. Demografik Faktörler……..…….....20
1.2.3.3.1. Yaş ve cinsiyet……..…….....20
1.2.3.3.2. Yerleşim birimi……...…...21
1.2.3.3.3. Eğitim…….....22
1.3. Rekreasyon Kavramı.....24
1.3.1. Rekreasyon İhtiyacı…….…….…….…25
1.3.2. Rekreasyonun Yararları…….…….…27
1.3.3. Rekreasyonun Sınıflandırılması …….…….....29
1.3.3.1. Amacına göre rekreasyonun sınıflandırılması……...……29
1.3.3.2. Etkinliklere katılma şekline göre rekreasyonun sınıflandırılması……..…29
1.3.3.3. Mekânsal açıdan rekreasyonun sınıflandırılması……...……31

1.3.3.4. Katılımcıların milliyetlerine göre rekreasyonun sınıflandırılması…….32
1.3.3.5. Katılımcıların yaşlarına göre rekreasyonun sınıflandırılması…….33
1.3.3.6. Katılımcıların sayısına göre rekreasyonun sınıflandırılması……..……33
1.3.3.7.Fonksiyonel açıdan, rekreasyonun özel işlevleri de dikkate alınarak yapılan sınıflandırma……..…….....33

2.REKREASYON VE KADIN……34
2.1. Tarihi Süreç İçinde Türklerde Kadın……...……...…….34
2.1.1. İslamiyet Öncesi Eski Türklerde Kadın …….....…….....34
2.1.2. İslamiyet'in Kabulünden Sonra Türklerde Kadın……...…….…..36
2.1.3. Osmanlılarda Kadın…….……..……38
2.1.4. Cumhuriyet Döneminde Kadın……..41
2.2. Türkiye'nin Değişen Toplumsal Yapısı ve Bunun Kadınlar Üzerindeki Etkisi……...42
2.3. Çalışan Kadınlar……...46
2.3.1. Çalışan Kadının Özgürlüğü……...49
2.3.2. Çalışan Kadının Serbest Zaman Kullanımı……...51
2.4. Çalışmayan Ev Hanımları……54
2.5. Cinsiyet Açısından Kadınların Serbest Zaman Etkinlikleri ……59

BÖLÜM 2: MATERYAL VE METOTLAR…..…….…61
2.1. Araştırma Grubu…….……..61
2.2. Ölçme Aracı……..……61
2.3. Verilerin Analizi…….…..61
2.4. Sınırlılıklar…….....61

BÖLÜM 3: BULGULAR VE TARTIŞMA……..……...……62
SONUÇ VE ÖNERİLER ……..…….121
KAYNAKLAR…….……125
EKLER……..…130
ÖZGEÇMİŞ……...……..137

TABLO LİSTESİ

Tablo- 1: Araştırma Gurubunun Yaş Özelliklerinin Dağılımı……62
Tablo- 2: Araştırma Gurubunun Öğrenim Durumlarının Dağılımı.....63
Tablo- 3-A: Araştırma Gurubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı……64
Tablo- 3-B: Araştırma Gurubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı……66
Tablo- 4: Araştırma Gurubunun Çocuk Sayısına Göre Dağılımı……...68
Tablo- 5: Araştırma Gurubunun Oturdukları Semte Göre Dağılımı……...69
Tablo- 6: Araştırma Gurubunun Gelir Düzeyine Göre Dağılımı……72
Tablo- 7: Araştırma Gurubunun Boş Zamanla İlgili Görüşlerinin Dağılımı…..73
Tablo- 8 - A: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (1. Tercih)……...76
Tablo- 8 -B: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (2. Tercih)……78
Tablo- 8 - C: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (3. Tercih)……...80
Tablo- 8 - D: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (4. Tercih)……..……82
Tablo- 8 - E: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (5. Tercih)……..83
Tablo- 9 - A: Araştırma Gurubunun En Çok İzlediği Televizyon Programlarına Göre Dağılımı (1. Tercih)……..86
Tablo- 9 - B: Araştırma Gurubunun En Çok İzlediği Televizyon Programlarına Göre Dağılımı (2. Tercih)……..87
Tablo- 9 - C: Araştırma Gurubunun En Çok İzlediği Televizyon Programlarına Göre Dağılımı (3. Tercih)……...88
Tablo- 10: Araştırma Gurubunun İzlediği Televizyon Programlarının Yeterince Tatmin Sağlama Özelliğinin Dağılımı……...89
Tablo- 11 - A: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Kullandıklarına İlişkin İnanışlarının Dağılımı……..90
Tablo- 11 - B: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Nasıl Değerlendirdiklerinin Dağılımı……91

Tablo- 12: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Faaliyetlerinin Gerçekten Yararlı Olduğuna İlişkin Dağılımı…...92
Tablo- 13 - A: Araştırma Gurubunun Varsa Katıldığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılış Nedenlerinin Dağılımı (1. Tercih)…….93
Tablo- 13 - B: Araştırma Gurubunun Varsa Katıldığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılış Nedenlerinin Dağılımı (2. Tercih)…….94
Tablo- 13 - C: Araştırma Gurubunun Varsa Katıldığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılış Nedenlerinin Dağılımı (3. Tercih)…….95
Tablo- 14 - A: Araştırma Gurubunun Varsa Katılmadığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılmama Nedenlerinin Dağılımı (1. Tercih)……...96
Tablo- 14 - B: Araştırma Gurubunun Varsa Katılmadığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılmama Nedenlerinin Dağılımı (2. Tercih)……...97
Tablo- 14 - C: Araştırma Gurubunun Varsa Katılmadığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılmama Nedenlerinin Dağılımı (3. Tercih)……...98
Tablo- 15: Araştırma Gurubunun Serbest Zaman Faaliyetine Katılımda Cinsiyetlerinin Sorunu İle İlgili Dağılım……...99
Tablo- 16: Araştırma Gurubunun Çevresindeki Sosyal Tesislerin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı……...100
Tablo- 17: Araştırma Gurubunun Tesislerin Arttırılmasının Faaliyetlere Katılımı Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerin Dağılımı…….101
Tablo- 18 - A: Araştırma Gurubunun Ailece Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Dağılım (1.Tercih)…….102
Tablo- 18 - B: Araştırma Gurubunun Ailece Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Dağılım (2.Tercih)…….103
Tablo- 18 - C: Araştırma Gurubunun Ailece Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Dağılım (3.Tercih)…….104
Tablo- 19: Araştırma Gurubunun Bu Etkinliklere Hangi Sıklıkta Katıldıklarının Dağılımı……...105
Tablo- 20: Araştırma Gurubunun Gelirlerinin Ne Kadarını Serbest Zaman Etkinliklerine Ayırdıklarına İlişkin Dağılım…….106
Tablo- 21: Araştırma Gurubunun Fiziksel Hastalıklarına İlişkin Dağılım…...107

Tablo- 22 - A: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (1. Tercih)…….108
Tablo- 22 - B: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (2. Tercih)…….109
Tablo- 22 - C: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (3. Tercih)…….110
Tablo- 22 - D: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (4. Tercih)…….111
Tablo- 23: Araştırma Gurubunun Hayatlarında Boşluk veya Memnuniyetsizlik Hislerine İlişkin Dağılımı……111
Tablo- 24: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Daha Olumlu Faaliyetlerle Geçirmelerinin Onları Daha Mutlu ve Sağlıklı Kılacağına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı……112
Tablo- 25: Araştırma Gurubunun Yaşadıkları Belediyenin Yeterince Serbest Zaman Alanı Oluşturup Programladıklarına İlişkin Görüşlerin Dağılımı……...…113
Tablo- 26 - A: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (1. Tercih)……114
Tablo- 26 - B: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (2. Tercih)…….115
Tablo- 26 - C: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (3. Tercih)…….116
Tablo- 26 - D: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (4. Tercih)……117
Tablo- 26 - E: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (5. Tercih)…….118

Tablo- 27: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarında Yapmak İsteyipte Aile ve Çevreden Ötürü Yapamadıkları Etkinliklere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı……119

Tezin Başlığı: Ev Hanımlarının Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının ve Beklentilerinin Tespiti (İstanbul Anadolu Yakası Örneği)

Tezin Yazarı: Ayşe ÖNAL **Danışman:** Yrd. Doç. Dr. Fehmi ÇALIK

Kabul Tarihi: 27 Haziran 2007 **Sayfa Sayısı:** VI (ön kısım) + 106 (tez) +4 (ekler)

Anabilim dalı: Beden Eğitimi ve Spor **Bilim dalı:** Beden Eğitimi Öğretmenliği

Rekreasyon kavramı, bireylerin veya toplumsal kümelerin, zorunlu davranışları dışında kalan zaman dilimi olarak adlandırılan serbest zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici, eğlendirici, doyum sağlayıcı etkinliklerdir. Rekreasyon daha dolu, anlamlı bir yaşam için araçtır. Rekreasyon aktivitelerine katılım sonucunda bireyler hayata daha sıkı bağlanır, mutlu olurlar. Öz saygı ve öz güven duyguları gelişir.

Rekreasyon aktivitelerine katılıma herkes gibi ev hanımlarının da ihtiyacı vardır. Ev hanımlığı, evinin içinde her işi yapan ancak dışarıda gelir getirici bir işte çalışmayan kadınları kapsamaktadır.

Bu çalışmanın araştırma problemi, ev hanımlarının rekreasyon faaliyetlerine katılımlarını beklentilerini ve rekreasyona bakış açılarını belirlemek olarak ifade edilebilir. Çalışmanın amacı, Türkiye'deki kadın nüfusunun %70'i gibi büyük bir kesimini oluşturan ev hanımlarının rekreasyon faaliyetlerine katılımlarını, beklentilerini tespit etmek, bu tespitleri gerekli yerlerle paylaşmak ve daha fazla ev hanımını rekreasyon faaliyetleriyle buluşturmaktır.

Bu amacı gerçekleştirebilmek için İstanbul Anadolu Yakasında oturan 1057 ev hanımına Likert türünde 27 sorudan oluşan anket dağıtılmış, çeşitli sebeplerden dolayı 924 kişinin anketi değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler Excel Paket programına yüklendikten sonra SPSS 10,0 Paket programına aktarılarak Frequency Testi ile analiz edilmiştir.

İstanbul Anadolu Yakasında Türkiye'nin birçok ilinden ev hanımı bulunmaktadır. Elde edilen sonuçlar bize Anadolu kadınının düşüncesini de öğrenme imkânı sunacaktır. Çalışmamızı değerlendirmek için literatür taraması da yapılmış, ev hanımları ile ilgili kaynakların çok az olduğu görülmüştür.

Yapılan çalışma sonucunda, ev hanımlarının rekreasyon faaliyetlerine katılımlarının az olduğu ve bu konuda yeterince bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Katılımın az olmasının en önemli sebepleri, ev hanımlarının çevrelerinde bu tür etkinliklerin ve tesislerin yeterli olmayışından kaynaklanmaktadır. Belediyelerinden ve devletten serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri tesisler, alanlar, eğitici-öğretici kurslar açmalarını beklemektedirler. Ev hanımları bu tür etkinliklerin artması, daha ucuz olması halinde katılımın artacağını, çünkü rekreasyon faaliyetlerinin önemine inandıklarını ifade etmişlerdir.

Toplumun en küçük yapı taşı olan aile kurumunda kadınların rolü küçümsenmeyecek ölçüde büyüktür. Rekreasyon faaliyetlerinin kişilere sağladığı yararlardan ev hanımlarını da faydalandırdığımızda, en azından bu konuya dikkatlerini çekebildiğimizde, fiziksel ve ruhsal açıdan kendilerini daha rahatlamış ve mutlu hissedecekler, kendilerini daha iyi yetiştirecekler, çocuklarının eğitimi konusunda daha bilinçli olacaklardır. Bu da sağlıklı bireyler ve dolayısı ile sağlıklı huzurlu bir toplum oluşturma açısından oldukça önemlidir.

Anahtar kelimeler: Serbest zaman, Rekreasyon, Ev Hanımı

Sakarya University Insitute of Social Sciences **Abstract of Master's/PhD Thesis**

Title of the Thesis: Dedermination Of House Wifes' Activities Participation To The Recreation (Example İstanbul Anatolia Coller)

Author: Ayşe ÖNAL **Supervisor:** Yrd.Doç.Dr. Fehmi ÇALIK

Date: 27 June 2007 **Nu. of pages:**VI(pre text) +106(main body)+ 4(appendices)

Department: Physical Training Sport **Subfield:** Physical Training Teacher

Recreation is an activity that people do and have a good time in their free time. İt is a vehiçle for a meaningful life. People become happy by joining recreation activities. Their self-respect and self-trust develop.

House-wifes need recreation aktivities too. House wifes do house Works and they don'tearn their own Money.

Investigators recreation activities which is done by house wifes in Turkey. Their aim is to do termibe house wifes ınterests to the recreation.

Alot of polls are done. İn the side of Anatolion of İstanbul.

İt is sen that House wifes don't do recreation sofficently. They have no information a bout recreation. Because this activities and installations aren't enough. Also facalities are unsufficient.House wifes wait more facilities and education courses from municipilaties.

Roles of house wifes in a family is very impotant.If they become happy, they will grow their children happily.

They will be more healthy and more relax.

Keywords: Leisure time, Recreation, Hause Wifes

GİRİŞ

İnsanların yaşamları boyunca sahip oldukları, herkese eşit olarak verilen en önemli şeylerden biri zamandır (Çakıroğlu,1998:3). Bireylerin ve toplumların gelişmesinde, başarı veya başarısızlıklarında zamanlarını doğru kullanmalarının payı büyüktür (Karaküçük, 1997:2). Zamanı sürekli akıp giden ve iyi değerlendirilmesi gereken bir kavram olarak algılamak gerekir.

Günümüzdeki teknolojik gelişmeler, insanların sahip oldukları serbest zamanlarını bir hayli arttırmıştır. Serbest zaman faaliyetlerinin niteliğini açıklayan Uluslar Arası Serbest Zamanları İnceleme Grubunun tanımına göre serbest zaman faaliyeti; kişinin, mesleki, ailevi ve toplumsal ödevleri yerine getirdikten sonra özgür iradesiyle girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi veya becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü katılma gibi bir dizi uğraşılardır (Çakıroğlu, 1998: 16).Bu zamanı olumlu veya olumsuz olarak kullanmak kişinin kendi elindedir.

İnsanların veya toplumların serbest zamanlarında gönüllü olarak katıldıkları, zevk verici, dinlendirici, eğlendirici (Karaküçük, 1997:51), aynı zamanda doyum sağlayıcı etkinlikler rekreasyon olarak tanımlanmaktadır (Hazar, 2003:21). Hangi rekreasyon etkinliklerinin seçileceğine kişinin yaşı, cinsiyeti, sosyo-ekonomik durumu, eğitimi, kültürü, toplumun örf-adet ve değer yargıları gibi etkenler etkili olmaktadır (Yazıcı, 1998:7).

Rekreasyon etkinlikleri kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarını olumlu yönde etkiler, insanı sosyalleştirir. Gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkarmalarına, kendilerini daha mutlu, daha üretken hissetmelerine yardımcı olur.

Rekreasyon etkinlikleri daha dolu, anlamlı ve kaliteli bir yaşam için vazgeçilmez bir kaynaktır.

Ancak insan hayatını bu kadar olumlu etkileyebilen bu etkinliklere ülkemizde yeterince önem verilmediği düşünülebilir. Türkiye'de yeterli önem verilmediğini düşündüğümüz bir kesimde ev hanımlarıdır. Ev hanımları ile ilgili yapılan çalışmaların azlığı bu araştırmayı gerekli kılan önemli sebeplerdendir.

Ülkemizde,17 milyon kadının % 70'i ev hanımıdır (www.kanala.com). Ev hanımlığı sadece ülkemizde bir meslek gibi algılanır (www.ıtusozluk.com). Ev dışında gelir getirici bir işte çalışmayan kadınları ifade eder. Maddi özgürlükleri olmadığı için aileleri ve toplum tarafından daha rahat baskı altına alınabilirler. Çalışan kadınlardan daha az kültürlü (www.mihenk.gr) ve hayata dair bakış açılarının daha dar olduğuna ilişkin bir önyargı vardır. Evlerinde tüm gün yaptıkları uğraşılar işten sayılmaz. Tabiî ki bu önyargıların oluşmasında ev hanımlarının payları büyüktür. İşlerinden arta kalan zamanlarını, kendilerini geliştirebilecekleri faaliyetlerle uğraşmak yerine, gerek çevresindeki imkânların yetersizliği, gerekse kendilerinden kaynaklanan sebeplerle zamanlarını boşa harcamaktadırlar.

Bu çalışma; ev hanımlarının çalışan kadınlardan daha fazla olan serbest zamanlarını nasıl değerlendirdiğini, bu konuya bakış açılarını ve beklentilerinin neler olduğunu konu edinmiştir.

Çalışmanın amacı, Türkiye'deki kadın nüfusunun çoğunluğunu oluşturan ev hanımlarının rekreasyon faaliyetlerine katılımlarını, bakış açılarını ve beklentilerini belirlemek, elde edilen sonuçları gerekli yerlerle paylaşmak, daha fazla ev hanımını rekreasyon aktivitelerine yönlendirerek, daha mutlu ve kaliteli bir yaşama sahip olmalarını sağlamaktır.

Ev hanımları serbest zamanlarını rekreasyon faaliyetleriyle değerlendirdiklerinde, bu aktivitelerin kişiye kazandırdığı tüm yararlardan faydalanacaktır. Böylece kendini daha geliştirmiş, her açıdan daha sağlıklı, işe yaradığını hisseden ve hissettiren, hayata sıkı sıkıya bağlı ve hayattan zevk alan kadınlar ortaya çıkacaktır. Ev hanımlarının kadın nüfusu içindeki çoğunluğunu ve aile içindeki rolünü düşünürsek bu çalışma, sağlıklı bireylerin ve dolayısı ile daha sağlıklı bir toplumun oluşması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bu çalışma, ev hanımlarının kendilerine yakıştırılan bazı yanlış imajları değiştirmelerinde ve daha demokratik bir toplumun oluşması açısından da önem taşımaktadır.

Çalışmamızda literatür taraması yapılmış, verilerin elde edilmesinde anket yöntemi kullanılmıştır. Anketler Likert türünde 27 sorudan oluşmuştur. Bu çalışma, İstanbul Anadolu yakasında oturan yaklaşık bin ev hanımıyla sınırlıdır. Anket sorularına verilen cevapların samimi ve objektif olduğu varsayılmaktadır.

BÖLÜM 1: GENEL BİLGİLER

1.ZAMAN, SERBEST ZAMAN VE REKREASYON KAVRAMLARI

1.1.ZAMAN KAVRAMI

Genelde yokluğundan şikâyet ettiğimiz, ancak gerçekte her zaman var olan zaman kavramı insandan insana değişmektedir. Kimine göre sürekli akış halinde ve geri döndürülemeyecek bir olgu iken, kimilerine göre ise bir daire etrafında dönen telafisi mümkün bir olgu olarak algılanmaktadır. Zamanı daire şeklinde akan bir akarsuya benzetenler yanılgıya düşerek zarar etmektedir. Çünkü insanın en büyük ve değerli sermayesi olan zaman sürekli akış halindedir (Yazıcı, 1998:3).

Sözlük anlamı olarak zaman; bir iş veya oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre veya vakittir. Zaman kavramının başlıca özellikleri şunlardır

- Zaman, ödünç alınamaz
- Kiralanamaz
- Satın alınamaz
- Çoğaltılamaz
- Depolanamaz
- Tasarruf edilemez
- İyi değerlendirilmediğinde insanlarda stres yaratır (Hazar, 2003:5).

TDK ise zamanı; olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceklerini düşündüğümüz, başı ve sonu olmayan soyut kavram olarak açıklamaktadır (Karaküçük, 1997:2).

Zaman, insan için yaradılışından bu yana büyük önem taşımıştır. İnsanın gelişmesinde ve hangi alanda olursa olsun mesleki başarısında zaman anlayışının payı büyüktür. Bu, fertler kadar toplumlar için de böyle gelişmiştir. İş hayatını, sosyal ilişkilerini, eğlence ve dinlenme alışkanlıklarını bu anlayış içersinde tanzim eden toplumlar, diğerlerine nazaran daha fazla gelişmişlerdir (Karaküçük, 1997:2–3).

Dünyada bütün insanlara eşit olarak verilmiş tek şey zamandır. Zamanı iyi kullanabilmek, verimli ve etkili olabilmesini sağlamak bir eğitim işi olmakla beraber, insanın çalışma hayatına, dinlenme ve eğlenmesine, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasına ayırdığı zaman birimleri arasında dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır (Çakıroğlu, 1998:3).

İnsansal kaynak olan zaman; yaşama standartlarında (birey yada aile tarafından tüketilmesi arzu edilen mal veya hizmetlerin kalite veya kantitesi) amaçlara ulaşmada kullanılan bir kaynaktır. İnsanların diğer kaynakların aksine eşit olarak sahip olduğu bu kaynağın saklanmasının veya tasarrufunun söz konusu olmadığını belirtmiştik. Ancak, zamanı iyi veya kötü kullanmak söz konusu olabilir (Bener, 1989:2).

Zamanın doğru kullanımının insanların ve toplumların gelişmişlik düzeylerine olan etkisi açıktır. Gelişmekte olan ülkemizdeki tüm bireylerin zamanlarını doğru, planlı ve kendilerini geliştirecek şekilde kullanmalarının ve bunu nasıl yapacaklarını öğrenmelerinin toplumu bir adım daha ileri götüreceği düşünülebilir.

Zaman Sınıflamaları

Zamanın, çalışma ve çalışma dışı zaman olmak üzere iki ana kullanım bölümü vardır. Çalışma zamanında ; ‘’işe bağımlı zaman’’ çalışma dışında kalan ancak çalışma için hazırlık ve işe gidiş- dönüş sürelerini içeren zaman, uğraşılan işle ilgili normal mesai dışı yapılması gereken mesleki uğraşıları içeren zaman bölümleri vardır.

Çalışma dışı zaman ise; yemek, uyku, vücut bakımı gibi insanın hayatını devam ettirebilmesi için gerekli ‘’varoluşla ilgili zaman’’ ile dinlenme ve rekreasyondan oluşan ‘’serbest zaman’’ bölümleri vardır (Çakıroğlu, 1998:3).

Zaman kullanımı ile ilgili bir başka bölünme biçimi; iş, dinlenme ve boş zaman faaliyetlerine ayrılan süre şeklindedir. Değişik bir şekilde ise; iş, ev bakımı ve kişisel

bakım için harcanan zaman ve kişinin istediği gibi değerlendirebileceği boş zaman olarak adlandırılan zaman şeklinde de ayrılabilmektedir (Bener, 1989:3).

Zaman kullanımı açısından şu klasik sınıflama da yapılabilir (Hazar, 2003:6).

1-Zorunlu Davranışlar İçin Gerekli Zaman

Zorunlu davranışlar için gerekli zaman, davranışın türüne göre üç ana grupta incelenebilir (Hazar, 2003:6).

Çalışma (iş) zamanı; kazanç sağlama amacına yönelik iş, fazla mesai, ikinci iş veya ek iş için kullanılan zamandır.

Çalışmayla ilgili etkinliklere ayrılan zaman; işle ilgili hazırlık, işe gidiş ve geliş, normal mesai dışı yapılması gereken mesleki uğraşılar için kullanılan zamandır.

Yaşamı sürdürmeye yönelik etkinlikler için kullanılan zaman; yeme, içme, uyuma gibi fizyolojik ihtiyaçlar, yemek yapma ev temizliği, vücut bakımı vb. zorunlu ihtiyaçlar için kullanılan zamandır.

2- Boş zaman

Zorunlu davranışlar için gerekli zamanın dışında kalan zaman boş zamandır.

1.2. SERBEST ZAMAN KAVRAMI

Aristo boş zamanı ‘’Bir kimsenin kendi iradesiyle yaptığı aktivite içinde olmanın bir ifadesi olarak kabul etmiştir (Yazıcı, 1998:5).

Yine Aristotle, boş zamanı ‘’yorgunluktan uzak olmak’’ biçiminde tanımlamıştır (Kılbaş Köktaş, 2004:17).

Tezcan, boş zamanı; kişinin hem kendisi hem de başkası için bütün zorunluluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zaman olarak, yani kişinin kesin olarak bağımsız ve özgür olduğu iş hayatının dışındaki zaman şeklinde tanımlar (Karaküçük, 1997:30).

Boş zaman kavramını genel olarak tanımlamak gerekirse, ‘’iş, uyku ve diğer temel gereksinimlerini karşıladıktan sonra bireye kalan zaman’’dır denilebilir (Aslan, 2005:9).

Boş zamanın oldukça kapsamlı sayılabilecek tanımı şöyle yapılmıştır. ‘’Boş zaman dar anlamda iş ile ilgili sorumluluklardan veya diğer emirli görevlerden serbest olunan, mecbur olunmayan zamandır. Geniş anlamda boş zaman, birçok kültürel ve kamu kapsamı içindeki hobiler ve meşguliyetler dizisine katılım suretiyle benlik geliştirmek için serbestçe kullanım hakkı ve fırsatlarını ifade etmektedir. Boş zaman aynı zamanda içinde bulunulan ruh hali, yaratıcılık ve ruhsal değerlerin bir kaynağı olarak ta kabul edilebilir (Yazıcı, 1998:6).

Serbest zaman faaliyetlerinin niteliğini açıklayan Uluslar Arası Serbest Zamanları İnceleme Grubu şu tanımı yapmaktadır.’’Serbest zaman faaliyeti, kişinin, mesleki, ailevi ve toplumsal ödevleri yerine getirdikten sonra özgür iradesiyle girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi veya becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü katılma gibi bir dizi uğraşılardır (Çakıroğlu, 1998: 16).

Serbest zaman tarih boyunca bugünkü formlarına gelinceye kadar irdelemek gerekirse şunlar söylenebilir:

Serbest zaman antik Yunan toplumunda, gerçek, iyilik, güzellik ve bilgi gibi erdemlerin tasarımı olarak tanımlanmış ve skhole sözcüğü ile ifade edilmiştir. Skhole basit olarak hiçbir şey yapmadan değil daha çok ruhun huzur içinde yaratıcı düşünce ortamına dalmasıdır. Serbest zaman kişinin belli bir zamana sahip olmasını gerektirdiğinden işin buyruğu altına girmemek temel koşuldu. Serbest zaman zengin sınıfa hitap etmekte idi ve zengin sınıfın bireylerini günlük işlerinden uzaklaştırarak özgür olmalarını, daha entelektüel ve daha estetik olan bir faaliyet içinde bulmalarını sağlamayı amaçlamaktaydı (Munne,1992).

Antik çağ Yunan ve Roma uygarlığında en önemli serbest zaman uğraşısı beden eğitimi ve spordu. Antik çağ Yunan uygarlığında beden eğitimi felsefi görüşler açısından ele alınırken, Roma İmparatorluğunda beden eğitimi sadece savaşçı amaçlar kapsamı içinde ele alınmıştır (Atalay, 2004:20).

Romalılar serbest zamanı, işe daha verimli dönmek amacıyla dinlenme, yaratma ve iyileşme için gerekli olan zaman olarak kabul etmişler ve otium sözcüğünü kullanmışlardır. Yunanlıların aksine Romalılarda serbest zaman bir yaşam biçimi ve sosyal statü olarak değil sadece üretken çalışmadan sonra arta kalan zaman olarak

algılanmıştır. Yunan ideali tersine çevrilmiş ve serbest zaman işi destekleyen bir araç olmuştur (Munne, 1992). Romalılarda beden eğitimi tamamıyla savaşçı bir anlayışla ele alınmıştır. Romalılarda bir savaş yöntemi olarak görülen binicilik, sonraları boş zamanlarında zevk için yapılır olmuştur. Top oyunları, kadınların da halter kaldırmaları, cirit ve disk atmaları, hamama gitmek, gladyatör güreşleri Romalıların boş zamanlarında yaptıkları etkinliklerdendir (Atalay, 2004:25-27).

Antik çağ sonrası dönemde serbest zaman ve buna ilişkin faaliyetler sosyo-ekonomik değişiklikler nedeniyle büyük ölçüde etkilenmiştir. Sanayi devriminin ortaya çıkışına kadar serbest zamanın kitleselleşmesinden söz edilemez (Atalay, 2004:28).

Orta Çağ döneminde serbest zaman dinlenme ve yaratmadan daha çok yüksek sosyal sınıflar arasında sosyal bir gösterişe dönüşmüştür. Yunan felsefesinin aksine serbest zaman işten uzaklaşma değil, hangi aktivite içinde bulunacağını seçme özgürlüğü olarak ele alındı. Orta Çağın sonlarında, serbest zaman gösteriş, lüks, zevk ve israf haline dönüşmüştür. Serbest zaman kullanımı köle gibi çalışmaya karşı bir asalet göstergesi olmuştur (Vaux,1998). Ortaçağda skolastik öğretinin etkisiyle beden değil ruh ön plana çıkmıştır. İnsanlar bu dönemde tefekküre dalarak zaman geçirmişlerdir. Bu bakımdan insanların yaşamına dinamizm, hareket değil durağanlık egemendir (Atalay, 2004:28).

Serbest zamanın kullanımı sadece toplum yapısının tinsel anlamda değişmesiyle değil, bunun yanında bir takım teknolojik buluşların varlığına da bağlıdır. Sanayi devrimi serbest zaman faaliyetlerinin teknikleşmesine ve kitleselleşmesine de yol açmıştır (Atalay, 2004:28-38).

Rekreatif faaliyetlerinde adı geçen serbest zaman büyük ölçüde toplumsal dönüşümlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Önce toplumlarda özel mülkiyetin ve buna bağlı olarak egemenliğin, bunun sonucu olarak da sosyal sınıfların doğuşu ve daha sonraları çalışma koşullarındaki değişiklikler ve teknolojik yenilikler, eğlence endüstrisinin ortaya çıkışı serbest zamanın insanlık tarihi içindeki evrimine yön vermiştir (Atalay, 2004:13).

Bireylerin boş zaman süreleri incelendiğinde ise;

1-Uzun süreli boş zamanlar (çocukluk dönemi-toplumsallaşma süreci içinde pasif konumda olunan yaşam dilimi; yıllık izinler, emeklilik dönemi),

2-Kısa süreli boş zamanlar (günlük çalışma saatlerinin dışında; hafta sonları ve kısa süreli tatiller) olarak gruplanabilmektedir (Aslan, 2005:10).

Kullanım amacına göre boş zaman çeşitleri ise;

1-Sportif boş zaman; insanların amatör olarak, özgürce ve severek spor yapmak için ayırdıkları boş zaman dilimidir.

2-Yaratıcı boş zaman; insanların yaratıcı yetenekler (resim, heykel yapımı, el sanatları vb.) ayırdıkları boş zaman dilimidir.

3-Sosyal boş zaman; insanların sosyal etkinliklere katılmak (eş, dost ziyaretleri, aile veya arkadaş toplantıları gibi) için ayırdıkları boş zaman dilimidir.

4-Turistik boş zaman; insanların turizm olayına katılmak için ayırdıkları boş zaman dilimidir. Turizm olayına katılma süresi içinde, zorunlu etkinlikler dışında kalan zaman dilimiyle ilgilidir (Hazar, 2003:7).

Günümüzde serbest zaman ve boş zaman kavramlarının hangisinin kullanılacağı konusunda bir belirsizlik hâkim gözükmektedir. Oysa bu iki kavram arasında belirli bir farklılık bulunmaktadır.

Serbest zaman bir yönsüzlük yansıtmakta, boş zaman ise, yönlendirilmeye açık bir potansiyel içermektedir. Rekreasyon da, boş zamanın belirli kullanış biçimlerini oluşturmaktadır. Boş zamanda başka faaliyetler olduğunu ima eden, bunları dengeleyen yapıcı bir yön kavramsal olarak bulunmaktadır. Boş zaman bir hak etme değeri taşır. Dolayısıyla boş zamanın pozitif değerinden söz edilebilir. Serbest zaman ise, seçerek değil de şartlar gereği işsiz olan bir kişinin serbest zamanına ilişkin sorununda olduğu gibi, bunu nasıl kullanacağı değil, nasıl ortadan kaldıracağı şeklinde gelişir ve bu anlamda negatif bir değer taşır (Karaküçük, 1997:28).

Serbest zaman ile boş zaman arasındaki farklılık; çalışma dışı zaman, yaşamı kazanma amacı ile nedensel ve düşünsel çabalar ya da iş için harcanan zorunlu zamanın dışında

kalan zamanı oluşturmaktadır. Çalışma dışı zaman, biyolojik olarak yapılması gereken yemek, uyumak, kişisel gereksinimlerin karşılanması, işe gidiş-geliş süreleri, çocuk bakımı ile zorlama duygusunun en az olduğu ve insanın kendi yargı ve seçimine göre kullanacağı, isteğe bağlı kullandığı boş zamanı kapsamaktadır. Buna göre çalışma dışı zaman, insanın işinden arta kalan özgür zaman içerisinde kalan ve kişinin her türlü bağımlılıktan ve bağlantılardan kurtularak özgürce kullanacağı bir zaman dilimini içermektedir. Şu halde özgür zaman ve boş zaman arasındaki belirli bir farklılık bulunmaktadır. Özgür zaman bir yönsüzlük yansıtmaktadır. Boş zamanda ise katılına bilecek başka etkinlikler olduğunu ima eden, bunları dengeleyen yapıcı bir yön kavramsal olarak bulunmaktadır. Boş zaman bir hak etme değeri taşır, şeklinde ifade edilmektedir (Kılbaş Köktaş, 2004:15).

Garzia, boş zaman (leisure time) ile serbest zaman (free time) arasındaki farkı şöyle ortaya koymaktadır. Garzia'ya göre, her insanın ''free time''e olabilir ancak ''leisure time''ı olmayabilir (Karaküçük, 1997:28).

Douglas ''free time''terimini bir kimsenin işi için ayırdığı zamandan arta kalan ve uyku, aileye bakım, kişisel bakım ve ''leisure''için ayrılan zaman olarak kabul etmektedir. Mahmut Tezcan ise aynı sınıflamayı benimseyerek ''fire time''terimi için ''çalışma dışı zaman'', ''leisure'' için de ''boş zaman'' terimlerini kullanmaktadır (Çakıroğlu, 1998:7).

Boş zaman, her türlü kaynakta olduğu gibi, nüfus içinde eşitsiz olarak dağılım göstermektedir. Yaş kategorisine göre özellikle üretime aktif olarak katılan nüfus ile katılmayanlar açısından önemli bir farklılık vardır. Gençlerin, özellikle okul sistemi içinde yer alan gençlerin daha fazla zamanı mevcuttur. Çalışan nüfusun, çalışma yaşamından kaynaklanan zorunluluklar nedeni ile daha az boş zaman diliminin fazla olduğu kabul edilmektedir. Bireyin evli olup olmaması da boş zaman diliminde farklılıklar yaratmaktadır. Evli ve özellikle çocuk sahibi olanların, boş zaman dilimi, zorunlu zaman diliminin artması sonucunda, azalmaktadır. İnsanların okullaşma düzeyi ile boş zaman miktarı kıyaslandığında, arada doğrusal bir ilişki olduğu saptanmaktadır. Eğitim yolu ile elde edilen meslekler, özellikle profesyonel değerlendirmeler içinde kalan meslekler, çalışma saatini uzatmaktadır. İş mekânı dışına taşan uğraşlar ''boş zaman'' dilimi üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Buna karşın eğitim düzeyi

yükseldikçe, boş zaman konusu üzerinde insanların daha özenli ve titiz davrandıkları görülmektedir (Aslan, 2005:10).

Pek çok insan için boş zaman henüz az kullanılan bir araçtır. Buna karşılık, çalışma günlerinin azaldığı ve tatillerin uzadığı ülkelerde boş zaman bir lütuf değil bir hak olarak görülmektedir. Ancak insanlar boş zamanın kendilerine sağladığı olanakları bilmeli ve olanaklardan en iyi biçimde yararlanmalılar. Değerlendirilmeyen boş zaman kendiliğinden kültürsüzlüğü de getirir (Kılbaş Köktaş, 2004:16).

1.2.1. Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları

Dinlenme fonksiyonu: Hepimiz yoğun bir tempoyla çalıştığımız işimizden evimize geldiğimiz zaman dinlenmek isteriz. Aynı durum çocuklarımız için de geçerlidir. Serbest olduğumuz zamanlarda hoşlandığımız şeyleri yaparak zihinsel ve bedensel rahatlığa ulaşırız (www.otizm.org).

Dinlenme fonksiyonu, boş zamanı en fazla karakterize eden ve farklı algılamalarla, çalışma hayatı tarihi boyunca değerlendirilen bir temel fonksiyondur. Çalışma saatini günde 12–15 saatler olduğu sanayi devriminin ilk dönemlerinde, işçilerin boş zamanları sadece fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında dinlenme fonksiyonunu yerine getirilerek dolduruluyordu. Günümüz sanayileşmiş toplumlarında çalışma ve çalışma dışı süreleri düzene konulmuş çağdaş insan için ise dinlenme, bedensel ve ruhsal yönden yenilenmek için aktif veya pasif birçok boş zaman değerlendirme etkinliğini (örneğin; az yorgunluktaki ve genellikle yarışma içermeyen turistik sağlıksal nedenlere dayanan spor faaliyetleri, balık avı, trekking, kayak ya da TV seyretmek, uyumak gibi) gerçekleştirmesini ifade etmektedir (Karaküçük, 1997:45).

Eğlenme fonksiyonu: Eğlence, neşeli ve hoşça vakit geçirme sürecidir. Rekreasyon ve animasyonun temel amaçlarından biridir. Eğlence insanların farklı yapılarına ve ihtiyaçlarına yönelik olarak farklı şekillerde algılanabilir. Örneğin; gençlere çok hoş gelen müzikler, üçüncü yaş grubu için gürültü niteliği taşıyabilmektedir (Hazar, 2003:17).

Can sıkıntısını yok eden veya sıkıntı sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade eden, yarışmanın oyun zevkine ağır basmadığı, tüm spor uğraşları ile diğer etkinlikleri ister gayretli, ister pasif olsun günlük ihtiyaçların gerektirmediği bazı aktivite tiplerine

katılım fırsatı sağlarlar. Eğlenmek, zamanı hoş bir şekilde geçirmek ve bunu bazen can sıkıntısından kurtulmak için değil, ayrıca, tasayı, merakı vb. gidermek için yapmak anlamını da taşımaktadır (Karaküçük, 1997:46).

Gelişim fonksiyonu: İnsan düşüncesini, günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma zemin hazırlayan ve insanın kişiliğini geliştirmesine ve gösterilmesine eğilimli olan, çıkarcı olmayan faaliyetleri içerir. Gelişim fonksiyonu, boş zamanda; 1.Bilgi almak ya da vermek, bir kültürü geliştirmek ihtiyacının ağır bastığı uğraşılar, 2.Aniden ortaya çıkan ya da örgütlenmiş gönüllü sosyal faaliyetlere katılma ihtiyacının ağır bastığı etkinlikler olarak da kendisini göstermektedir (Karaküçük, 1997:46).

Boş zamanın bu fonksiyonlarının öncelik sırası kişiden kişiye değişebilir. Kişilerin kültürleri, eğitim düzeyleri, ailelerinden edindikleri deneyimler, yaşları, cinsiyetleri, işleri gibi faktörler bunda etkili olabilir. Örneğin; eğitim düzeyi ve kariyeri yüksek kişiler için gelişim fonksiyonu daha öncelikli olabilirken, yaşı küçük ya da genç kişiler için eğlenme fonksiyonu daha öncelikli olabilir. İşi çok yoğun ve yorucu kişiler de dinlenme fonksiyonu öncelikle tercih edebilirler.

Boş zamanın iyi veya kötü kullanımı söz konusudur. İyi veya kötü kullanımlarında ortaya bazı değerler çıkmaktadır. Buna göre boş zamanın yerinde ve değerli kullanılabildiği durumlarda insana dinlenmek, eğlenmek, kendini yetiştirmek, geliştirmek, yaratıcılık, dernekleşmek, toplumsallaşmak, olgunlaşmak, görüş ve düşünce alanını, bilgisini genişletmek, kendi sorumluluğunu, özgürlüğünü yaşamak, vaktini kullanmada, iş yapmada, çalışmada kendi isteğine göre seçim yapmak ve böylece kendi kendini bulma imkânını verir. Kötü kullanıldığında ise; gençlerde ve yetişkinlerde zararlı alışkanlıklar, durgunluk, gevşeklik, tembellik, dikkatsizlik, bencillik, başıbozukluk, serserilik, düşünce, görüş ve duygu darlığı, can sıkıntısı, hoşnutsuzluk, bıkkınlık, sinirlilik vb. gibi davranışlar kazanılmasına imkan verir (Karaküçük, 1997:48).

1.2.2. Sosyal Sınıflar ve Serbest Zaman Değerlendirme

Sosyal sınıf, "aynı toplumsal saygınlığa sahip, birbiri ile sıkı ilişkileri olan ve davranışsal beklentileri benzer olan kişilerin oluşturduğu bir sosyal yapıdır" şeklinde

tanımlanmaktadır. Sosyal sınıf, sosyal hiyerarşi içinde kişilerin derecelendirilmesi işlemi olup hiyerarşik bir özelliğe sahiptir. Bu özellikten dolayı da, aynı sınıftaki üyeler hemen hemen aynı statüye sahip olurken, diğer sınıfın üyeleri ya daha fazla ya da daha az statüye sahip olmaktadır (www.danişmend.com).

Toplumların refah düzeylerinin yükselmesi ile azalan sınıflar arası farklılık; yaş, cinsiyet, eğitim, meslek ve gelir açısından yine de birtakım özelliklerini korumaktadır. İnsanların ne gibi bir boş zaman etkinliğinde yer aldığı konusunda yapılan çalışmalarda birçok sosyal bilimci sosyal sınıf değişkeninin üzerinde durmuştur. Araştırmalara göre, bireylerin katıldıkları boş zaman değerlendirme aktiviteleri veya modelleri ile sosyal sınıfları arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır (Aslan, 2005:36).

Üst, orta ve alt sosyal sınıfların serbest zaman değerlendirmeleri aşağıda açıklanmıştır.

Üst Sosyal Sınıf ve Serbest Zaman Değerlendirme: Üst sosyal sınıf üyeleri, eğitim ve öğretimden uzun süre yararlanabilen kişilerdir. Genellikle kendileri ve çocukları için açılan sınırlı eğitim kurumlarına giderler (özel okullar, prestijli okullar gibi). Çoğunlukla üst düzey yöneticiler ve profesyonel meslek sahiplerinden oluşan bu sınıf için iş, ''ilginç'' veya ''toplumsal önemi olan'' bir şeydir. Bu sınıf üyeleri, işin, statüye uyumlu olması gerektiğini ve tercihen statüyü artırıcı nitelik taşımasını isterler (Aslan, 2005:37).

Araştırmalara göre, yöneticilerin ve profesyonel meslek sahiplerinin işlerinde, diğer sosyal sınıf üyelerinden daha uzun saatler çalıştıkları, çalışmayı önemli ve ilginç buldukları ve daha aktif bir boş zaman değerlendirme yaşamını benimsedikleri saptanmıştır (Aslan, 2005:37).

Orta Sosyal Sınıf ve Serbest Zaman Değerlendirme: Kişinin üretim ilişkileri içinde aldığı yere ve üretim araçlarına sahip olup olmadığına göre tanımlanan sosyal sınıf kavramı çerçevesinde, -üretim araçlarına sahip olmadığı ve kimi kez fiilen üretime katıldığı halde- eğitim ve gelir düzeyi bakımından işçi sınıfından farklılaşan ve yaşama biçimi açısından üretim araçlarını elinde bulunduran burjuvaziyle özdeşleşen ve ona benzemeye çalışan, çağdaş toplumlarda sayıca çoğunlukta oldukları varsayılan geniş insan kümelerine verilen ortak ad orta sınıftır (www.malihaber.com).

Diğer toplumsal sınıflar içerisinde en geniş yayılım gösteren orta sınıf, toplumsal sınıf ve bireysel statü çeşitliliğine sahiptir. Orta sınıf bireylerin ayırt edici özelliği, kararlı meslek ve iş bağlılığına sahip olmaları ve her zaman yeterli olmasa da gelirlerinin düzenliliğidir (Aslan, 2005:38).

Günümüzde endüstrinin evrensel düzeyde yoğun gelişim, insanlara ileri teknolojinin sunduğu sayısız olanaklardan yararlanma fırsatı vermektedir. Günümüz insanı daha az çalışmakta, erken emekli olmakta, daha uzun yaşamakta ve boş zaman değerlendirme şekillerinde görülen bu durum, toplumda içsel bazı değişimlere neden olmakta ve daha geniş alana yayılan orta sınıf kitlesi, toplumsal kurumları yapılandırmaktadır. Okullar dini kurumlar ve yerel yönetimler gibi boş zaman değerlendirme şekillerini özümseyen pek çok kurumun, orta sınıfın değer normlarını kullandığını ve orta sınıf üyelerince yönlendirildiği ileri sürülmektedir (Aslan, 2005:39).

Alt Sosyal Sınıf ve Serbest Zaman Değerlendirme: Endüstrinin gelişimi ile çalışma yaşamında ve buna bağlı olarak sosyal yaşamda meydana gelen değişiklikler, toplumun alt sosyal sınıflarını da etkilemiştir. Değişen çalışma koşulları sonucu azalan iş saatleri, bu sınıf üyeleri için de daha fazla zaman yaratmıştır. Çalışma dışı zaman olarak ortaya çıkan bu zaman diliminde, boş zamanları değerlendirmeye gerekli önemin verilmediği dikkati çekmektedir (Aslan, 2005:40).

Alt kültürlerin ortaya çıkışı serbest zaman değerlendirme etkinliklerinden olan sportif faaliyetlerin de farklı şekillerde gelişmesine temel hazırlamaktadır. Zira alt kültürler tarafından kabul görmeyen bir spor branşının o bölgede yaygınlaşması çok zordur. Alt kültürün branş seçiminde etkisi daha belirgindir. Mesela, ülkemizde ata sporumuz güreş belirli kırsal bölgelerimizde daha yaygındır (Hergüner, 1993:98-99).

Alt sosyal sınıf üyelerinin boş zamanlarını değerlendirme biçimleri genel olarak, pasif katılımı gerektiren, ekonomik yönden para harcamayı pek gerektirmeyen ve ev merkezli aktivitelerde yaygınlık kazanmaktadır. Örneğin, kahveye gitme, ev ziyaretleri, açık alan gezintileri, piknik yapma, maça gitme, TV izleme, azda olsa sinemaya gitme, el işleri yapma, gençler arsasında grupla dolaşma, judo, güreş, boks, gibi spor dalları ile ilgilenme dikkati çekmektedir. Alt sosyal sınıf üyelerinin genellikle düzenli gelirleri olmaması, düzenli boş zamana sahip olmalarını engellemekte ve gelir yetersizliği

nedeni ile boş zaman değerlendirme fırsatlarının çok azından yararlanabildikleri ileri sürülmektedir (Aslan, 2005:40).

Toplumdaki aynı sosyal tabaka mensuplarının davranışları arasında benzerlikler vardır. Boş zaman faaliyetleri de her tabaka mensubu için farklılıklar arz eder. Sporu bir boş zaman faaliyeti olarak düşündüğümüzde, bazı branşlarda spor yapmak maddi birçok külfeti de beraberinde getirdiği için, sosyal tabaka mensupları arasında branş tercihleri açısından da farklılaşmaların doğacağı pek tabidir. Su sporlarından sörf ve kayak toplumda belirli tabaka mensuplarınca tercih edilmektedir (Hergüner, 1993:98).

1.2.3. Bireyin Serbest Zaman Eğilimini Etkileyen Faktörler

1.2.3.1. Sosyal Faktörler

Toplum, insan-doğa ve insan-insan etkileşimi doğrultusunda oluşan, biçimlenen bir gerçektir. Toplum-insan ilişkisini inceleyen Riesman, günümüz modern insanının iki önemli değişimden geçtiğini belirtir. Bu değişim öncelikle Rönesans ile başlatılmıştır. Endüstrileşmeyle birlikte gelen kentleşme, insanları, toplumun 'gelenekleri ile yönlenen' bireyler olmaktan (traditiondirected) çıkartmış; zaman içinde, ailenin norm ve değerlerinin birey üzerinde egemen olduğu içe yönelmiş insan (inner-directed) konumuna getirmiştir. Bu aşamalardan sonra bir diğer önemli değişim, yirminci yüzyılın ortalarından itibaren endüstrileşmiş toplumlarda görülen şeklidir: Yaşamı kitle kültürünün, kitle tüketiminin ve kitle boş zaman değerlendirme şekillerinin etkisi ile biçimlenen birey, 'dışa yönelmiş' (Other Directed) insanı karakterize etmektedir. Birey akran grupları ve kitle iletişim araçlarıyla yayılan değerler ve normlar ile motive edilmektedir. Toplumsal yapıda görülen değişim, öncelikle aileyi etkilemiş ve daha "az" baskılı, daha "çok" hoşgörülü aile ortamları yaratmıştır. Bu aşamada akran grubu, birey için son derece önem kazanmış ve boş zamanları değerlendirme davranışlarının yönlendirici kaynağını oluşturmuştur (Aslan, 2005:44).

1.2.3.1.1. Kültür ve Davranış: Kültür, bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan, devredilen ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıpları ile bu kalıpların (inanç, değer, tavır ve maddesel öğeleri kapsayan) ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimidir (Aslan, 2005:45).

Bir cemiyetin sahip olduğu maddi ve manevi unsurların tamamına da kültür denir. Bir davranışın kültürel olarak nitelendirilebilmesi için cemiyetin çoğunluğu tarafından benimsenmiş olması gerekmektedir (Turhan, 1963:35-36).

Birey, önce içinde yaşadığı doğal çevrenin etkisi altında kalır. Toplum doğa ilişkileri ve bunların bireye yansıması, kişiliğin ilk çizgilerini ortaya çıkarır. Ailenin, genel tutumu anne ve babanın ayrı ayrı, tutumları bireyin cinsiyeti gelenek, görenek, dil, din, kamu düzeni gibi temel toplumsal kuramlar ve değerler sisteminin etkisi bu şekillenmede en büyük rolü oynar. Kişiliğin gelişmesini etkileyen değişkenler arasında arkadaşlık ilişkileri, çalışılan ve öğrenim yapılan çevrenin nitelik ve nicelik bakımından özellikleri, boş zamanlarını değerlendirme de başta gelmektedir. Bir başka anlatımla birey, içinde yaşadığı kültürel ortamdan, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak etkilenip, kişiliğini kazanmaktadır. Her bir boş zaman aktivitesinin, kültürel bir içeriği olduğunu ileri süren Dumazedier, boş zamanlarınızı nasıl değerlendirdiğinizi söyleyin size kültürünüzü söyleyeyim görüşü ile oldukça iddialıdır (Aslan, 2005:46).

Toplumun genel kültür yapısı serbest zamanları değerlendirme etkinlikleri olan rekreasyon etkinlikleri üzerinde de etkili olmaktadır. Kültürel yapı göz önünde bulundurulmaksızın bir rekreasyon etkinliği düşünülemez. Son yıllarda modern ulaşım ve iletişim teknolojileri sayesinde kültürel engeller büyük ölçüde kaldırılmıştır (Kılbaş Köktaş, 2004:108).

1.2.3.1.2. Sosyal Sınıf: Günlük yaşamın çeşitli alanlarında, kesin olmasa da, sınıflar arasında farklılık gözlenmektedir. Örneğin meslek ve gelir açısından olduğu gibi konutta, tüketim eğiliminde ve boş zamanları değerlendirme şekillerinde farklılık dikkati çekmektedir. Sınıf yalnızca ücret, maaş veya gelir miktarındaki sayısal farklılığı değil, aynı zamanda gelirlerin dağılışı ve harcanış şeklindeki niteliksel farkları da belirtmektedir. Boş zaman kullanım şekillerinde de görülen bu farklılık, özgürce seçme sorunu olduğu kadar, kısmen de belirli zorunluluklardan kaynaklanmaktadır. Bu seçim veya zorunluluklar, bireyin alt kültürünün motiflerini taşır. Bir başka deyişle, her sosyal sınıfı karakterize eden yaşam biçimi, boş zaman aktivitelerine belli zorunlu şekiller getirmektedir. Araştırmalarda, bireyi sınıfının beklentilerine uymaya zorlayan sosyal baskı olabildiği; yani bireyin sosyal sınıfı için tipik özellik taşıyan aktivitelere katılımda kendisini zorunlu hissettiği ve bir başka sınıf için tipik özellik taşıyan aktivitelere

katılma durumunda ise, kendisini kötü hissedebildiği ileri sürülmektedir (Aslan, 2005: 47–48).

Kadınların da, serbest zaman değerlendirme etkinliklerinin en önemlilerinden olan sporda yer almasını etkileyen sosyal sebeplerin toplumdan topluma değiştiği düşünülmekle birlikte, çoğu yönlerden de benzerlikler göstermektedir. Genelde kadının aile içindeki görevi ve toplumdaki sorumlulukları aynı olması sebebiyle sporda yer almalarını etkileyen sebeplerde de paralellik görülmektedir. Kadının sosyal statüsü, sosyal normlar ve geleneksel sebepler onun spor yapmasında etkili olabilmektedir. Ayrıca orta ve üst tabakadaki bayanla alt tabakadaki bayanlara göre daha fazla spor yapmaktadırlar (Hergüner, 1993:85).

Belli bir sınıfın üyeliği bazında boş zaman etkinliklerini seçme eğiliminin, ergenlikte başladığı ve olgunluk döneminde daha da arttığı belirtilmektedir. Bu yaklaşıma göre insanlar yaşlandıkça, ait oldukları sınıfın yaşam biçimlerini benimsedikçe, sınıflara özgü boş zaman etkinliklerini seçme eğilimi göstermektedir (Aslan, 2005:48).

1.2.3.1.3. Etkileşim Grupları: Bireyin boş zaman danışını etkileyen en önemli sosyal faktörlerden birisi etkileşim gruplarıdır. Bireyin, çocukluk ve gençlik dönemlerinde en yakın sosyal çevresi olarak kabul edilen aile, akran grubu ve önemli diğer kişilerden sonra yetişkinlik döneminde buna, meslektaşları ve iş arkadaşları katılmaktadır (Aslan, 2005: 48).

Akran grupları, çocuğun yakın çevresini oluşturan ve onun kişiliğinin oluşmasında önemli rolü olan gruplardır. Çocuk birbirinden farklı iki toplumsal çevrede büyür. Birincisi, ana babası, öğretmenleri, akraba ve komşularının oluşturduğu yetişkinler çevresi; ikincisi ise akranlarından oluşan çevredir. Akran grubu, genellikle ilgileri aynı olan bireyler etrafında odaklaşır (Tezcan, 1997:167-168).

İlgileri aynı olan bireylerin oluşturduğu bu akran grupları, hayatın özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde bireyin serbest zamanlarını geçirmek istediği en önemli gruptur denebilir.

Günümüz toplumlarının tipik insanını temsil eden dışa-yönelmiş insan (other-directed), boş zaman aktivitelerini akran gruplarının davranışları doğrultusunda gerçekleştirme eğilimindedir. Boş zaman ilgi alanları ve eğilimi, bu gruplara egemen olan düşünceye,

yaşa ve cinsiyete göre ortaya çıkmakta ve geleneklerle yerleşmiş alışkanlıklar yerine, günün koşullarına göre biçimlenmektedir. Bireyin boş zamanlarını değerlendirme davranışında, etkileşim grubu olarak ona en yakın arkadaş çevresinin etkisinin, ileriki yetişkinlik döneminde de görüldüğüne dikkat çekilmektedir. Yetişkinlik döneminde referans grubun seçimi ile ilgili eğilimlerde çocukluk dönemi toplumsallaşma süreci belirleyici rol oynamaktadır. Yetişkinlik döneminde birey, bu nedenle çocukluk yıllarında kurulan boş zaman kalıplarına benzer kalıpların yer aldığı grupları tercih etmekte ve dolayısıyla bu referans grupları onun boş zaman davranışı ile ilgili değerlerini pekiştirmektedir (Aslan, 2005: 48–50).

1.2.3.1.4. Aile: Aile, her çağda ve toplumda en temel ve tabii sosyal birim olarak var olagelmiştir. Kabul etmek gerekir ki, sosyalleşme, büyüyen şehirleşme hareketi, iletişim imkân ve araçlarının kazandırdığı ivme, sosyal değişimi, yeni ihtiyaçları, tutkuları ve yeni davranış kalıplarını da beraberinde getirmektedir. Aile, tüm toplumlarda bütün diğer kurumların işleyebilmeleri için katkısına muhtaç olunan bir müessesedir (Hergüner, 1993:88-89).

Bireyin boş zaman davranışlarını oluşturan ve yönlendiren ilk ve en önemli sosyal çevre de ailedir. Erken çocukluk döneminden başlayarak, bireyin kendi alt-kültür değerlerini öğrenmeyi sürdürdüğü en küçük sosyal birim olan aile, aynı zamanda, boş zaman davranış modellerinin oluşmasında temel oluşturmaktadır. Toplumsallaşmanın en genel boyutlarıyla yaşandığı aile-içi etkileşim sürecinden sonra, etkileşim; okul ve akran grubunda devam etmektedir. Aile, bireyin boş zaman değerlendirme rolünü sergilemeyi öğrendiği ve paylaştığı ilk ortamdır (Aslan,2005:51).

Fakat aile üyelerine boş zaman değerlendirme faaliyetlerini sistematik olarak öğretmez; tesadüfî ve dağınık olarak öğretmeye çalışır. Bir ailenin, üyelerine öğreteceği boş zaman değerlendirme faaliyetleri ailenin ekonomik düzeyine, eğitim durumuna, mensup olduğu alt kültür gruplarına göre değişebilmektedir (Hergüner, 1993:92).

Pek çok konuda olduğu gibi bireyin boş zamanlarını değerlendirme konusunda da sahip olduğu tutum ve davranışlar, onun aile içi etkileşim yolu ile edindiği değer ve normlarla belirlenmektedir. Değer ve normlar ailenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklerinin yanı sıra, kırsal ve kentsel aile oluşuna ve kompozisyonuna göre farklılık taşımaktadır. Bireyin, boş zamanlarını değerlendirme yönünde toplusallaşması yaşam

boyu sürmekte, ailesi ve yakın sosyal çevresi ile bağlantılı olmaktadır. Çocukluk sürecinde, toplumsallaşma sürecinde, bireyin edindiği boş zaman değerlendirme eğilimi, yetişkinlik dönemindeki boş zaman değerlendirme eğilimi ile benzerlik içinde olabilmektedir (Aslan,2005:51).

Hergüner'in, kadınların spor yapmalarını etkileyen sosyo-kültürel faktörlerle ilgili yaptığı araştırmada, bireylerin spor yapmaları ile ailelerinde spor yapanların bulunması arasında bir ilişki tespit edilmiştir (Hergüner, 1993:122).

Çocukların eğitimleri ve yetiştirilmesinde çok önemli rolü olan ailenin özellikle de annelerin çocuklarının boş zaman değerlendirmelerinde oldukça etkisi olduğunu söyleyebiliriz. Bireyin boş zamanlarını değerlendirmesi ailesi tarafından etkilenmekle kalmayıp, karşılığında aileyi etkilemektedir (Aslan,2005:52).

1.2.3.2. Ekonomik Faktörler: Bunlar daha çok ailelerin ve devletin gelir düzeyini ifade eder (Tezcan, 1997:99). Günümüz toplumları, bireysel ve kolektif hakların ve fırsatların yaygın biçimde merkezileştiği, boş zaman değerlendirme fırsatlarının temel gereksinimler içinde yer aldığı tüketici toplumları haline gelmiştir. Son yıllarda bireyler, genel olarak ekonomik refah düzeylerini ve yaşam niteliklerini geliştirme konusu ile daha çok ilgilenmeye başlamışlardır. Bunun yanı sıra, tamamen bireysel tercihler doğrultusunda kullanılacak zaman ve parayı yönlendirme düşüncesi günümüzde bireye sınırsız boş zaman değerlendirme deneyimleri sunabilen büyük bir endüstri haline gelmiştir. Tüketici konumundaki bireyin boş zaman değerlendirme ile ilgili seçiminde sosyo-kültürel faktörlerin yanı sıra, sosyo-ekonomik faktörlerin de etkisi oldukça önemlidir (Aslan, 2005:54).

Önemli bir serbest zaman değerlendirme faaliyeti olan spora ayrılacak kaynaklar açısından gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler farklılıklar göstermektedir. Doğal olarak bu durum gelişmekte olan ülke insanlarının aleyhinedir. Gelişmiş ülkelerdeki milli gelirdeki hızlı artış ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan yüksek hayat standardı, maddi yönden boş zaman faaliyeti olarak spora katılmayı etkilemiştir (Hergüner, 1993:38).

Meslek ve Gelir: Gelir ile mesleksel saygınlık arasında olumlu bir ilişki olduğu bilinmektedir. Buna göre ana babaların mesleksel konumlarıyla çocuğa verilen eğitim miktarı arasında doğrudan bir ilişkinin varlığı da kabul edilmelidir (Tezcan, 1997:99).

Ailenin bireye verdirebileceği eğitim düzeyi onun meslek seçiminde, seçilen meslek de boş zaman değerlendirme biçiminde etkili olabilir.

Boş zaman değerlendirme davranışlarının incelendiği çeşitli çalışmalarda bireyin sosyo-ekonomik statüsünün boş zaman davranışını etkilediği irdelemiştir. Bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe ve buna bağlı olarak prestiji yüksek konumlara ulaştıkça boş zaman yaratma ve bu zamanı bireysel gelişmeler için kullanma isteminde de artış görülmektedir. Boş zaman değerlendirme şekillerinin seçimi genellikle mesleğin sosyal statüsü ile bağlantılı olarak bir prestij boyutu ile açıklanmaktadır. Özellikle sanatsal ve kültürel yoğunluk taşıyan "sofistike" boş zaman aktiviteleri (sanat gösterileri, tiyatro, konser, konferanslara katılma, kitap okuma gibi) en yüksek prestije sahip boş zaman değerlendirme şekilleri olarak düşünülmektedir. Üst prestij grupları için televizyon izleme, son derece düşük statülü bir aktivite olarak görülmektedir. Bu grupların üyesi pek çok kişi için televizyon izlemek bir statü kaybı olarak algılanmaktadır. Prestij kazandıran meslek gruplarında fiziki aktivitelerin daha fazla, toplumsal aktivitelere katılımın da sık olduğu görülmektedir. Profesyonel ve yönetsel meslek grubuna girenlerin, çoğunlukla maliyeti yüksek aktiviteleri seçtikleri belirlenmiştir. Bunlar arasında, yatçılık, deniz sporları, golf, tenis gibi aktiviteler sayılabilir. Bununla birlikte, el becerileri isteyen hobiler, evde ve bahçe işlerinde çalışma, bowling, dansa gitme, pikniğe gitme, avcılık ve balıkçılık da yine bu prestij grupları için düşük statülü boş zaman değerlendirme şekilleridir (Aslan, 2005:56).

Bireyin boş zaman davranışını etkileyen faktörlerden mesleğin yanı sıra, gelir düzeyinin, bireyin yapmak istediği pek çok aktivite türünde ve sayısında önemli rol oynadığı düşünülmektedir. Zaman azlığının, bireyin boş zaman seçimini etkilemesi gibi, gelir düzeyi de bu seçimde etkendir. Bireyin gelir düzeyi, boş zaman aktivitelerine harcanan para miktarının tümü ile çok yakından ilgilidir (Aslan, 2005:57).

Bireylerin gelir seviyeleri arttıkça serbest zaman değerlendirme etkinliği olan spora katılım da artmaktadır (Hergüner, 1993:150).

Bununla birlikte, pek çok boş zaman aktivitesi herhangi bir harcamayı gerektirmeyen türdendir. Bu durumda, sosyo-ekonomik konumuna göre o kişinin boş zaman davranışını veya boş zaman değerlendirme faaliyetine katılma kararını saptamanın güç olduğu ileri sürülmektedir (Aslan, 2005:57).

1.2.3.3. Demografik Faktörler: ''Bireysel Faktörler'' içinde bireyin yaşı, cinsiyeti, yaşadığı yerleşim birimi ve eğitim düzeyi yazarlar tarafından özenle incelenmektedir. Özellikle, aynı sosyal gruplar içinde ya da birbirine yakın sosyal gruplar içinde yer alan bireylerin boş zaman değerlendirme aktivitelerine katılma kararının açıklanmasında Bireysel faktörlere ayrıcalıklı yer verilmektedir (Aslan, 2005:57).

1.2.3.3.1.Yaş ve Cinsiyet: Yaşlanma ile bağlantılı olarak birey, aktif boş zaman uğraşlarında daha düşük düzeyde bir katılım gösterirken, boş zaman değerlendirme modellerinin seçiminde de, bireyin yaş basamaklarına göre farklılık dikkat çekmektedir. Örneğin, sportif etkinlikler, çoğunlukla 12–18 yaş dilimin de gerçekleştirilirken, 18–24 yaşları arasında daha çok sosyal ve kültürel içerikli aktivitelerle ilgilenildiği; yani, yaş ile spor yapma arasında ters yönde bir ilişki olduğu; buna karşın, sporla izleyici olarak ilgilenme arasında doğru bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Araştırmalara göre, sporla aktif olarak ilgilenmek, ikinci yaş grubu olarak 30–39 yaşları arasında tekrar başlamakta ve daha bilinçli yapılmaktadır. Sosyal klüp uğraşları da bu yaş grubunda en yüksek düzeydedir. Bireyin, özellikle 29 yaşın altındaki yıllarda daha yüksek katılım göstermesi, genellikle, henüz evlenmemiş olmasına, çocuğunun bulunmayışına ve hepsinden önemlisi, yaş olarak enerjisinin en yüksek olduğu gençlik dönemini yaşamakta oluşuna bağlanabilir (Aslan, 2005:58).

Farklı yaş düzeylerinde katılımcıların özelliklerinin, gereksinimlerinin bilinmesi, kapasiteleri serbest zaman etkinlikleri çalışmalarının seçiminin temelini oluşturur (Kılbaş Köktaş, 2004:83).

Aynı toplumun insanları olmakla beraber; gençler, işinde yaşadıkları fiziki çevre özelliklerine; aldıkları eğitime; üretime katılıp katılmayışına; ailelerinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapılarına göre farklı alt- kültür donanımlarına sahiptirler. Bireyin boş zaman davranışını etkileyen bir diğer önemli faktör cinsiyettir. Birey, ailesinin sosyal statüsü tarafından belirlenmiş bir sosyal statü ortamına doğmakla kalmayıp, cinsiyetine göre de sosyal bir statüye sahip olmaktadır. Örneğin, erkek çocuğun statüsü geleneksel kır toplumlarında genellikle kız çocuğununkinden yüksektir (Aslan, 2005:59).

Cinsiyet farklılığında, boş zaman değerlendirme uğraşısı birey için taşıdığı ''anlam'' da değişebilmektedir. Erkek için boş zaman uğraşı olabilen bir aktivite, kadın için bir

zorunluluk olabilmektedir (yemek pişirmek gibi).Toplumsallaşma sürecinde, toplumsal işleyişte etkin yer tutan değer ve normlar, cinsiyet faktörüne özgü davranış kalıplarını empoze etmektedir (Aslan, 2005:61).

1.2.3.3.2. Yerleşim Birimi: Bireyin içinde yaşadığı yerleşim birimi, gerek fiziki gerekse sosyal çevre özellikleri bakımından, onun boş zaman aktivitelerine katılımında, aktivite şekilleri ve tercihlerinde önemli bir faktördür. Bireyin çocukluk dönemi toplumsallaşma sürecini geçirdiği yerleşim biriminin kırsal, kentsel veya büyük kent özelliği taşıması, bireyde; kırsal veya kentsel toplum değerleri ve normları ile oluşan davranış biçiminin gelişmesine neden olmaktadır. Yaşam aktiviteleri içinde yer alan boş zaman aktivitelerinin öğrenilmesi ve alışkanlıklarının kazanılması, öncelikle referans gruplarının (aile, akrabalar ve arkadaşlar) etkileşimi ile oluşurken, birey aynı zamanda içinde yaşadığı yerleşim biriminin fiziki özelliklerinden de etkilenmektedir (Aslan, 2005:61).

Fiziki veya coğrafi çevre sosyal yapı ve serbest zaman etkinlikleri içersinde yer alan sporu da etkilemektedir. Nitekim dağlık bir bölgede dağ ve kış sporlarının, deniz kenarında su sporlarının daha fazla gelişmiş olduğu görülür (Hergüner, 1993:46).

Fiziki engeller, coğrafi olumsuzlukların ortadan kaldırılması durumunda bile bölgesel alışkanlıklar ve geleneksel sebeplerden dolayı spor alanında beklenen gelişme görülmeyebilir. Örneğin, Kars'ta Olimpik bir yüzme havuzu yapılmış olsa dahi, uzun seneler özellikle bayanların yüzme sporuna katılımı az olacaktır (Hergüner, 1993:47-48).

Bazen de, serbest zaman kullanımı için çok elverişli olan coğrafi ve doğal güzelliklerden yeterince yararlanılamamaktadır. Sapanca Gölü buna en iyi örneklerdendir. Sapanca Gölü ve çevresi doğal özellikleri ile bilinen fakat kullanım amaçlarının rekreasyon, turizm ve spora dönük olarak değerlendirilebilir nitelikleri açısından çok fazla tanınan bir yer değildir. Bunun başlıca sebepleri; bu bölgenin tanıtımının yapılamaması, bölgenin sanayi bölgesi olarak tanınması, göl kıyısında ve dağlık alanlardaki kaçak yapılaşma, bölgenin nüfus yapısındaki dışa kapalı tutumdur Çalık ve diğ., 2003).

Bireyin çeşitli nedenlerle yerleşim birimini değiştirmesi durumunda ise, söz konusu yeni çevrede, boş zaman değerlendirme ile ilgili benzer koşulların bulamaması mümkündür. Zaman içinde, ‘’araya giren değişkenler’’ olarak adlandırılan durumların (bireyin çalışma koşulları, gelir durumu, zaman azlığı, boş zaman kaynaklarının yetersizliği veya bulunmayışı gibi) ortaya çıkması bireyin aktiviteye katılım düzeyini etkileyebildiği gibi, aktivitenin tamamen ortadan kalkmasına da neden olabilmektedir. Bununla birlikte, büyük kentte yaşayan bireyin boş zaman değerlendirme konusundaki tercihleri ve eğilimi, kırsal yerleşim biriminde yaşayan bireyinkinden oldukça farklıdır. Büyük kentte boş zaman fırsatları son derece çeşitli olmasına karşın, kırsal kesimde yok denecek kadar az bulunuşu, bireyin davranış eğilimini etkileyerek yönlendirmekte veya sınırlandırmaktadır (Aslan, 2005:62).

1.2.3.3.3. Eğitim: Öğrenme çağındaki bireylerin her tür bilgi donanımı ile yetişkinlik yıllarına hazırlandığı okullar, aynı zamanda bireyde boş zaman değerlendirme tutum ve davranışlarını geliştirme işlevini de üstlenmiştir. Boş zaman davranış eğiliminin pek çoğunun ortaya çıkarıldığı ve yönlendirildiği, ayrıca davranış alışkanlıklarının kazandırıldığı okullar, bireyin sanat ve kültür içerikli pek çok boş zaman aktivitelerini öğrendiği yerlerdir (Aslan, 2005:63).

Araştırmacılara göre, bireyin eğitim düzeyi arttıkça, boş zaman aktivitelerine katılımında arttığı etkinliklerinin seçim ve tercihi konusundaki eğiliminin ve aktiflik düzeyinin de yine eğitim ile bağlantılı olduğu irdelenmektedir. (Aslan, 2005:64).

Ayrıca, eğitim düzeyi yükseldikçe spor yapanların oranının arttığı, eğitim düzeyi düştükçe spor yapanların oranının azaldığı görülmüştür (Hergüner, 1993:117).

Eğitim, bireyin yaşama bakış açısını genişletirken; statü, gelir ve deneyim kazandıran meslek edinmesini de sağlamaktadır. Eğitim yolu ile elde edilen meslek, bireyin boş zamanlarını yaratıcı ve üretken biçimde geçirme, boş zaman değerlendirme fırsatlarından yararlanabilme olanakları sağlamaktadır (Aslan, 2005:64).

Bireyin serbest zaman eğilimini etkileyen faktörlerin yanında, kadınların en aktif serbest zaman etkinliklerinden olan spora yönlendirilmesine veya boş zaman faaliyeti olarak spora katılmasına kuvvetli etki eden faktörler ise şunlardır (Hergüner,1993:187):

- Meslekleri ve tahsil seviyeleri,
- Ailelerinde spor yapanların kimlikleri,
- Babalarının meslekleri ve tahsil seviyeleri,
- Annelerinin, meslekleri ve tahsil seviyeleri,
- Medeni durumları,
- Eşlerin meslekleri ve tahsil seviyeleri,
- İlde düzenlenen sportif karşılaşma ve yarışmaları izleme durumları,
- Yakın çevrelerinden etkilenme,
- Ailenin aylık geliri,
- Seçimlerde oy kullanmada söz sahibi olmaları,
- Evli olanların kız çocukları evlendirme usulleri,
- Kilo durumları,
- Yaş durumları

1.3.REKREASYON KAVRAMI

Rekreasyon, yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince **recreatio** kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde boş zamanları değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise bireylerin veya toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirirci ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır (Karaküçük, 1997:51).

Rekreasyon; insanların, sınırlı yaşam süresinin zorunlu davranışlar dışında kalan diliminde (boş zamanda) gönüllü olarak katıldıkları ve doyum sağladıkları etkinliklerdir (Hazar, 2003:21).

Bucher'in rekreasyon tanımına göre;

1. Bir kimsenin serbest zamanlarında katıldığı aktiviteler ile ilgilidir.
2. Katılan kimsenin zevk aldığı ve tatmin edici bulduğu aktivitelerdir.
3. Aktiviteye katılım gönüllü olarak yapılmaktadır.

Başka bir ödülün beklenmediği, aktivitenin kendisinin bir ödül olduğu katılımlarla ilgilidir (Çakıroğlu,1998:5).

Rekreasyon; bir kimsenin serbest zamanında gönüllü olarak seçtiği zevk verici aktivitelere katılma eylemi olarak görülmektedir. Katılma eylemi içinde basitçe yer almaktan ziyade, giderek katılma sırasında uğraşılan heyecan verici deneme görüşü ağırlık kazanmaktadır. Ayrıca rekreasyon toplumda oldukça büyük bir ekonomik güç, hükümetin önemli bir sorumluluk alanı ve milyonlarca kadın ve erkek için bir istihdam kaynağı olan sosyal bir kurum olarak kabul edilmelidir (Çakıroğlu,1998:4).

Başlangıçta amaçlanmaksızın yada dışarıdan güdülmeksizin, kişinin kendisi için yaptığı her hangi etkinlikler düşüncesi olarak gelişen rekreasyon, bireyin özgür zamanında zevk almak yada bazı fiziki, toplumsal ve duygusal davranışları kazanmak için yaptığı etkinlikler ya da deneyimlerdir. Bu nedenle rekreasyon, bireyde doyuma, iyi olmaya doğru gelişen bir duygudur. Bu duygu üstünlük, güçlülük, canlılık, kabul görme, başarı,

kişisel değer ve zevk almadan oluşur. Bu duygu olumlu bir öz imajı güçlendirir (Kılbaş Köktaş, 2004:8).

Günümüzde özellikle de sanayi toplumlarında rekreasyon veya rekreasyon ihtiyacı önemli bir hal almıştır. Boş zamanların değerlendirilmesi olan rekreasyon, çeşitli şekillere veya özelliklere göre farklılıklar arz etmektedir. Bu farklılıklar yaşa cinse, sosyo-ekonomik duruma, coğrafi özelliklere ve toplumun örf adetlerine göre değişmektedir. Boş zamanların değerlendirilmesinde görülen anlayış ve alışkanlık farklılıkları kişinin öğrenim durumu, içinde yaşadığı toplumun değer yargıları da etkili olmaktadır (Yazıcı, 1998:7).

Boş zamanların değerlendirilmesi konusunda, gönüllülük esas olduğuna göre herkes kendi seçtiği bir faaliyet ile bu zamanını değerlendirmede özgürdür. Bu açıdan herkesin rekreasyon için aynı şeyleri gerçekleştirmesi düşünülemez. Rekreaktif faaliyetler kişiden kişiye, yöreden yöreye ve ülkeden ülkeye farklılıklar gösterebilir. Bir grup veya toplum açısından rekreaktif özellik taşıyan faaliyet, diğer bir grup veya toplum açısından benimsenmeyebilir. Bu kişiler açısından da böyledir (Yazıcı, 1998:8).

Ayrıca aynı ülkenin kentli ve köylü kesiminde bu farklılıklar olabilir. Örneğin köylerde imece usulü ile bayramlarda komşuların toplanıp birbirlerinin yufkasını açmaları, tatlılarını yapmaları gibi faaliyetler boş zaman etkinliği olarak değerlendirilebilirken şehirde bu işleri insanlar paraları karşılığı yaptırmaktadırlar.

1.3.1. Rekreasyon İhtiyacı

İnsan ihtiyaçları aynı tipte değildir. Yoğunlukları farklılaşan ve insandan insana farklılıklar gösteren bir yapıya sahiptir. İhtiyaçları değişik şekillerde sınıflandırmak mümkündür. Öncelikle bu sınıflandırma; birinci derecede temel ihtiyaçlar (birincil ihtiyaçlar) ve ikinci derecede tamamlayıcı ihtiyaçlar (ikincil ihtiyaçlar) olarak yapılabilir. Ayrıca insan ihtiyaçlarını, Maslow beş aşamalı hiyerarşik bir yapı içerisinde şu şekilde sınıflandırılmıştır (Karaküçük, 1997:80–83) :

Fizyolojik İhtiyaçlar: İnsan hayatını devam ettirecek eylemlerdir. Açlıktan ölmek üzere olan bir insan için sevgi, özgürlük, güvenlik, dostluk gibi kavramlar pek bir şey

ifade etmemektedir. Bu yüzden fizyolojik ihtiyaçlar hiyerarşinin en tabanında yer almaktadır.

Güvenlik İhtiyaçları: Can ve mal tehdidi altındaki bir insan için güvenlik arama ihtiyacı, yerine göre birinci derece önem kazanabilir. Ayrıca iş güvenliği, sosyal güvenlik gibi alanlarda da güvenlik ihtiyacı şiddetle hissedilebilir.

Sosyal İhtiyaç: İnsanın fizyolojik ve güvenle ilgili ihtiyaçları giderildikten sonraki düzeyde sosyal ihtiyaçlar önemli olmaktadır. İnsan ait olmak, başkalarıyla bir arada olmak, onlar tarafından kabul görmek, arkadaş olmak, arkadaş olarak kabul edilmek ve çevresini etkilemek ister. İnsan bu ihtiyaçları çoğu kez, aç bir insanın gıdaya olan arzusu kadar şiddetli duyar.

Saygı Görme İhtiyacı: İnsan hem kendi kendine, hem de başkalarına karşı önemli görünme ihtiyacı duyar. İnsan, kendine güven duygusu edinmeye ve her yönüyle hak edilen bir prestij sağlamaya çalışır. Bu ihtiyaç tatmin edilmese, insanda bir takım aşağılık duyguları oluşabilir.

Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı (İnsanın içindeki enerjiyi kullanabilme): İhtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağında yer alan bu ihtiyaç türü, daha alt düzeydeki ihtiyaçların tatmini gerçekleşmeden ortaya çıkmaz. Bu ihtiyaçlar, kişinin kendi potansiyellerinin farkına varması, bir işi yalnız başına yapması, yaratıcı olabilmek için kendini sürekli bir gelişime tabi tutması ile ilgili ihtiyaçlardır. Kişinin topluma veya dışarıya yönelmesinden kendi içine dönük bir ihtiyaç şeklini ortaya koyar. Ancak bu toplumsal yönden güdülenmektedir (Karaküçük, 1997:80–83).

Kendisini öz gerçekleştirim gereksinimleri, insanda gizil olarak var olan yeteneklerin kullanılma eğilimi olarak da tanımlanır. Maslow, kendini gerçekleştiren insanın on beş özelliğini belirlemiştir. Bunlardan bazıları;

- Toplumsal ilgi (insanlıkla özdeşlik, insanlığa duyulan sempati ve yakınlık)
- Kişiler arası ilişkiler (kişilerin arasındaki gerçek, derin ilişkiler)
- Demokratik bir kişilik yapısıdır (Kılbaş Köktaş, 2004:83).

Kendini gerçekleştirme ihtiyacı, insanın temelde tüm potansiyelini gerçekleştirme, hayatını dolu dolu yaşama ihtiyacını ifade etmektedir. Bu ise rekreasyon amaçlarıyla eş anlamlılık demektir. Yani kendini geliştirme, rekreasyon yaşantısı ile aynı duyguları yaratmaktadır. O halde, rekreasyon uygulama hedeflerini, Maslow'un ihtiyaç hiyerarşisinin en tepesinde bulunan kendini gerçekleştirme ihtiyacı çerçevesinde değerlendirmemiz mümkün görünmektedir (Karaküçük, 1997:83).

1.3.2. Rekreasyonun Yararları

Serbest zamanlar doğru değerlendirildiğinde, insana zevkini, hevesini, yeteneğini, sorumluluk ve özgürlüğünü yaşama, zamanını doğru kullanma ve böylece kendini gerçekleştirme imkânı vermektedir (Çakıroğlu, 1998:10).

Rekreasyon etkinliklerine katılmak ile kendimizi anlatmak, deneyimlerimizi diğer kişilerle paylaşmak, kendimizi başarılı görmek, başkalarıyla arkadaşlık kurmak ve onları tanımak, kişilik gelişimimizi tanımak ve kişilik gelişimimizi tamamlamak gibi olumlu sonuçlara ulaşabiliriz (Kılbaş Köktaş, 2004:12).Rekreasyon etkinliklerinin kişiye sağladığı faydaları maddeler halinde sıralayacak olursak:

1.İnsanların dinlenme ve eğlenme gereksinimleri serbest zaman değerlendirmesiyle karşılanarak onların hayata bağları güçlendirilir ve mutlu olurlar.

2. Kendini ifade etme gereksinimi; Kişide sağlıklı bir kişilik geliştirmiş olur. Toplumda temel amaçlardan biri sağlıklı kişiliktir.

3. Keşfetme ihtiyacına cevap verir. Yeni bir roman yazmak, resim yapmak gibi

4. Macera ve yeni tecrübeler edinme

5. Arkadaşlık Gereksinimi; İnsanların birlikte olmak, arkadaşlık kurma, toplumsal ilişkiler ve işbirliği yapmaya yönelik gereksinimlerini karşılar. Özellikle takım oyunları birlik ruhunu geliştirir.

6. Fiziksel Sağlamlık; Serbest zaman etkinlikleri insana motor gelişimi ve daha iyi koordinasyon için fırsat sağlar

7. Zihinsel Güçleri Kullanma; Forum, münazara, tartışma grupları, satranç, doğa incelemeleri, yazı yazmak, beste yapmak, şarkı söylemek, briç oynamak teknikle beraber aynı zamanda bir de zekâ işidir.

8. Hizmet Duygusu; Grup liderinin grubun gelişmesi karşısında hizmetten doğan duygu yoluyla mutlu olur. Bir bahçıvanın yetiştirdiği çiçeklerin onu mutlu etmesi de bunun gibi bir şeydir.

9. Dinlenme; Heyecanlı ve sıkıntılı, güçlüklerle geçmiş bir günün sonunda hoşa giden bir rekreatif faaliyet (tv izlemek, kitap okumak, sinema, tiyatro, spor yapmak v.s.) kişiyi dinlendirir. Dinlenme fiziksel, zihinsel ve ruhsal yönde olabilir.

10. Güzellikten Hoşlanma; Rekreatif etkinlikler ve doğru bir rekreasyon eğitimi kişinin güzelliklerden hoşlanmayı öğrenmesini sağlar. Manzaranın güzelliği, bahçeler, el sanatları, şiir, güzel bir mimari eserden etkilenme gibi (Çakıroğlu, 1998:11–12).

Buna benzer bir görüşle, rekreasyonun kişisel ve toplumsal yönden yararları şöyle sıralanabilir:

1-Kişisel Yönden Yararları

Fiziki sağlık gelişimi yaratır

Ruh sağlığı kazandırır

İnsanı sosyalleştirir

Kişisel beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlar

Yaratıcı gücü geliştirir

Çalışma becerisini ve iş becerisini arttırır

Ekonomik hareketi geliştirir

İnsanı mutlu eder

2-Toplumsal Yönden Yararları

Toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlar

Demokratik toplumun yaratılmasına imkan sağlar (Karaküçük, 1997:86–92).

Bireylerin daha kaliteli bir yaşama ulaşabilmelerinde serbest zaman hizmetlerinin rolü büyüktür. Rekreasyon daha anlamlı, dolu ve mutlu bir yaşama sahip olmamıza yardımcı olur. Olumlu rekreasyon faaliyetleri kişini kendini geliştirmesine, hayata farklı pencerelerden bakmasına, farklı bakış açıları geliştirmesine imkan sağlar. Kişileri hayatlarındaki tek düzelikten kurtarır, başarmanın hazzını yaşatarak özgüvenlerini arttırır ve özsaygılarını geliştirir.

1.3.3. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyon sınıflandırılmasında değişik şekiller uygulanmıştır. Kişi hangi amaç ve istek doğrultusunda bir rekreatif faaliyetine katılmaya karar vermiş ise, buna uygun bir rekreasyon çeşidi ortaya çıkmaktadır. Her insanın farklı amaçları ve istekleri olduğu için çok çeşitli rekreatif etkinliklerinin de bulunduğunu düşünürsek, kesin bir gruplama yapmanın ne kadar zor olduğu görülür (Çakıroğlu, 1998:14).

Ama yine de sınıflandırma yapılmıştır ve yapılan bazı sınıflandırmalar şu şekildedir:

1.3.3.1.Amacına göre rekreasyonun sınıflandırılması

Karaküçük, rekreasyonu şu şekilde sınıflamaktadır:

- Dinlenme
- Kültürel
- Toplumsal
- Sportif
- Turizm
- Sanatsal rekreasyon (Karaküçük, 1997:68–69).

1.3.3.2. Etkinliklere katılma şekline göre rekreasyonun sınıflandırılması

Aktif (Etken-Sert) katılım: Aktif katılım kişinin kendi isteği ile her hangi bir sosyal, kültürel ve sportif etkinliğe fiili olarak katılmasıyla gerçekleşen rekreatif etkinliktir. Fiilen katılımı gerektiren bu etkinlik türlerinin seçiminde kişiye etki eden bazı faktörler vardır. Etkinliğin seçilmesi ve uygulanması bazen düşünüldüğü kadar kolay olmamaktadır. Gerçekleştirilecek faaliyete yaşanılan çevre, bu çevrede var olan imkânlar, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, yörenin gelenek ve görenekleri, yaş ve cinsiyet gibi kişilik özellikleri ile arkadaş çevreleri etkili olabilmektedir. Bu faktörlere ülkenin sanayileşmiş yapısını ve politikalarını da eklemek mümkündür (Yazıcı, 1998:18).

İnsanların aktif rol aldıkları boş zaman değerlendirme etkinliklerine örnek olarak yüzme, bahçe düzenleme verilebilir (Hazar, 2003:22). Ayrıca spor yapmak, araştırma yapmak fotoğrafçılıkla uğraşmak, yabancı dil öğrenmek, bir müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, resim yapmak, el işi, nakış işlemek, yün örmek, seyahat etmek gibi aktiviteler de sayılabilir (Karaküçük, 1997:73).

Pasif (Edilgen-Yumuşak) katılım: İnsanların aktif olarak rol almadıkları izleyici (seyirci) olarak katıldıkları etkinliklerdir (Hazar, 2003:22). Her hangi bir spor branşına ait müsabaka veya antrenmanı yerinde izlemek pasif bir rekreatif katılımdır. Aynı maçı veya antrenmanı evde televizyon karşısında izlemekte pasif bir rekreatif etkinliktir. Ancak ikisi arasında çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan ortam farklılığı, heyecan farklılığı, tepki farklılığı önemlilerindendir. Pasif bir rekreatif etkinlik anlayış ve alışkanlıklara göre değişebilmektedir. Ayrıca insanların, sadece seyirci oldukları bir takım spor dallarının cazibesine kapılarak zamanla o dallarda bazılarına sporcu olarak yönlenmeleri göz önüne alındığında, pasif katılımın, aktiviteye geçişi özendirirci bir durum olduğu da ortaya çıkmaktadır. Spor seyircisinin bu özellikleri onu bir sinema veya tiyatro seyircisinden ayırmaktadır (Yazıcı, 1998:21).

Pasif katılıma örnek olarak tv izlemek, radyo dinlemek, sinemaya, tiyatroya gitmek, amaçsız dolaşmak, kahveye gitmek, spor müsabakalarını seyretmek vb. verilebilir (Karaküçük, 1997:73).

Cinsiyet de boş zaman faaliyetlerine aktif veya pasif katılımı etkileyen bir faktör olarak gözlenmektedir. Kız çocuklarına erkeklere oranla daha korumacı yaklaşılır. Erkek çocuk evin bahçesinden ayrılıp diğer mahalle veya köye gidip oyun oynayabilmekte

iken, kız çocuklarına ise evin bahçesinden bir yere ayrılmaması tembih edilir. Bu da erkeklerin sosyal, sportif ve hareket açısından daha avantajlı olduğunu gösterir. Ülkemizde kız çocuklarının az olması, boş zamanlarını aktif katılımla değerlendirme oranlarının düşük oluşu bu anlayışın sonucu olabilir. Bu ve benzeri durumlar kızların aktif katılımını olumsuz kılarak daha çok pasif bir şekilde boş zamanlarını değerlendirme yolunu tercih etmelerine neden olmaktadır (Yazıcı, 1998:19).

Çocukluklarından itibaren, daha çok televizyon seyrederek ve ev merkezli yapılan pasif boş zaman faaliyetleri ile büyüyen kız çocukları, ileriki yaşamlarında da bu alışkanlıklarını çok fazla değiştiremeyip pasif rekreatif faaliyetlere daha fazla yönelmektedirler.

Rekreatif faaliyetlerde aktif veya pasif katılım kıyaslandığında aktif katılım daha çok arzu edilir (Yazıcı,1998:22).

1.3.3.3.Mekânsal açıdan rekreasyonun sınıflandırılması:

Belirlenen rekreatif etkinliklerin uygulanacağı mekânların seçimi de kişilerin insiyatifinde bulunmalıdır. Kimileri açık alanları tercih ederken kimileri de kapalı alanları tercih etmektedir. Farklı boş zaman değerlendirme biçimleri için gerekli alanlar da farklıdır. Ayrıca çeşitli boş zaman değerlendirme etkinlikleri çeşitli büyüklükteki alanları gerektirir (Yazıcı, 1998:22).

Açık alan rekreasyonu: Açık alanda gerçekleştirilen boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Bu etkinliklerden bazıları şunlardır:

- Açık alanda gerçekleştirilen her türlü sportif faaliyetler ve oyunlara (kayak, tırmanma, futbol, tenis, basketbol, voleybol, golf vb.) katılmak veya bu tür etkinlikleri izlemek,
- Açık alanda sanatsal etkinlikler (açık hava konserleri, sergiler, resim yapma vb.) düzenlemek, düzenlenen etkinliklere katılmak veya etkinlikleri izlemek,
- İzcilik, kampçılık, avcılık, piknik, amatör bahçe işleri,
- Doğa incelemesi, doğa koruma etkinlikleri,
- Diğerleri (Hazar, 2003:23).

Açık alan rekreasyonu belirli bir alan sınırlaması getirmeyip doğal çevrenin sunduğu imkânlara göre faaliyeti mümkün kılar. Açık alan rekreasyonu için doğal bir mekan içinde ve doğa ile ilişki kurarak gerçekleştirilen aktiviteler olduğunu söyleyebiliriz (Yazıcı, 1998:23).

Kapalı alan rekreasyonu: Toplumun kullanımına ayrılmış kapalı mekânlardaki ve evlerdeki boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Bu etkinliklerden bazıları şunlardır:

- Klüp (çocuk, gece, gençlik, işletme, spor, özel ilgi klüpleri vb.) ve derneklerdeki kapalı mekân etkinlikleri,
- Kapalı alanlardaki sergi, defile vb. etkinlikler,
- Kongre, kutlama vb. toplantılara katılma,
- Kapalı rekreasyon tesislerindeki sportif etkinlikler (basketbol, voleybol, masa tenisi, jimnastik, buz pateni vb.),
- Kapalı tesislerdeki sağlıklı yaşam (sauna, kaplıca, hamam vb.) etkinlikleri,
- Kurslara (etkili ve güzel konuşma, yabancı dil, bilgisayar, ahşap bayama, dekoratif eşya, ve çiçek yapımı, nakış, dikiş vb.) gitmek,
- Kapalı alanlardaki bilgisayar oyunları, kâğıt oyunları, tavla, satranç, talih oyunları vb. etkinliklere katılmak veya izlemek,
- Evde televizyon ve video izleme, radyo dinleme, müzik dinleme, kitap okuma, yatarak dinlenme; günlere, toplantılara, ziyafetlere, kutlamalara katılma; bakım onarım yapma, müzik aleti çalma, el sanatları ile uğraşma; çocuk oyunlarına veya aile eğlencelerine katılma vb. (Hazar, 2003:23).

Kalabalık kentlerde alan darlığı ile kapalı alan rekreasyonu daha çok uygulanmaktadır. Kapalı alan etkinlikleri daha çok sosyal ağırlıklı iken açık alan rekreasyonları fiziki ağırlıklı aktivitelerden oluşmaktadır.

1.3.3.4. Katılımcıların milliyetlerine göre rekreasyonun sınıflandırılması:

- Ulusal rekreasyon

- Uluslar arası rekreasyon (Hazar, 2003:23).

1.3.3.5.Katılımcıların yaşlarına göre rekreasyonun sınıflandırılması:

Çeşitli yaş gruplarının kendi özelliklerine göre tercih ettikleri etkinliklerdir

(Karaküçük, 1997:69). Katılımcı veya izleyici yaşlarına göre rekreasyon çeşitleri şunlardır;

- Çocuk rekreasyonu
- Gençlik rekreasyonu
- Yetişkin rekreasyonu
- Üçüncü kuşak rekreasyonu şeklinde sınıflandırmak mümkündür (Hazar, 2003:24).

1.3.3.6. Katılımcıların sayısına göre rekreasyonun sınıflandırılması:

- Bireysel rekreasyon
- Grup rekreasyonu (Hazar, 2003:24).

1.3.3.7. Fonksiyonel açıdan, rekreasyonun özel işlevleri de dikkate alınarak yapılan sınıflandırma

- Ticari rekreasyon
- Estetik rekreasyon
- Sosyal rekreasyon
- Sağlık rekreasyon
- Fiziksel rekreasyon
- Sanatsal rekreasyon
- Kültürel rekreasyon

- Turistik rekreasyon (Hazar, 2003:24). Karaküçük bu sınıflamaya Orman rekreasyonunu da eklemiştir (Karaküçük, 1997:70).

Ayrıca **olumlu ve olumsuz rekreasyon** sınıflaması da yapılmıştır. İnsanların mutlu olabilmeleri için boş zamanlarında; yaratma gücünü ortaya koymaları, toplum üyesi olabilmeleri, enerjilerini o toplumda yaratıcı, toplum kalkınmasına bir şeyler katabilecek faaliyetlerde harcayabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Kuşkusuz birçok insan için boş zamanlarında, hayal kurmak, düşünmek, amaçsız ve başıboş dolaşmak, kahvehanelerde veya benzer yerlerde dedikodu yapmak gibi pasif etkinlikler de bir ihtiyaç olabilmektedir. Ancak bunun devamlı alışkanlık haline getirilmesi kişinin beden ve ruh sağlığını bozabilmektedir. Bunlardan dolayı kişi ailesi ve çevresi için zararlı olabilecek olumsuz davranışlara yönelebilmektedir. Bu da kişiyi ve onun doğal çevresi olan toplumu olumsuz yönde etkileyecektir (Yazıcı, 1998:17).

Bu sebeplerden dolayı insanların kendisine ve çevresine yararlı olabilmesi için olumlu rekreasyon faaliyetlerine yönelmesi veya yönlendirilmesi gerekmektedir.

2. REKREASYON VE KADIN

2.1.Tarihi Süreç İçinde Türker'de Kadın

Kadınlarımızın toplumda ki ve ailedeki yerinin ne olduğunu anlayabilmek için Türk kadının geçtiği evrelerden bu güne dek olan durumunu incelemekte yarar olduğunu düşünmekteyiz.

2.1.1. İslamiyet Öncesi Eski Türklerde Kadın

Orta Asya'da Hun hâkimiyetinin süregeldiği devirlerde, Hun devletini, başkan (hakan) ile karısı (hatun) birlikte temsil ederler. Halktan olan Hun kadınları, erkeklerin yanında dövüşebilmek için iyice eğitilirler, tepeden tırnağa silahlandırılırlar. Hunlardan sonra, Türk kadınını, Türk kavimleri tarafından Asya'nın çeşitli yerlerinde kurulmuş olan irili ufaklı Türk derebeyliklerinde görmek mümkün olur. VIII. yüzyıl Orhun kitabelerinde Türk kadınından saygı ile bahsedilmekte, Oğuz prenseslerinin sosyal ve siyasi alanlardaki çalışmalarına da değinilmektedir. Eski Türk ailelerinde bir kız evladın dünyaya gelişi diğer bazı kavimlerde olduğu gibi mutsuz bir olay veya şerefsizlik

sayılmaz, aksine bazı kadınlar kendilerine bir kız evlat vermesi için Tanrı'ya yalvarmalarını Oğuz prenseslerinden dilerlerdi. Üstelik Orhun kitabelerinde şu iki cümleyi daima beraber görürüz: "Devleti idare eden Han" ve "Devleti bilen Hatun." Geleneklere göre sadece "Han emreder" sözleri ile başlayan bir emirname çıkarırlarsa geçerli sayılmaz, ancak "Han ve Hatun emreder" şeklinde başlarsa geçerli olur. Yabancı diplomatik kuryeler, Han tek başına olursa huzura kabul edilemezler, ancak her ikisinin de mevcudiyetinde huzura gelebilir ve sağda duran Han ve yanındaki Hatunla tanıştırılırlar. Savaşta, siyasi toplantılarda, sosyal ilişkilerde kadınlar her zaman kocalarının yanında yer alırlar. Ailede çocukların sorumluluğu yalnızca babaya verilmez, anne de bunu paylaşırdı. Ailede kadın ve erkek için Od Ata (Baba Tanrı) ve Od Ana (Ana Tanrı) diye adlandırılmış, ayrı ayrı Tanrı Tanrıçalar bulundurulurdu. Evli kadın kutsal sayılır, ona tecavüz edenler şiddetle cezalandırılırdı. Kızlar kendileriyle evlenmek isteyen erkeklerle düello eder ve yendikleriyle evlenmezleri. Bu gelenek kadınların da erkekler gibi iyi kılıç, kalkan kullanmak üzere yetiştirildiklerini ve erkekler gibi dövüştüklerini, yani her alanda erkekle denk olduklarını bize ispat etmektedir (Doğramacı, 1997:3–4).

Genellikle ilk yerleşik hayata kavuşan insan topluluklarında tarımın keşfedilmesinin kadınlara ait olduğu sanılmaktadır. Yerleşik hayata kavuşan insan topluluklarında özellikle kadınlar tarafından icat edildiği sanılan işler şöyledir (Yurdacan, 1996:4):

Dokumacılık, dikiş, çanak çömlekçilik, hasır ve tahta işleri ve evlerin yapımı, bazı hallerde üretim maddelerinin diğer gerekli olan mallarla değiştirilmesi yani bir tür ticaret. Fakat bütün bu işlere eklenen en önemlisi de aile yuvasını kadının kurmuş olmasıdır. Bunda toplumsal kuralların belirlenmesi, erkek kadın arasındaki ilişkinin düzenlenmesi olayı da kadınların görevleri arasındadır. Böylece medeniyetin bağı olan aile yuvasındaki psikolojik ve eğitim esaslarını düzenleme kadına ait olmuştur (Yurdacan, 1996:4–5).

Türklerde erkek ve kız çocuğu ayırımı yapılmaz, her ikisine birden "oguş" denirdi. Pederşahi aile yapısının hâkim olduğu medeniyetlerde kadın alınıp satılan meta gibi görülmekteydi. Yukarıda saydığımız hakların hiçbirisine sahip değildi. Bu nedenle Türk Ailesi, pederşahi aileye, kadınlara vermiş olduğu otorite ve sosyal haklardan dolayı benzememektedir (Serdaroğlu, 1992:30–31).

Özellikle Ortaçağ ve Ortaçağdan Yeniçağa geçiş Avrupa'sında ise Hıristiyanlığın çok yanlış bir yorumu ile kadın potansiyel bir suçlu olarak görülmektedir, çünkü kadın şeytanın sözüne uyduğu için erkeği baştan çıkarmıştı, Âdem'i baştan çıkartmıştı. Bu yüzden kadın zaten lanetlenmiş bir yaratıktı ve erkeğin yanında hep ikinci planda idi, kadın potansiyel suçlu idi. Bundan dolayı, Ortaçağ Avrupa'sında 250–300 yıl içinde dokuz milyona yakın kadın diri diri yakılmıştır (Mumcu, 2003:23).

2.1.2. İslamiyet'in Kabulünden Sonra Türklerde Kadın

Türklerin Müslüman Araplarla ilk tanışmaları İS 8. yüzyılın başında başlar. Bu dönemde Türkler çeşitli toplumsal çalkantılar nedeniyle İran'ın güney bölgesinde sıkışıp kalmış, yarı-göçebe görüntüleri ve Şamanist dini inançları olan bir oymaklar federasyonudur. İS 8. yüzyılda başlayan bu ilişkiler kesintisiz sürmüş ve yüzyılın sonlarına gelindiğinde Türkler oymaklar halinde İslamiyet'i benimsemeye başlamışlar. Ne var ki Türkler, İslamiyet'e girmekle birlikte toplumsal yapılarında kendilerine ve yüzyıllardır süre getirdikleri gelenek ve göreneklere hiç uymayan hatta bazı hallerde tam karşıt değişiklikler yapmak zorunda kalmışlardır (Altındal, 2004:55).

Bu toplumsal değişim ve çalkantılar elbette ki yüzyıllardır kendi gelenek ve inançları içinde, Müslüman Arap kadını ile kıyaslanmayacak kadar özgür yaşamış olan Türk kadınını da etkilemiştir (Altındal, 2004:55).

Zamanla Arapların etkisi altında, Türk kadınlarının toplum içindeki durumları bozulmaya başlamıştır. Müslümanlık ilk kez VII yüzyılda Arap ülkelerinde ortaya çıkmıştır. Bu ülkedeki kadınların durumu Orta Asya Türk kadınlarınınkinden çok farklıdır. İdeali; yüksek bir ahlak ve gerçek bir adalet getirmek olan İslam dininin, toplumun önemli bir yarısını hiçe saydığı düşünülemez; ancak, az önce de açıklandığı gibi, İslamiyet Arap ülkelerinde doğmuştur ve bir dereceye kadar onların etkisi altında kalmıştır. İslam öncesi Arap ülkelerinde kadın, bir sürüden farksızdır. Bir erkek istediği sayıda kadın ile evlenebilir; isterse onları öldürebilir; kız çocuklarını diri diri gömebilirdi (Doğramacı, 1997:4).

Kuran'da 'Cahiliyye' devri şeklinde tanımlanan İslamiyet-öncesi Arap dünyasında kadın genel anlamda toplumdaki en alt değerdeki unsurdur. Bu dönemde hayvanların (örneğin deve) bile kadından daha değerli sayıldığı görülmüştür. Beslenme ile ilgili

olarak Hz. Ayşe'nin dediğine göre kadınlar erkeklerden daha az yemekle yetinmek zorundaydılar ve bu nedenle de hemen hepsi soluk renkli, zayıf ve hastalıklıydılar (Altındal, 2004:32).

Tüm bulara karşılık İslam dini evliliği ortaya atar, eş sayısına bir sınır koyar ve boşanma durumunda erkeği kadına nafaka ödemekle yükümlendirir. Kadınlara daha centilmence davranılmasını öngörür ve eşlerin ihaneti halinde her ikisine de aynı cezayı uygular. İslam dininin modern dünya için en büyük önemi, kadınlara bazı ekonomik haklar tanıyarak, onları kocalarının hükümdarlığından kurtaran ilk sistem oluşudur (Doğramacı, 1997:4).

Çünkü İslamiyet her şeyden önce insanlara doğruyu göstermek, onları zararlı alışkanlıklarından vazgeçirerek faydalı ve düzenli bir toplum hayatı yaşamalarını sağlamak gibi bir amaç gütmektedir (Serdaroğlu, 1992:32).

Türkler, İslamlığı, önceleri tek tek, VIII. yüzyılın ortalarından itibaren de toplu olarak kabul etmeye başlarlar. Ancak, Müslüman olduktan sonra bile halk uzun zaman eski gelenek ve göreneklerine bağlı kaldıysa da yerleşik hayata geçişle beraber, İslam kanunlarını da yavaş yavaş kabul eder. Böylece, geçmişe oranla, Türk kadınının sosyal hakları İslamiyet içerisinde çok sınırlıdır. Sonunda, İslam kültürü içinde erkeklerin durumu gelişir, kadınlar da atalarından elde etmiş oldukları hakların önemli bir kısmını kaybederler (Doğramacı,1997:5).

Hâlbuki Hz. Peygamber döneminde kadın, toplum hayatının içinde erkekle yan yana gözükmektedir. Hz. Peygamber toplumda kadının ezilmesine, horlanmasına karşı çıkmış, haklarının elinden alınmasına engel olmuştur. Hz. Peygamber devrinde toplumda kadınlara sağlanan olumlu bakış tarzı Raşid Halifeler döneminde de devam ettirilmiştir. Ancak sonraları kadınlara karşı, Hz. Peygamber hayatta iken kazandıkları konumla bağdaşmayan bir takım olumsuz tavırlar sergilenmeye başlanmıştır. Bir kısım İslam tarihçileri bu tutumu Hz. Ömer devrinde başlatmanın yanlış olmayacağı kanaatindedirler (Ateş, 2000:28–38).

Raşid Halifeler devrinde iyi niyetle yapılmış bazı düzenlemeler, sonraki yıllarda kadınların aleyhine uygulamalar şekline dönüşmüştür. Yine Raşid halifeler devrinde kadınlarla ilgili olumsuz fikirleri dile getiren bazı sahabeleri dinleyen kimselerden

bazılarını da bu görüş ve düşüncelerin Hz. Peygambere ait olduğu kanaatine kapıldıklarını söylemek mümkündür. Hâlbuki bu sahabelerin kadınlar hakkında olumsuz görüş belirtmeleri, tamamen kendi anlayışları sonucunda ortaya çıkan bir husus olup, bunu İslam'ın görüşü olarak sunmak yanlıştır (Ateş, 2000:38–39).

Kuvvetin egemen olduğu eski devirlerde kadına değer verilmemiş, ikinci sınıf insan durumuna düşürülmüştür. Ancak İslamiyet'in gelmesi ile yaratılışı gereği hakkı olan konumunu kazanmıştı. Hz. Peygamber'imizden sonraki devirlerde Arap örf ve adetleri, Kuran'ı Kerim'in kadına vermiş olduğu birçok hakları geri almış, aile kurumunu bozan çok evlilik de devam ettirilmişti. Aşırı örtülerek eve kapatılan kadın cahil kalmış, ne kendisine ve ne de çevresine fayda sağlayamaz hale getirilmişti. Oysa gerek Kuran'da ve gerekse Hz. Peygamber'imizin Sünnet'inde böyle ilkel hükümler bulunmamaktadır (Kaynak, 2002:79).

Hazret-i-Muhammed'in kadınlara verdiği değer şu sözleriyle ifade edilebilir: "Kadın erkekle eşittir ve toplumun öbür yarısıdır", ''Karısının haklarını gözeten kimse iyi bir Müslüman'dır" ve "Cennet annelerin ayakları altındadır.'' Çeşitli hadislerde de boşanmanın sakıncaları ortaya konulmuştur. İnsanları asıl ve gerçek din kurallarından saptıran, İslam yasalarının yanlış yorumu ve yanlış uygulanması olmuştur (Doğramacı, 1997:6).

Kadın ve erkek bir bütünün (nefsin) çiftleştirerek yaratılmış iki parçasıdır. Bu bakımdan insanlık hak ve değerleri açısından birbirlerine eşittirler. İnsanlar doğuştan Cenab-ı Allah'a değer olarak ayni mesafededir. Ancak yaptığı işler neticesinde değeri artar veya eksilir. Ne kadın erkeğin hâkimiyeti için yaratılmış ve ne de erkek kadının hâkimiyeti için var edilmiştir. Onlar, sosyal hayatta birbirlerini tamamlamak için görevlendirilmişlerdir. Her iki cinsinde, yaratılıştan kaynaklanan farklılıkları ve üstünlükleri vardır. Bu farklılıklar, hukuk açısından birinin diğerine hükmetmesi demek değildir (Kaynak, 2002:67).

2.1.3. Osmanlılarda Kadın

Üzerinde Arap ye İran geleneklerinin geniş etkisi bulunan İslam kültürü, daha sonra yavaş yavaş Türk geleneklerinin etkisinde de kalır. Selçuklu Türk kadını, çeşitli yasal sistemlerin, farklı dış faktörlerin etkisinde olmasına karşın eski Türk geleneklerini

korumaya çaba gösterir. XIV. yüzyıl başlarından XX. yüzyıl başlarına kadar, Türk kadını Müslüman bir imparatorluğun vatandaşıdır. Osmanlı Devleti güçlü bir imparatorluk haline gelirken, kadının sosyal durumu geriler. Osmanlı imparatorluğunun gerilemesi, Iran ve Bizans etkisini artırır. Eski Türk geleneklerini gittikçe unutturur. Bu durumda kadın erkek ilişkileri arasında yeni eşitsizlikler ortaya çıkar. Başlangıçta toplum içerisinde kadınlara verilen bazı sosyal roller sondan özellikle şehirlerde olmak üzere, kendilerinden yavaş yavaş geri alınır ve Osmanlı Türk kadınları ayrı bir grup halinde ve katı yaşam şartları altında yaşamaya zorlanırlar. İran ve Bizans bünyesinden gelen harem yaşamının saraya girmesi, sarayın XV. yüzyılda padişahın emriyle haremlik ve selamlık olarak bölünmesine neden olur (Doğramacı,1997:6).

Osmanlı kadını denilince bütün dünyada nedense akla ilkin Harem gelir. Daha önce de belirttiğimiz üzere Harem Türk icadı değildir. Sanıldığı gibi Osmanlı icadı da değildir. Harem (ve buna bağlı olarak Selamlık), Türk-Osmanlı toplumunda XV. yüzyılda başlamıştır. Harem, Osmanlılardan önce kadim toplumlardan beri Emevilerde, Abbasilerde, İran'da ve Bizans'ta vardır. Bu özeniş daha sonra kaçınılmaz şekilde, Saray'ın çevresinde, beylerin, vezirlerin, paşaların konaklarında uygulamaya başlamıştır (Altındal, 2004:75).

Osmanlı Devletinde kadınların; Fatih devrinden başlayarak, devlet işlerine karıştıkları görülür. Harem hayatı siyasete karışmıştır (Serdaroğlu, 1992:52).

Özellikle şehirlerdeki Türk kadını yaşamını haramin gizliliği içinde geçirmeye başlar. Gerek büyük şehirlere uzak kasaba ve köyleri ile Anadolu'da ve gerekse Türklerin yaşadığı Anadolu dışındaki yerleşim bölgelerinde Türk töresine uygun kültürlerin etkisinden uzak bir yaşamın varlığını da özellikle belirtmeliyiz (Doğramacı, 1997:6).

Saray hayatı dışındaki Osmanlı Türkleri ise eski geleneklerini korumuşlardır. Bu yöre kadınları peçeli oldukları halde oldukça serbesttirler, fakat bazı istisnalar dışında erkeklerle görüşmeleri yasaktır.''Poligami'' sistemini nadiren uygularlar. Esirciliğin görüldüğü zamanda bile, cariyelik ve kadını saklama usulü Anadolu'daki Türk halkı arasında pek yaygın değildir (Doğramacı,1997:8).

Osmanlılarca kabul edilen İslam medeni kanunu, erkeğin reis olduğu pederşahi aile tipini kabul eder. Aile, büyük anne, büyük baba, eş, çocuklar varsa onların eşleri, torunları ve bazı yakın akrabalardan oluşur. Herkes aile reisinin kesin otoritesini kabule mecburdur. Boşanmak için koca, karısını sözle veya yazı ile onu boşamak hakkına sahiptir. Onun ''boşsun'' demesi yeterlidir (Doğramacı, 1997:6–7).

Osmanlılarda evlenme görücü usulüyle, büyüklerin karar vermesiyle olmaktaydı (Serdaroğlu, 1992:57). Kadın mirasta erkekten daha az pay alırdı. İki kadının şahitliği, bir erkek yerine geçerdi. Kadın evlenme ve boşanma konularında hiçbir söz sahibi değildi. Büyüklerin rızası ile evlenir, kocasının isteği ile boş düşerdi. Çok kadın alma ve boşama kolaylığı da kadının İslamiyet kaidelerinin aksine sosyal durumunu bozmuş ve onu alınıp satılan bir meta haline getirmişti (Serdaroğlu, 1992:58).

Osmanlı-Türk kadınları, erkeklerden ilim tahsili bakımından daha aşağıdaydı. Ancak kadının okumasını uygun gören bazı kimselerin ısrarları dolayısıyla sübyan/mahalle mektepleri kurulmuş ve bu mektepler, Fatih devrinden beri süre gelmiştir (Serdaroğlu, 1992:64).

Gerileme devrinde bütün kurumların bozulmasının ve çökmeye başlamasının nedeni, idarecilerinin Batı dünyasında doğan yeni düşünceleri anlayamamalarına ve onlara ayak uyduramamalarına dayanır (Doğramacı, 1997:11).

Sonraları Tanzimat'ın önde gelen kişileri, imparatorluğu dış düşmanlara karşı korumak için onun yenilenmesinin, askeri, adli ve eğitim sistemlerinde ve ekonomik yapısında çeşitli reformların yapılmasının gerekliliğini kabul ederler. Devrin çeşitli yazarlarının eserlerinden de anlaşıldığı gibi kadının, sosyal, kültürel ve ekonomik durumunun düzeltilmesinin gerekliliği ve bu düzeltmeler yapılmadan gerçek anlamda batılılaşmanın olanaksızlığı gibi konular anlayış içinde tartışılmaya başlanır. Kadının bir dereceye kadar eğitim görmesi, topluma az da olsa okumuş kadın kazandıracaktır. 1908'de İkinci Meşrutiyet'in ilanı ile kadın eğitimi gerekli görülür (Doğramacı, 1997:11).

Meşrutiyetin ilanı ile Osmanlı ülkesine yeni fikirler doğmuştu. Bu arada Türk kadını da yeni hak ve hürriyetler kazanmıştır.1908'de II. Meşrutiyetin ilanı ile başlayan dönemin önceki dönemlere göre en önemli farklılığı, kadınların kadın haklarına ilişkin taleplere doğrudan katılarak ön planda yer almalarıdır. Bu gelişmelerin temelinde 1919 Balkan

Savaşı ve daha da önemlisi büyük savaşın etkileri yatmaktadır. Balkan savaşı üst tabaka kadınlarını sosyal hizmet anlayışı ve derneklere yöneltirken, büyük savaş ise halk kadınlarını çalışma hayatına itmektedir (Serdaroğlu, 1992:67).

2.1.4. Cumhuriyet Döneminde Kadın

Birinci Dünya Savaşı çember içine almış yapay her toplum yasasını yararak kendine düşen görevi fazlası ile yerine getirir. 1919–1923 Türk Kurtuluş Savaşında ise bizzat cephede savaşa katılır. Cumhuriyetin kurulması ile kadın hakları Tanzimat'taki gibi sosyal reformların önemli bir bölümü olarak ele alınır. Fakat değişme hemen olmaz. Nitekim 1924'te kabul edilen kadına oy kullanma hakkını tanımaz. Ancak, 1926 da şeriatın ortadan kalkmasından sonra yeni Medeni Kanun kabul edilir (Doğramacı, 1997:11).

4 Ekim 1926 tarihinde Türk Medeni Kanununda Türk kadınına verilen haklar, XIX. yy. Avrupa'sında olduğu gibi kadınların yaptığı bir mücadele sonunda elde edilmiş haklar değildir. Bu haklar aydın bir lider ve onunla işbirliği yapan ileri görüşlü kimseler sayesinde, kadınlar tarafından istenmeden onlara verilmiştir (Serdaroğlu, 1992:71).

Medeni kanunun kabulü ile çok kadınla evlenmek yasaklanır; boşanma mahkeme konusu olur ve kadın erkekle eşit olarak boşanma hakkını elde eder. Bundan böyle evlenme, dini değil medeni bir törenle gerçekleşir. Kadınlar yasal vasi olabilirler; eşit mülk, miras hakları ile beraber erkeklerle aynı işlerde çalışıp aynı ücreti almak haklarına da sahip olurlar. Kadın siyasi hakları, çok geçmeden bir reform programında belirtilen, hem kadınların hem de toplumun, genel olarak bu programın gerektirdiği büyük değişmelere uyum sağlanır. Sonraları kadınlara erkeklerle eşit bütün sosyal haklar da verilir.1930'da kadınlar oy kullanma ve belediye seçimlerinde aday olma hakkını elde ederler. 1935 ulusal seçimlerinde ise, Türk kadını artık erkeğin sosyal yaşamının her alandaki görevlerine yardım edip her şeyi yapabileceği kabul edilir (Doğramacı, 1997:11–12).

Cumhuriyetin ilanından sonra yapılan kıyafet inkılâbında İslam dini ile hiçbir alakası bulunmayan çarşaf ve peçe kaldırılmış, Türk kadınının çağdaş bir görüntüye kavuşması sağlanmıştır (Serdaroğlu, 1992:73).

Türk ailesi içinde kadının seçkin bir yerinin olduğu eski belge ve kaynaklarda görülmektedir. Gerek Osmanlı, gerekse Cumhuriyet döneminde kadın birçok yabancı toplumdan daha fazla haklara sahip olmuştur (Hergüner, 1993:186).

2.2. Türkiye'nin Değişen Toplumsal Yapısı ve Bunun Kadınlar Üzerindeki Etkisi

Kadının ev hayatı dışında bir takım meşguliyetler edinmesi, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Kaydetmek gerekir ki, sanayi devriminin ve modernizmin getirdiği söylemlerden yüzyıllarca önce kadınları ev hayatı dışında çalışıp meslek geliştirmeye yönelten teşvikler vardı. Yukarıda sözünü ettiğimiz yaklaşımda kadın, hemen hemen ev ortamlarını tamamlayan bir eşya gibi değerlendirilmiştir. Kadına yönelik bu anlayışın sonucu olarak, onun insani yetenekleri körelmiş, idaresi hiçe sayılmıştır. Bu durumdaki bir kadın, kendisi adına veya başkaları adına fikir yürütebilecek, ailenin problemleri konusunda kendisine danışılabilecek bir varlık değildir. Sürekli olarak evin içinde bulunmasından dolayı çevresi sınırlı olduğu için, kendisine dışarıdan herhangi bir etkinin ulaşamayacağı hesaplanır evin erkeği ve aile için saygın telakki edilirdi. Ancak kadına atfedilen bu değer, bilincinin dışında gelişen bir husus olup, kadın, elmas ve pırlanta gibi mücevher cinsinden bir eşya konumundaydı. Kendi başına hareket edebilme ve katılım gücüne sahip olmayıp, toplumsallaşma durumunda babası ya da kocası aracığıyla temin edilen bir dolaylılıkla çevriliydi. Uzun ataerkil tarihi dönemler boyunca kadının konumu yaklaşık olarak bu şekilde olagelmiştir (Ateş, 2000:25–26).

Her konuda olduğu gibi kadın konusuna da seçici yaklaşan Atatürk ve İnönü; öğrenim düzeyinin her katına büyük önem vermiş ve kadınları siyasal haklara katılıma elverişli hale getirmişlerdir. Bu da onların sömürülen kadınlığın kurtulacağına inandıklarının önemli bir göstergesi olsa gerek.

1946'da çok partili hayata geçildikten ve yeni orta sınıfların artan nüfusu ile birlikte, Türkiye'nin kamu ekonomisinin büyük ölçütle nitelik değiştirmiş olduğu görülmektedir. Devletçilik yerine özel girişim destek görmeye başladı. Bunun sonucunda yeni teknolojilerin uygulanmasına geçildi, tarımın makineleşmesinin sonucunda iç göç, hızlı kentleşme ve dengesiz endüstrileşme baş gösterdi.1960'dan sonra devlet eliyle düzenlenen işgücü ihracı büyük çaplı bir dış göçe yol açtı. Türkiye'nin toplumsal yapısını etkileyen bu simgeler köklü değişimlere neden olup kuşkusuz kadın nüfusunu da etkilemiştir (Abadan Unat, 1976:22).

Özellikle sanayileşmenin yarattığı iş olanakları, kadının işgücüne de gereksinim duymaktadır. Böylece, kadının ev kadınlığından iş piyasasına girişi onun için bir toplumsal hareketlilik olmaktadır (Tezcan, 1997:165).

Deniz Kandiyoti, ortaya çıkan yeni toplumsal dokuyu kadın nüfusu açısından altı ana tip etrafında toplamış bulunmaktadır: a) Göçebe, b)Kırsal-geleneksel, c) Değişen kırsal, d) Kasaba e) Yeni kentleşen-gecekondu ve f) Kentli orta sınıf (meslek sahibi ya da evde kalan kadın) (Abadan Unat, 1976:22).

a) Göçebe Kadın

Doğu ve Güney-Doğu Anadolu'ya dağılmış bulunan göçebe aşiretlerde kadının üretime katkısı çok yüksek olup, yeniden üretici rolüne büyük önem verilmektedir. Ancak asimetrik iş bölümü ne deni ile «kamu»ya ilişkin tüm faaliyetlerin denetimi erkeklere aittir. Erkeklerin egemenliği yaşamın tüm aşamalarında ağır basmaktadır. Kadınların otoritesi yüksek başlığın bir doğal sonucu olarak ancak ailenin içinde fark edilebilmektedir. Bu otoritenin başlangıç noktası kadının erkek evladı dünyaya getirip, kendi ailesinde itibarlı bir durum kazanması ile başlar. Bu ortamda kızlar için miras hakkı tanınmaz (Abadan Unat,1976:22-23).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki göçebe aşiretlerde kadın, üretimde yüksek oranda yer alır. Bu nedenle, halk kültüründeki rolü de o derecede yüksektir. Hayvancılık, bunların başında gelir. Besleme kültürü de yemekler nedeniyle göçebe kadının katılımı ile gerçekleşir (www.1001kitap.com).

b) Geleneksel/Kırsal

Göçebe aşiret biçimi sürdüğü ölçüde kendi içine kapalı bir dünyayı temsil etmektedir. Buna karşın Türkiye'nin kırsal kesimi önemli değişimlere sahne olmaktadır. Sırf geçimlerini sağlamak amacı ile bir çeşit tarım ürünü ile geçinen köylerde, köylü kültürünün geleneksel öğeleri olduğu gibi devam etmektedir; kadınlar ise köy odası gibi erkeklerin günlük yaşantı alanlarına sokulmamaktadır. Değişen coğrafi ve ekonomik koşullara göre bu gruba giren köylü kadınlar;

1) Aile işletmesinin üretimine tüm güçleri ile katılırlar,

2) Halı dokuma gibi ek faaliyetler yürütürler,

3) Tam zamanlı tarlada çalışırlar,

4) Dış göçün bulunduğu yörelerde tarımsal üretimi tek başına yüklenmiş bulunuyorlar (Abadan Unat,1976:23)

Kırsal kesimde kadın, erkekle eşit oranda çalışmaya katılmaktadır ama en güç ve zor yaşam koşullarına göğüs gerenler kadınlar olmaktadır. Bütün gün tarlada çapa sallamanın, pirinçte, pamukta ve tütünde çalışmanın yanı sıra hayvanlara bakmak, onları sağmak, yemek hazırlamak, çocukların bakımıyla ilgilenmek yine onların görevidir. Ülkemizin çoğu yörelerinde, erkekler kahvede boş otururken, kadınların tarlada çalıştığı bilinen gerçektir. Kadın, el emeğinin karşılığı asla ödenmeyen "ücretsiz aile işçisidir" (www.kurtuluşcephesi.com).

c) Değişen kırsal kesimin kadınları

Kırsal kesimin büyük dönüşüm noktası, yeni teknolojilerin ithali, tarımın makineleşmesi ve bunun sonucunda hızlı iç göçün başlama noktasına rastlar. Bir yandan bir kısım köylerin ulusal pazar ekonomisinde mass edilmesi, öte yandan yabancı endüstri merkezlerine doğru akın eden fazla işgücü, bazı köylü ailelerinin bireylerini gündelikçi işçilere dönüştürdü. Baba ve erkek kardeşlerin değişen ekonomik işleri ile birlikte, kadınların toplumsal statüsü de yeni bir tanıma kavuşturuldu. Erkeklerin mutlak otorite ilişkisi çözüldü, evlenme konusunda eş seçimi serbestleştirildi, genç kadınlar arasında kendi kendine belirlenen tüketim kalıpları ile yatırım biçimleri görülmeye başlandı. Tüketim, gösterişçi tüketime dönüştü. Tarımsal üretim alanından çıkarılan kadınlar evde gıda ve giyim üretimine katıldıkları için kasaba yaşamının davranış biçimlerini taklit etmeğe başladılar. Böylece daha çok «kabul» günlerine gittikleri, «mevlit» gibi dini töreleri izledikleri görülmektedir (Abadan Unat,1976:23-24).

d) Kasaba Kadını

Köylerin kadınları örtünmesi, erkek ziyaretçinin karşısına çıkması gibi konularda daha esnek davranmasına karşın, kasaba kadınları daha kapalı bir yaşam sürdürmektedirler. Bunun başlıca nedeni kamusal faaliyet alanının daha fazla vurgulanması ve kadın işgücünün tümden kaybolması, böylece kasaba kadınının yaşamı daha çok oturduğu

mahallede geçmektedir. Bu tür çevrelerde ise P. Benedict, M. Kıray ve F. Mansur'un belirttikleri gibi, kırsal alanlarda hemen hiç rastlanmayan serbest zaman *«kabul günü»* gibi kurumlar ve çeşitli toplumsal örüntülerde önem kazanmaktadır. Dolayısıyla kasaba kadınının statüsünü belirleyen gösterge, kocanın toplumsal konumu ile yakından ilintilidir (Abadan Unat,1976:24).

Kamuya ait etkinlik alanından sınırlandırılmış kasaba kadını, eve kapanmıştır. Dolayısıyla evde halk kültürü ürünlerini üretmek olanağı artmıştır. Dokumacılık, iğne oyaları, yemek kültürüne katılım daha çok artmıştır. Ayrıca serbest zaman etkinliklerinde yer aldığını belirttiğimiz "Kabul Günleri"ne katılım, oralarda halk kültürü öğesi olan müzik, eğlence, oyunlar gibi geleneksel halk kültürü uygulamalarına önemi arttırmıştır (www.1001kitap.com).

e) Gecekondu kadını

Ekonomik ve toplumsal gelişmenin belli başlı aracı» sayılan hızlı kentleşmenin Türkiye'deki boyutlarına bakılınca, gecekondulaşma sürecinin kendine göre bir kadın tipi geliştirmiş olduğu daha kolayca anlaşılır. Birçok gelişmekte olan ülkelere benzer şekilde, Türkiye'de de, geleneksel tarım ve ev endüstrisinden modern, örgütlü endüstri ve hizmetlerine geçiş yeni maharetler gerektirmektedir. Kemal H. Karpat'ın gecekondu araştırmasında gösterdiği üzere, yeni yerleşen erkeklerin % 93'ünün bir iş bulmalarına karşın, kadınların yalnız % 30'u iş bulmuşlardı. Bu gelişmelerin % 59'unun bulduğu iş türü geçici olup, daha çok ev hizmetlerine ilişkindir (Abadan Unat,1976:24).

Kadının kırsal kesimdeki geleneksel rollerinin bir kısmı gecekonduda da görülmektedir. El işleri, iğne oyaları, yemek kültürü bunlar arasındadır (www.1001kitap.com).

Her ne kadar gecekondu kadını kentsel yaşamla bütünleşmek için önemli engellere rastlıyorsa da, yine de onlar Türkiye'nin ilerlemesinde en dinamik ve yenilikçi öğeleri arasında yer alırlar (Abadan Unat, 1976:25).

f)Kentsel orta sınıf kadınları (Ev kadını/Meslek kadını)

Kırsal kadının statüsünün tam tersine, faal ekonomik nüfusa dâhil kentsel kadınların dörtte üçü istihdam edilmiş değildir, % 81 'i kendini ev kadını olarak tanımlamaktadır. Bununla beraber Türkiye'nin dengesiz endüstrileşmesi süreci içinde ücretli kadın işgücü

sürekli bir artış göstermektedir. Genellikle Marmara ve Ege gibi bölgelerde üç metropolün bulunduğu illerde çok hızlı bir kentleşme vardır (Abadan Unat,1976:25).

Kentsel orta sınıf kadınlarında ev ziyaretleri, dolayısıyla günlere katılım, yemek, el işleri bu kesimde kısmen sürmektedir (www.1001kitap.com).

Toplum binlerce yıl boyunca kadını evinin dört duvarı arasına kapatmış ve onu yiyecek, giysi ve başını sokabileceği bir çatı dışında hiçbir karşılık almaksızın ailesine, kocasına ve çocuklarına hizmetle yükümlendirmiştir. Çağlar boyunca kadın işçiler, köylüler, hizmetkârlar ve köleler bu kurala istisna oluşturmuşlardır. Evinin sınırları içinde yaşamak zorunda bırakılan kadın, örneğin hastanede tedavi olmasını gerektirecek ağır bir hastalık gibi zorunlu bir neden olmadıkça dışarı çıkamamaktaydı. Bu durumlarda da yüzünü kalın bir peçeyle örter ve ailesinden bir erkeğin eşliğinde dışarı çıkabilirdi (Saadavi,2003:230).

Gökalp'e göre ülkemizde kadınlar iyi tahsil görmedikleri için aile yükselemiyor. Aile yükselmeyince millette geri kalıyor. O halde terakkinin başı kadın terbiyesidir, kızların iyi yetiştirilmesidir. Kızların iyi terbiye edilmesi, bir milleti yeniden ihya edebilir; çünkü iyi kadın iyi aileyi vücuda getirir. İyi aileden de iyi bir millet doğar. Gökalp, kadınların görevini çocukları iyi yetiştirmekle görmüyor, bir adım daha ileri giderek bütün toplumun eğitiminin kadın dünyasından geçmesi gereğine inanıyordu. Bununla beraber erkeklerin karakter ve kişiliğinin oluşumunu da kadına bağlamaktaydı. Kadın, biyolojik yapısı itibariyle toplumu doğururken, kültürel açıdan da toplumun sosyolojik fabrikasını oluşturarak toplumun tüm alanlarına damgasını vuruyordu (Çaha, 1996:94).

2.3. Çalışan Kadınlar

Türkiye'de genellikle kadınların konumu irdelenirken üzerinde ağırlıklı olarak durulan bakış açılarından biri; kadının çalışma yaşamına katılımıdır. Kadınlar için çalışma yaşamının kadının ekonomik bağımsızlığını ve toplumsal statüsünü destekleyerek, yaşam tatminini artırdığı bilinmektedir. Ancak, çalışma yaşamında var olabilmek kadınlar için çok yönlü bir mücadele anlamına da gelmektedir. Bu mücadelenin önemli bir parçasını, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel değerler ve tutumlardan kaynaklanan, iş ve aile yaşamının dengelenmesi sorunu ile başa çıkmak oluşturmaktadır (www.pandora.com).

Kadının büyük ölçüde geleneksel rolüyle sarıldığı bir toplumda yaşadığımız ve kadın için toplumsal saygınlığın iş, başarı yerine iyi bir eş, iyi bir anne rolü olduğu bilinmektedir. Böyle bir toplum yapısı içinde eğitilmiş kadınlar için bile çalışma başlı başına bir amaç durumuna gelmemekte, önceliği kadınlık, annelik ve aile almaktadır (Adıgüzel, 1998:72).

Kadınlar çalışsın mı, çalışmasın mı sorusu gittikçe pratik değerini yitiriyor. Aslında bu sorunun soruluş şekli yanlıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, kadınlar zaten öteden beri çalışıyorlar. Soruyu, "kadınlar aile işletmesi dışında, ücretli işte çalışmalı mıdır?" şeklinde sormak daha doğru olur. Sorulan sorular ve alınan yanıtlar ne olursa olsun, gittikçe artan sayıda kadının, ekonomik zorlamalar karşısında ücretli işlerde çalışıyor olması gerçeği değişmez. Türkiye'de yapılan bir araştırmada, çalışan kadınların % 80'i yokluk nedeniyle çalışmak zorunda olduklarını belirttiler. Çalışan kadınların % 70'inden fazlası, işten çıkacak olurlarsa borç almadan dayanabilecekleri sürenin bir aydan fazla olmadığını bildirdiler. Yapılan bir diğer çalışmada, kadınlar çeşitli çalışma nedenleri arasında önceliği ekonomik zorluklara tanıdılar. Kadınların görevden ayrılışının en önemli nedeni de ekonomik zorlukların etkisini yitirmesi oluyordu (Alkan, 1981:52).

Tarım ve sanayi kesimleri dışında çalışan kadının en önemli sorunu (ki bu sorun tarım ve sanayide çalışan kadınlar için de geçerli olabilir) toplum tarafından öncelikle anne ve eş olarak koşullandırılması, bu koşullanma sonucu, onlarında kendilerini bu görevlerle yükümlü kılmalarıdır. Kadının çalışma yaşamına girmesinde temel neden, bir kişi olarak, bir uğraşa ve ekonomik bağımsızlığa kavuşma isteği değil, ailenin geçimiyle yükümlü erkeğin gelirine katkıda bulunma zorunluluğudur (www.kurtuluşcephesi.com).

1960'larda Ereğli'de yapılan bir araştırmada, anket uygulananlara, çalışan kadınlar üstüne ne düşündükleri sorulduğunda, yanıtların %70'e yakını evli kadınların çalışmasına kesinlikle karşıydı. Bu oran, bekâr kadınlar için % 42 idi. Evli kadınların sürekli olarak çalışabileceğini söyleyenler % 16 idi. %14 kadarı da, yarım gün iş yapabileceklerini ileri sürüyordu. Daha da acısı, 15–24 yaşındaki gençlerin % 90'ı ve üniversite eğitimi almış olanların % 6O'ı evli kadınların dışarıda çalışmasına kesin olarak karşıydı (Alkan, 1981:52).

Aslında günümüzde de durum çok farklı gözükmüyor evli kadınlar bekârlara göre çalışma yaşamında daha çok zorluk çekiyor. İşinde çalışmanın getirdiği sorumluluğun yanında ev hayatının ve çocuk bakımının da hemen hemen bütün sorumluluğunu üstleniyor. Bekli de dışarıda çalışabilmesini evdeki işlerin aksamamasına bağlıyor ya da bu ona düşündürülüyor. Bekâr çalışan bayanlar ise hayatlarının, zamanlarının ve paralarının idaresinde evli bayanlara nazaran daha özgürdür. Özellikle çalışan kesimde bayanların geç evlilik yapmaları bu sebeplere bağlı olabilir.

İngiteredeki bir araştırmaya göre işinde başarılı kadınların evlenme olasılığı erkeklere göre 3 kat daha az (www.bianet.org.).

ABD'de evli kadınların çalışma oranı 1951 yılında % 25 iken, 1960'da %30 oldu. Fakat Türkiye'deki durumdan farklı olarak ABD de çalışan kadınlar için ekonomik zorlamaların ön planda olmadığını görüyoruz. 1950'de yapılan bir araştırmada, Amerikan kadınlarının sadece %34'ü ekonomik sıkıntıdan kurtulmak için çalıştığını bildirdi (Alkan, 1981:53).

Çalışan kadınlardan %27' si lüks maddeler almak için, % 2l'i ise evde sıkıldığından çalışıyorlardı, 1969'da yapılan bir başka araştırmada, kocası senede bin dolardan az kazanan kadınlardan ancak % 33'ünün çalıştığı ortaya çıktı. Oysa kocasının yıllık geliri 7–8 bin dolar olan kadınlardan %47'si çalışıyordu. Kuşkusuz ki, fakir kadınların çalışmaması, çalışmak istemedikleri anlamına gelmez. Bu durumu, işi bulamadıkları şeklinde yorumlamak çok daha gerçekçi olacaktır. Bu araştırmalar üstüne yapılacak en önemli yorumlardan birisi, ekonomik baskıların ortadan kalkmasının kadınların iş yaşamından çekilmelerine yol açmadığına değin olmalıdır. Kadınlar, bu kez de psikolojik nedenlerle, hem daha yüksek oranlarda çalışmaya devam ediyorlar (Alkan, 1981:53–54).

Kadınların gördüğü yüksek öğrenim, onların yalnız hangi konularda değil, nasıl çalıştığını da etkilemektedir. Türkiye'de ve diğer ülkelerde yapılan birçok araştırma ortaya koyuyor ki, yüksek öğrenim görmüş olan kadınlar, daha az eğitim görenlere bakışla mesleklerine daha bağlı olarak, daha uzun yıllar çalışıyorlar ve çalışmalarını çok daha doğal bir olgu olarak görüyorlar (Alkan, 1981:63).

Kamu kadın personeli arasında yapılan bir araştırmaya göre, çalışma yaşamını sürdürmek isteyenler %83.33 ile en çok yüksek eğitim görmüşler arasındadır. Çalışma yaşamını sürdürmek istemeyenlerin en yüksek olduğu grup ise enstitü mezunlarıdır (%47.3) (www.kurtuluşcephesi.com).

Yüksek öğrenime devam eden kadınlar, bir meslek edinmenin yanısıra; bir yaşama tarzı, bir dünya görüşü, çalışma anlayışı geliştiriyorlar. Kadınların eğitilmelerinin ve meslek sahibi olmalarının topluma ve bireylere olan bu gizli katkısı, ulusal gelire olan açık katkısından çok daha önemli ve ciddidir (Alkan, 1981:64).

Daha kişilikli, kendine güvenen, girişken kadınlardan oluşan bir toplum; daha demokratik ve dinamik olma şansına sahiptir. Kadınların üretime yaptığı doğrudan katkı, ülke ekonomisi üstünde de olumlu etkiler yaratmaktadır (Alkan, 1981:50).

2.3.1. Çalışan Kadının Özgürlüğü

Çalışan kadınların özellikle ekonomik özgürlüğünün elinde olduğu düşünülse de yapılan bir araştırmada çalışan kadınlardan % 10'unun gelirini istediği gibi harcadığı, % 90'ının ise değişik oranlarda aile bütçesine katkıda bulunduğu görüldü. Kadınlardan % 47'si, gelirlerinin tümünü ailelerine veriyordu. Evli kadınlar arasında, gelirinin tümünü ailelerine verenlerin oranı % 70'e ulaşıyordu. Başka bir araştırmada da, çalışan kadınlardan % 80'inin kazancını tümüyle, % 20'sinin ise kısmen ailelerine verdiğini ortaya koyuyordu. Kadının aile bütçesine katkıda bulunması kadar doğal bir şey olamaz. Burada doğal olmayan yön, aileye gelir sağlayan tek kişi olan, yani aile geçindiren kadınlardan aile bütçesinin yapımına katılanların ancak % 45 oranında olmasıdır. Başka bir deyişle, kadınlardan % 65'i kazançlarının harcanması üstüne karar veremiyorlar. Ücret karşılığı çalışan kadınlar, aile-içi ekonomik karar verme sürecinin bu denli dışına itiliyorsa; büyük çoğunluğu tarım işletmelerinde boğaz tokluğuna çalışan Türk kadınlarının, kazançlarının harcanmasında ne denli söz sahibi olabileceği ortaya çıkar (Alkan, 1981:68).

Kadının ücretli istihdamının kocanın ve ailenin statüsü ile doğrudan ilişkili olduğunu bilmekteyiz. Gelişmekte olan ülkelerde yapılan araştırmalarda, örneğin Güney Asya'da gerçekleştirilen çalışmaların bulgularına dayanılarak sunulan açıklamada; Aile geleceğine dönük yatırım yapabileceği kaynağa sahipse, kadının çalışması

beklenmemektedir sonucuna varılmıştır. Yoksu1 yörelerde kadının işe gönderilmesi kocaya ve aileye bir sosyal güven kazandırmamaktadır. Ancak, orta sınıfta bu değişmektedir. Çünkü orta sınıfın tüketim ihtiyacı algıları ve statüye verilen anlam değişmektedir. Sonuç olarak kadının ev dışı ücretli istihdamı aileye kaynak ve etkinlik kazandırdığından, orta sınıf aileler çalışmayı olumlu karşılamaktadır. Koca, kadının ücretli istihdamında (orta sınıfta) güç kaybederken (çalışma izni vermeme gücü elinden alınmış, tek geçim kaynağını kendisinin sağlaması değişmiş oluyor) aile genel olarak statü yükseltmekle, oysa yoksul guruplarda kadının ücretli ev dışı istihdamı işin niteliği nedeniyle aile için böyle bir kazanç getirmemektedir (Kümbetoğlu, 1995:236).

Türkiye'de yoksul bölgelerde yapılmış araştırmalarda kadının çalışmaya katılımı %11 oranlarına düşmektedir. Araştırmacılar koca izni olmamasını ev dışı çalışmaya en önemli neden olarak göstermektedirler. Yine ev içi çalışma izninin şartlı verilişi evin işinin aksamaması, çocukların ihmal edilmemesi, kısaca ev düzenin korunmasına ilişkin olduğundan, kadının bu alanda bile kısmi özgürlüğünün cinsiyete, cinsiyet rollerine bağlı olduğu görülmektedir (Kümbetoğlu,1995:236).

Çalışan kadınlar eşleri tarafından desteklenmelerinin yanında, ev ile ilgili organizasyon ve düzeni sağlamak koşuluyla girişimlerine devam edebilecekleri kanısının olduğu belirlenmiştir. Genelde iş bölümü hala geleneksel olmakta, erkek ekmek getiren ve kadın da yuvayı kuran olarak görülmektedir. Türk toplumunda kadın ev işlerini de yapması şartıyla işgücüne katılabilmekte ve bu durum da kadınları çifte bir güçlükle karşılaştırmaktadır. Kadınlar, ayrıca evde çocuk bakımından ve evin idaresinden de sorumlu oldukları için erkeklerden on kat daha fazla zaman harcamak zorunda kalmaktadırlar. Kadınların omuzlarındaki bu çifte yüke karşı bir strateji olarak kadınlar ev işini ucuz kadın işçilere havale etmekte ya da girişimlerini kurmayı, çocuklarını büyüttükten sonraya bırakmaktadırlar (Kutanis, 2006:69).

Kamu sektöründe çalışan kadınlar arasında yapılan bir ankette, "iş hayatında düzeltilmesini istediğiniz en önemli konular nelerdir?" sorusuna verilen cevaplar da ilginçtir. Kadınlar en çok, yuva, kreş, aile mutfağı gibi kadının aile görevlerine yardımcı kurumların geliştirilmesini ve emeklilik yaşının indirilmesini istemişlerdir. Bu isteklerin bir nedeni, kadının aile-çalışma yaşamı arasında bir uyum sağlama çabasında olmasıdır. Kadınların esas görevlerini anne ve eş olarak kabullenmeleri, çalışma nedeniyle ihmal

edilen bu tür işlerin işyerleri tarafından çözümlenmesini istemelerine yol açar. Böylece, omuzlarında çalışma dışında, ağır bir yük olan ev işleri sorununu çözümlemiş olacaklardır (www.kurtuluşcephesi.com).

UNESCO'nun yaptığı bir araştırma, kadınların erkeklerden daha faz1a çalıştığını ve daha az dinlendiğini gösteriyor. Bulaşık yıkamamak, masa ve yatak hazırlamamak yalnızca Türk erkeklerinin övünç kaynağı değil görünüşe göre. İtalyan erkeklerinin de ancak % 10'u bu işleri yapıyorlar. Güney İtalya'da bu oran daha da düşüyor. Değişimi son derece kolaylıkla benimseyen Japonya'da bile, halkın ancak % 32'si bir erkeğin karısına ev işlerinde yardım etmesini onayladığını belletiyor. Almanya'da, ev işleri ortalama olarak bir kadının haftada 66 saatini alıyor. Evli ve bir çocuklu olan genç bir işçi kadının Almanya'da günde 17 saat çalışması gerekiyor. Türkiye'de bu konuda yapılmış bir araştırma yok. Fakat Türk erkeklerinin, dışarıda çalışan eşlerine, İtalyan veya Alman erkeklerinden daha fazla yardımcı olduğunu düşünmek için bir neden gözükmemektedir. Hem dışarıda çalışan, hem de evde kocasının yardımından yoksun olan kadın, kültürel ve toplumsal konulara çok az zaman ayırma olanağı bulabilecek, eğlenceden uzak kalacak, kendini mutsuzluğa götüren bir ortam içinde devinip duracaktır (Alkan, 1981:68–69).

2.3.2. Çalışan Kadının Serbest Zaman Kullanımı

Kuşkusuz ki, özgürlük, kişinin yalnızca ekonomik konularda karar vermesi değildir. Özgürlüğün en önemli öğelerinden birisi, kişinin zamanını nasıl kullanacağına karar vermesidir. Uyanık saatlerinin tümünü çalışarak geçiren bir insan, bir de çalıştığı işi sevmiyorsa, işinin kölesi olmuş demektir. Bu durumda, çalışma olanağı, ona özgürlük getirmez, yeni bir tür kölelik getirir. Öte yandan, ekmek parası kazanmak için harcadığımız zamanın dışında kalan boş saatlerin değerlendirilme tarzı, kişiliğimizi zenginleştiren, bizi, toplumsal ve siyasal açılardan anlamlı ve önemli kılan çabalarımıza yön ve olanak veren ortamı hazırlar. Bu nedenle, "zamanı kullanma özgürlüğü" tüm diğer özgürlüklerin temelinde bulunan son derece önemli öğelerden biridir. Kadının ücretli işlerde çalışmaya başlaması, zamanı kullanma özgürlüğü bakımından nasıl sonuçlar yaratmış bulunuyor? Eldeki verilerden ve gözlemlerden çıkarılabilecek sonuç, kadının eskisine bakışla çok daha az boş zamana sahip olduğu yönünde olacaktır. Kadın, dışarıda çalışmakla, geleneksel olarak erkeğin olan bir sorumluluğu

yüklenmektedir. Buna karşılık, erkeğin de karısına yardım ederek ev işlerini paylaşması gerekir. Şimdiki durumda, genel olarak, bunun tam tersi olmaktadır. Kadın hem dışarıda çalışarak evin ekonomisine katkıda bulunuyor, hem de geleneksel ev işlerini yürütmeye çalışıyor (Alkan, 1981:68).

Şöyle özetlersek geleneksel ve çağdaş görüşe bağlı olarak evle ilgili işlerin gerçekleştirilmesinde temel sorumluluğun kadına ait olduğu düşünülmektedir (Bener,1989:7).

Konuya çalışan kadınlar açısından bakıldığında; çalışan kadınların ev işlerine ek olarak bir de ev dışındaki işlerinin eklenmiş olması, onların taşıdıkları bu ikili rolleri kadar, zamanlarını kullanım biçimleri ile harcama ve tüketim şekillerine de dikkati çekmektedir. Kadınların çalışma hayatına girmeleri onların zamanlarını daha hesaplı kullanmaya yöneltmiştir (Bener,1989:8).

Çalışan kadınlar zamanlarını daha hesaplı kullanmak zorunda olduklarından, ev üretim faaliyetlerinde; daha yararlı, daha uygun, zaman tasarrufu sağlayan aynı zamanda da yorgunluğu azaltan mal ve hizmetler satın almak, bulmak zorundadırlar (Bener,1989:9).

Kadının herhangi bir işte çalışıyor olması, aile görevlerine ve ev işlerine çalışmayan kadınlardan daha az zaman harcamasına neden olmaktadır. Çünkü çalışma için harcadıkları zaman, ev işlerine harcadıkları zamanın tayin edilmesinde en önemli faktördür ve bu faktör ev işlerine ayrılan zamanı da kısıtlamaktadır (Bener,1989:9).

Hiç şüphesiz gittikçe zorlaşan hayat şartları, bu şartları karşılamak için özellikle karı-kocanın birlikte çalışmaya başlaması, evde yapılan ev işlerinin de iş yerinde geçirilen zamandan arta kalan ‘’boş zaman’’ süresine sarkmasına yol açmaktadır. Bir başka deyişle eskiden evde kalan ev kadınının iş saatlerinde yaptığı ev işleri de artık iş saatleri dışına sarkmakta, bu yüzden yapılabilecek boş zaman faaliyetleri üzerine zaman ve fonksiyon sınırlaması getirmektedir. Fonksiyon sınırlamasına, kocanın boş zaman faaliyeti olarak spesiyel yemekler pişirmek için mutfağa girmesi veya karısının dinlenmesi için ona bulaşık yıkamakta yardımcı olması örnek olarak verilebilir (Hergüner, 1993:41).

Kadın çalışma hayatına girmekle, erkekle beraber ailede para kazanan ve mali emniyeti sağlayan kişi durumunda olmaktadır. Bunun sonucunda da aile gelirinin harcaması,

paranın kullanımı ve diğer aile yaşamına ilişkin konulardaki kararlara katılımı da artmaktadır (Bener, 1989:10).

Akademisyen kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, akademisyen kadınların zaman kullanımına ilişkin düşüncelerini yansıtan ‘’işe yetişmek benim için önemli bir stres kaynağıdır’’, ‘’biten bir günün sonunda yapmayı planladığım işleri tamamlayamadığım için zamanımın boşa gittiğini düşünüyorum’’, ‘’ailemle birlikte olmak için zaman ayırmakta güçlük çekiyorum’’ gibi cümlelere katıldıkları anlaşılmaktadır. Akademisyen kadınlar, ailelerinde herkesin ev işlerini paylaştığını söylemekle birlikte iş ve aile sorumluluklarını yürütmede yardıma ihtiyaç duyduklarını da belirtmişlerdir (Gönen ve diğ., 2004:54).

Ebeveyn olarak ise kendilerini çok önemli, çok aktif, kendine çok güvenen ve çok uyumlu buldukları ortaya çıkmıştır (Gönen ve diğ., 2004:63).

Ancak, çalışan kadının çocuğa bakımı ve onu eğitmesi de güçleşmektedir. Annenin çalışmasının çocuk üzerindeki olumsuz etkilerinin inceleyenler; annenin çalışmasının çocuğun gelişiminde aksaklık yaratacağını, çocukta uyum ve davranış bozukluklarına yol açacağını, çocukların yalnız kalıp ihmal edileceklerini belirtmişlerdir. Ancak anne yokluğunda uygun eğitim ve sürekli denetim sağlandığında bu olumsuz sonuçlar ortadan kalkabilir. Ayrıca bu sonuçlar her anne için geçerli değildir. Çalıştığı halde çocuğa yeter derecede sevgi gösteren annenin çocuğu sorunlu olmaz (Tezcan, 1997:146-147).

Akademisyen kadınların iş ve aile yaşamına ilişkin olarak; akademik yaşamın kendilerine, olan saygılarını olumlu yönde etkilediği ve iş yaşamlarında yeterli olduklarını hissettikleri, işlerinin çok önemli olduğunu düşündükleri, işlerini sevdikleri, genel anlamda yaşamlarını tatmin edici buldukları, ailelerinden destek almaktan mutlu oldukları anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra; yaşamlarının stresle dolu olduğunu ve stresin fiziksel sağlıklarını etkilediğini düşündükleri, kendilerini herkes için her şeyi yapmaya çabalayan biri olarak gördükleri, eşleriyle aynı mesleği paylaşmayı istedikleri, telaşlı olmayı iş yaşamının bir parçası olarak değerlendirdikleri, kazandıkları gelirin yetersiz olduğunu ve çalışma programlarının esnek olmadığını düşündükleri saptanmıştır. Ayrıca, ailelerine zaman ayırmakta güçlük çektikleri ve özellikle çocukları ile daha fazla birlikte olmayı istedikleri, iş ve aile sorumluluklarını yönetmede yardıma ihtiyaç

duydukları, buna karşın, iş ve aile yaşamına ilişkin rollerini dengelemede başarılı olduklarını, iş ve aile yaşamına ilişkin bir problemle karşılaştıklarında üstesinden gelebildiklerini düşündükleri de belirlenmiştir (Gönen ve diğ., 2004:64).

Araştırma sonucunda da görüldüğü gibi akademisyen kadınların çalışma rolü ile geleneksel rolleri arasındaki çatışma önemli bir stres kaynağıdır. Ancak şu da bir gerçek ki akademisyen kadınlar için iş yaşamında yüklendikleri rollerin yaşamdan tatmin olmaları üzerinde olumlu etkisi de vardır (Gönen ve diğ., 2004:65–66).

Ülkemizde çalışan kadınlar, toplumun onlara yükledikleri rollerden dolayı çalışmayan ev hanımlarına göre daha fazla yorulmakta, kendilerine ve ailelerine daha az zaman ayırabilmektedirler. Çocukları ile geçirdikleri vakit çalışmayan annelere göre daha az olabilmektedir. Ama şu da unutulmamalıdır ki, çocuklarla geçirilen zamanın uzunluğundan çok kalitesi önemlidir. Birçok olumsuzluk olsa da çalışan kadınlar çalınmayanlara göre, daha az hasta olmakta (özellikle depresif hastalıklar), verimli olduklarını ve işe yaradıklarını düşünerek öz saygıları artmaktadır.

2.4. Çalışmayan Ev Hanımları

Ev kadınlığı, her ne kadar kadınların ‘’doğal’’ eğilimleri ve özelliklerine bağlansa da, tarihsel bir konumdur. Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte ev ile iş yerinin ayrılması, evin ekonominin dışında bir “yer” haline gelişi, ekonomi ile ilişkilendirildiğinde de ancak tüketicilik konumu atfedilmesi, son yüz elli-iki yüz yıllık tarihin bir görüngüsüdür. Daha önce ev işleri ve çocuk bakımı yine esasen kadınlar tarafından yürütülmüş olsa da, ev ile çalışma mekânı arasında bir ayrışma olmadığı için, “ev kadını” kavramı henüz gelişmemiştir. “On dokuzuncu yüzyılda, hane halkı gelişiminin araştırılması sırasında rastlanan en çarpıcı olgular, hanenin kamusal kaygılardan kopuşu ve son derece özel bir dünyaya geçişi ile ev hayatının özenle düzenlenmesidir”. Evin dünyanın pisliklerinden uzak, masum ve temiz bir yer olarak tasarlanması, erkeklerin “dış” dünyaya açılırken kadın ve çocukları bu temiz yerde bırakmaları, içinde yaşadığımız kültürün en belirleyici ve güçlü örüntülerinden biri, belki birincisidir (Bora, 2005:59).

‘’Çağımızda kadın çalışma yaşamına giriyor’’ sözü yanlış bir yargıyı belirliyor. Kadın oldum olası çalışma yaşamının içindedir. O kadar ki, ataerkil aile, daha çok değer

verdiği erkekleri korumak için kadınların çalışmasına özel bir özen gösterirdi. Ülkemizde ataerkil aile tipinin egemen olduğu pek çok yerde de, kadınlar tarlada çalışırken erkeklerin kahvede oturdukları görülebilir. Çağımızdaki çalışmanın farklılığı, kadının aile işletmesinde boğaz tokluğuna çalışmayı bırakıp, üçüncü kişilerin işletmelerinde ücretle çalışmaya başlamış olmasıdır (Alkan, 1981:49–50).

Aslında ev kadınları ev içinde ev temizliği, diğer ev işleri, çocuk bakımı, yemek pişirme, ev halkını işe-okula gönderme, vb. birçok iş yapmaktadırlar. Yani onlara çalışmayan ev kadını demek ne kadar doğru olur, tartışılır. Toplumsal roller sebebi ile ve yaptıkları bu işlerden bir gelir elde etmedikleri için gün boyu yaptıkları işler çalışma olarak görülmemektedir.

Son on yılda kadının ücretli çalışan olarak, ücretsiz aile işçisi olarak ve gönüllü hizmet işçileri olarak hane düzeyinde ve kent ekonomisi düzeyindeki katkısının görünür kılınması feminist çalışmaların odak noktasını oluşturmaktadır. Her yaştan, her kesimden ve her gruptan kadın için paylaşılan ortak özellik çalışma olmasına karşın erkekler meslekleri ile tanımlanırken, kadınlar akrabalık bağları veya hayatlarındaki ilişkilere bağlı olarak tanımlanmaktadırlar (Kümbetoğlu, 1995:231–232).

Ev kadınlığı ile ilgili olarak genellikle iki görüş vardır. Bu görüşlerden birisine göre ev kadını; eş-anne-ev kadını olarak tüketim maddelerinin seçiminde, mal ve hizmetlerin aile kullanımı için temin edilmesinde en etkin liderdir. Diğer görüşe göre ise; ev kadınlığı rolü, kadının diğer rollerinden (eş-anne) bağımsızdır. Buna göre kadın, insanı ve materyal kaynakların kullanımı ile ilgili olarak temel rolü oynayan kişi durumundadır (Bener, 1989:6).

Toplumumuzda gerek geleneksel, gerekse çağdaş görüşe bağlı olarak evle ilgili işlerin gerçekleştirilmesinde temel sorumluluğun kadına ait olduğu düşüncesi yaygındır. Kadının ev dışında bir işte çalışması durumunda bile, evle ilgili faaliyetlerin yürütülmesindeki temel sorumlulukların azalmadığından bahsetmiştik. İkinci Dünya Savaşından sonraki yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de ev dışında çalışma hayatına atılan kadınların sayısında hızlı bir artış olmuş ve bu artış hala da devam etmektedir. Bu nedenle kadınları, hem ev kadını hem de çalışan kadın olarak taşıdığı farklı iki rolden dolayı, çalışan ve çalışmayan ev kadınları olarak tanımlamak daha doğru olacaktır (Bener, 1989:7).

Çalışan kadınların birçok sorunu olsa da paralarını harcama, planlama konusunda çalışmayan ev kadınlarından daha şanslı olduklarını söyleyebiliriz. Timur'un ''Türkiye'de Aile Yapısı''adlı araştırmasında; aile gelirinin harcanmasında karar vermede, ailelerin %58,1 inde aile reisinin, %20,2'sinde büyüklerin, %15,6'sında aile reisi ve kadını beraber, %6,1'inde ev kadının söz sahibi olduğu bulunmuştur (Bener, 1989:11).

Günlük yaşamında da kadınların hane içi kararlara katılımı öncelikle ''aile" kararlarına bağlı kalmaktadır. Kadın bir birey olmakta önce ailesi ve çocukları için vardır. Erkek için çalışmaya karar verme ve çalışmanın anlamı daha yetişirken oluşmakta ve hayatının en önemli boyutu olmaktadır. Kadın içinse bu ikinci hatta üçüncü önemde, başkalarının da kararlarıyla belirlenen bir olgudur. Bu durum kadını evde çalışmaya itmekte ve kadınların yetenekleri genel olarak çocuk bakımı ve diğer aile üyelerine sundukları hizmetler açısından değerlendirildiğinden ev içi için seçilen işler bu yetenekle bağlı olmaktadır (Kümbetoğlu, 1995:237).

Kız çocukları ve erkek çocukları yetiştirilirken dahi erkekler çalışıp ev geçindirmeye, kızlar iyi bir anne iyi bir ev kadını olmaya empoze edilip yetiştirilmektedir. Örneğin bir erkek çocuk boş zamanlarda bir halı saha maçına gidebilir. Kız çocukları ise anneyi örnek alarak ev işi, yemek yapmak, komşu ziyareti, vb. şeylerle boş vaktini geçiriyor. Bunlar boş vakitleri değerlendirmeden ziyade, evlendikten sonra mecburen yapması gereken faaliyetler olarak hayatına sokuluyor. Ayrıca erkekler boş zamanlarında yeteneklerini ortaya çıkarabilecekleri etkinlikler bulabilirken ev kadınlarının böyle bir imkânı neredeyse yok denecek kadar azdır.

Çalışmayan Ev Hanımlarının Serbest Zaman Kullanımı

Dünya nüfusunun yüzde ellisi kadın olmasına rağmen, bu büyük topluluğun neredeyse yarısı, çeşitli sebeplerden dolayı ev hanımı olarak hayatlarını sürdürmektedirler. Evde yaşanan bu uzun zaman dilimi, iyi değerlendirilirse, kendilerinin dahi farkında olmadıkları yeteneklerini keşfedebilecekleri ve toplum yararına mükemmel işler yapabilecekleri bir avantaja dönüşecektir (www.mihenk.gr).

Pek çok teknolojik değişim ev işlerinin yapılmasında büyük ölçüde fiziksel iş miktarını azaltmaktadır (Bener, 1989:9).

Aynı şekilde teknolojik gelişmeler, çalışma saatlerinin kısalmasına ve boş zaman artışına yol açmıştır. Elektrik süpürgesi, mutfak robotu, otomatik çamaşır ve bulaşık makinesi gibi çeşitli elektronik aletler kadının ev içi görevlerini kısa zamanda yapmasını sağlamıştır. Tarımda makineleşme ise çiftçinin boş zamanını artırmıştır (Hergüner, 1993:38-39).

Terzioğlu'nun ev kadınlarının günlük ev işleriyle ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile Hacettepe Üniversitesi Etimesgut Bölgesi Sağlık Araştırma Grup Başkanlığına bağlı yerleşim alanında yaşayan 1204 evli kadınla yaptığı çalışmada; ailelerin % 83'ünde yemek hazırlama, % 89,4 ünde bulaşık yıkama günde bir defadan fazla, % 53,5'inde ev temizliği günde bir defa, çamaşır yıkama % 45,9'unda haftada bir ve % 30,4'ünde gerektikçe yapılmaktadır. Ev işleri arasında, ev kadınları en fazla zamanı yemek hazırlamaya (13,0 saat/hafta) ve ev temizliğine (8,42 saat/hafta) ayırmaktadırlar (Bener, 1989:13).

Çalışmayan ev kadınlarının uyku için harcadıkları süre çalışan kadınlardan fazladır (Bener, 1989:152).

Yapılan bir araştırmaya göre araştırmaya katılan kadınlar dinlenme ve boş vakit değerlendirme için ortalama 38.44 saat/hafta zaman harcamaktadır. Dinlenme ve boş vakit değerlendirme için; ilköğrenim görmüş kadınlar yüksek öğrenim görmüş kadınlardan, 1 çocuğu olan kadınlar 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlardan, çalışmayanlar çalışanlardan daha fazla zaman harcamaktadırlar (Bener,1989:153).

Yani çalışmayan kadınların çalışanlara oranla daha fazla boş zaman bulabildikleri görülmektedir.

Oysa günümüz ev hanımlarına baktığımızda durumun pek de iç açıcı olmadığını görürüz. Örneğin; zamanının çoğunu, parasını nasıl harcayacağını düşünerek boş ve amaçsız işler uğruna tüketen, can sıkıntısından kurtulabilmenin arayışlarını sürdüren yüzlerce zengin ev hanımı vardır. Diğer hanımlar ise boş ve anlamsız eğlence, dedikodu üzerine kurulu TV programları ile değerli zamanlarını boşa tüketmektedirler (www.mihenk.gr).

Pek çok ev kadınının muayyen bir alanda yetenekleri olduğu halde evde oturmaları bir alışkanlık ifadesi olabilir (Tezcan, 1997:95).

Unutulmamalıdır ki, sokakta, evde, iş yerinde kadının durumu, yeri ve kadınla ilgili düşüncelerin oluşumunda medya çok etkilidir. Kadın televizyondan aktarılan görüntülerde gerçek yaşamdan soyutlanmış, basit, yalnızca cinselliğiyle kendine maddi ve manevi açıdan "destek" eşi ya da erkek arkadaşıyla yaşayabilen varlıklar gibi gösterilmekte ya da kadınlara edilgen, duygusal, sezgisel, denetim gücünden yoksun olma gibi birtakım özellikler verilmektedir. Örneğin reklâmlarda kadın, ev kadını, sadık eş, pek zeki olmayan temizlikçi veya ev kadını, fazlaca yetenek gerektirmeyen alt düzeyde çalışanlar olarak yer bulmaktadır. Bu bağlamda, kadınların daha bilinçli davranarak kendilerini bu biçimde yansıtan izlencelere "tepki" vermesi ve uyarması gerekir. Kadınlar artık kendilerini sömüren ve tecimsel bir araç olarak gösteren televizyona karşı önlemler almalıdır. Örneğin, kadınlar kendilerini "vitrindeymiş" gibi aktaran izlencelerde yer almamalıdır (Gündeş ve Küçükerdoğan, 2004:120).

Popüler kültür ürünlerine hiç birimiz karşı değiliz. Ancak bu ürünler, halkın beğenisini, ilgisini kötüye kullanarak halkın eğitim düzeyini düşürmesine karşıyız. Bu ürünlerin sıradanlığına, bayağılığına iyi hazırlanmayışına karşıyız. Düzeyi aşağı çeken popüler kültür ürünleri, yayınlar değil, çıtayı yükselten yayınlar, istiyoruz (Gündeş ve Küçükerdoğan, 2004:122).

Çocukların eğitimleri ve yetiştirilmesinde çok önemli rolü olan ailenin özellikle de annelerin, çocuklarının boş zaman değerlendirme alışkanlığı edinmelerinde de çok önemli rolü olduğunu söyleyebiliriz. Yetişkinlik döneminde bireyin boş zaman değerlendirme eğilimi ve aktivite şekillerinin, çoğu zaman, ailesinde edindiği alışkanlıkların izlerini taşıdığı irdelenmektedir. Çocukluk dönemi aktiflik düzeyi, yetişkinlik düzeyi aktiflik düzeyi ile büyük benzerlik taşıyabilmektedir (Aslan, 2005:52).

Çocukların boş zaman değerlendirme aktivitelerine katılmalarında önemli payı olan anne, çocukların formal ve kurumlaşmış veya örgütlenmiş boş zaman değerlendirme kurumlarından yararlanmalarında teşvik edici olmaktadır. Bireyin boş zamanlarının aile yaşam çemberinde etkilendiği bir diğer durum eşlerin / ebeveynlerin işte çalışmasıdır. Kadının çalışıyor olması, kendisinin kullanacağı çok az boş zamanı kalmasına neden

olmakta ve katıldığı aktivite türünü etkileyebilmektedir. Küçük çocuklu, çalışan kadının arkadaş toplantıları gibi sosyal ilişkileri kapsayan aktivitelere katılımlarının az olmasına karşın sinema, tiyatro, konser gibi ticari rekreasyon uğraşlarına sınırlı da olsa katılabildikleri belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, her iki eşin çalıştığı aileler tek eşin çalıştığı klasik ailelere göre, çocukları ile daha fazla kitap okumakta, birlikte resim yapmakta, günlük konularda daha fazla sohbet etmekte ve derslerine yardımcı olmaktadırlar. Klasik aileler ise çocukları ile daha fazla oyun oynamaktadırlar. Diğer araştırmalara göre de, klasik aileler, boş zaman aktiviteleri daha çok ''ev merkezli'' iken, her iki eşinde çalıştığı ailelerde bu aktiviteler daha çok ''dış merkezli'' olabilmektedir (Aslan, 2005:554).

2.5. Cinsiyet Açısından Kadınların Serbest Zaman Etkinlikleri

Cinsiyet, boş zaman faaliyetlerini etkileyen bir faktör olarak gözlenmektedir. Bu alanda en büyük farklılık, sporda kendini göstermektedir (Yazıcı, 1998:33).

Kadınlarda, erkeklere oranla sportif faaliyetlere katılma daha düşüktür. Bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de durum aynıdır. Kadınlardaki katılım düşüklüğü, fizyolojik özelliklerinden, kültürel baskılardan, erkeklik ve dişilik kavram ve rollerinden kaynaklanmaktadır. Aile içindeki rollerde kadınların spora katılımlarını etkileyen bir faktördür. Nitekim aile içindeki kadınlar eşlerin aksine spora karşı daha az ilgi duyarlar. Bunda en büyük rolü aile içindeki görevler ve zaman faktörü oynar. Örneğin, çocuklarlarla ilgilenmek erkekten çok kadının görevidir. Evin erkeği akşam işten sonra spor yapmaya gidebilir ve karısının yemeği biraz geç vakte almasını isteyebilir. Bu durum kadınlar için söz konusu olmamaktadır. Ancak kadınlar evdeki görevlerini aksatmayacak şekilde spor yapabilirler (Hergüner, 1993:45–46).

Ülkemizde daha çok erkeklere hitap eden spor dallarının gelişmiş olması da bu sonucu yaratmış olabilir. Buna karşılık kızların boş zaman etkinlikleri daha çok pasif faaliyetlerden oluşmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında toplum olarak kız çocuklarına karşı koruyucu yaklaşım göstermemizin etkisi vardır (Yazıcı, 1998:33).

Kadınlar çocukluktan itibaren genelde edilgen, el işleri, estetik meşguliyetler vb. faaliyetlere özendirilerek büyütülmektedir. Kadınların genelde yaptıkları boş zaman değerlendirme etkinlikleri şöyledir:

Özellikle kırsal kesimde kadınların boş zaman etkinliği üretimden kesin olarak ayrılmaz. Boş zaman, işlerden farklılaşmamıştır. Örneğin kadınlar, çeşmeye ya da bakkala gittiklerinde oradaki bekleyişlerini birbirleriyle konuşarak, söyleşiyle geçirirler. Bunun dışında köylerde işler genelde toplu halde yapılmaktadır. Burada hem iş yapılır hem dedikodu yapılır hem de dertlenilir. Kadınların yapmış olduğu el işleri onları hem dinlendirir hem de komşularıyla sohbet etme olanağı sağlar. Dolayısıyla kırsal kesimde boş zaman bilinci ve bunun değerlendirilmesi anlayışı gelişmemiştir (Yazıcı, 1998:35).

Kırsal kesim açısından 'boş zaman' kavramının gelişmesi hiç şüphesiz Türkiye'de tarımın ve kırsal hayatın çağdaşlaşmasına bağlıdır. Köy hayatının makineleşen tarımdan etkilenmesi, büyük işletmelerin ortaya çıkması, aile işletmelerinde çağdaş teknolojinin kullanılması, kırsal alanlardaki elektrifikasyon ve günlük hayatın 'iş' ile 'ev' arasında fonksiyonel bir ayırıma gitmesi hep boş zamanı geliştirecek değişmelerdir (Hergüner, 1993:42).

Ülkemizde kasaba, ilçe hanımlarının boş zamanları ise daha biçimseldir. Çalışma yaşamından oldukça, farklılaşmıştır. Özeklikle karşılıklı komşu ziyaretleri daha fazla yoğunlaşmıştır. Sohbet konuları, kadın giyim, doğum, evlenme, çocuk, yiyecek ve günlük işlerden oluşur. Kent kadını ise, poker, konken partilerine gider, gönüllü kuruluşlara üyedir, sinema, tiyatroya gider, kitap okur. Onun boş zamanları daha fazladır. Bu yüzden bir boş zaman bilinci ve onu değerlendirme duygusu egemendir (Yazıcı, 1998:35).

BÖLÜM 2: MATERYAL VE METOTLAR

2.1. Araştırma Gurubu

Bu araştırmanın amacı İstanbul'un Anadolu yakasında yaşayan ev hanımlarının rekreasyon faaliyetlerine katılımlarının ve beklentilerinin belirlenmesidir. Araştırmanın verilerinin toplanması amacıyla 1057 anket dağıtılmıştır. Dağıtılan anketlerden 98 tanesi geri dönmemiş, 35 ankette verilen cevapların yetersizliği nedeniyle geçersiz sayılmış ve toplam 924 kişinin anketi değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan tüm aramalara rağmen, Devlet İstatistik Enstitüsü kayıtlarında ve semt Belediye arşivlerinde araştırmanın evreni ile ilgili sayısal bilgiye ulaşılamamıştır.

2.2.Ölçme Aracı

Bu araştırmanın verileri Likert türünde ve 27 sorudan oluşan bir anket uygulanarak elde edilmiştir. Anket sorularının belirlenmesinde öncelikle bilgi bankası oluşturulduktan sonra bu alanda geliştirilen likert türü ölçekler incelenmiştir. Bu aşamadan sonra araştırma için gerekli olan bilgiler yöneltilen sorularla tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket oluşturulduktan sonra dil denetimi ve soruların tekrar değerlendirilmesi amacı ile on iki öğretmen ve öğretim elemanına doldurtulmuştur. Anketi dolduran kişilerin soruları anlama düzeylerine ilişkin fikirleri alınmış ve bu amaçla bazı sorular yeniden düzenlenerek ankete son şekli verilmiştir. Anket için ayrıca geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmamıştır. Ankete katılan ev hanımlarının seçiminde tesadüfî örneklem yöntemi kullanılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler Microsoft firmasının geliştirdiği Excel paket programına yüklendikten sonra SPSS 10.0 paket programına aktarılarak Frequency Testi ile analiz edilmiştir.

2.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma İstanbul Anadolu Yakasındaki 924 ev hanımının verdiği cevaplarla sınırlıdır.Veriler yüksek lisans tez süresi ile sınırlıdır.

Teorik arşiv taramasında ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

BÖLÜM 3: BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada elde edilen bulgular tablolar ve açıklamalar şeklinde aşağıda özetlenmiştir.

Tablo- 1: Araştırma Gurubunun Yaş Özelliklerinin Dağılımı.

	GURUPLAR	N	%
YAŞ	20 – 25	58	6,3
	26 – 30	172	18,6
	31 – 35	267	28,9
	36 – 40	229	24,8
	41 ve üstü	193	20,9
	TOPLAM	919	99,5
	BOŞ	5	,5
TOPLAM		924	100,0

Ankete katılan ev hanımlarının % 28,9'u 31–35 yaş, % 24,8'i 36–40 yaş, % 20,9'u ise 41 yaş ve üstü, % 18,6'sı 26–30 yaş aralığındadır. % 6,3'lük küçük bir kesim 20–25 yaş aralığındadır. Yapılan çalışmada, ev hanımlarının yaş özellikleri incelendiğinde, genç ev hanımlarının yaşı daha büyük ev hanımlarına oranla sayıca daha az olduğunu görülmektedir. Yaş aralığı 20–25 olan ev hanımlarının sayıca az olması, genç bayanlarımızın çalışmayı daha çok tercih ettiği sonucunu çıkarabilir.

Tablo- 2: Araştırma Gurubunun Öğrenim Durumlarının Dağılımı.

	GURUPLAR	N	%
ÖĞRENİM DURUMU	Üniversite	68	7,4
	Lise	176	19,0
	Orta Okul	143	15,5
	İlk Okul	427	46,2
	Okur Yazar	63	6,8
	Okur Yazar Değil	27	2,9
	TOPLAM	904	97,8
	BOŞ	20	2,2
TOPLAM		924	100,0

Ankete katılan ev hanımlarının % 46,2 gibi büyük bir kısmı ilkokul, % 19,0 'ı lise, % 15,5'i ortaokul, % 7,4'ü üniversite mezunudur. Okuryazarların oranı %6,8, okuryazar olmayanların oranı ise % 2,9'dur. Ev hanımlarının öğrenim durumları incelendiğinde, okur-yazar olanların ve okur-yazar olmayanların toplamı üniversite mezunlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Büyük bir çoğunluğu ise ilkokul mezunudur. Bu sonuçlara bakıldığında ev hanımlarının öğrenim durumlarının düşük olduğu görülebilir.

Tablo- 3-A: Araştırma Gurubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı.

	GURUPLAR	N	%
DOĞUM YERLERİ	ADANA	8	,9
	ADIYAMAN	3	,3
	AFYON	4	,4
	AĞRI	5	,5
	AĞVA	6	,6
	AKSARAY	1	,1
	YURT DIŞI	6	,6
	AMASYA	16	1,7
	ANKARA	14	1,5
	ANTALYA	1	,1
	TRABZON	23	2,5
	ARDAHAN	9	1,0
	ARTVİN	3	,3
	BALIKESİR	4	,4
	BARTIN	1	,1
	BAYBURT	3	,3
	İSTANBUL	206	22,3

	BİLECİK	1	,1
	BİNGÖL	14	1,5
	BOLU	3	,3
	BURSA	6	,6
	ÇANKIRI	5	,5
	TUNCELİ	13	1,4
	ÇORUM	13	1,4
	DENİZLİ	1	,1
	DİYARBAKIR	3	,3
	DÜZCE	2	,2
	EDİRNE	4	,4
	ELAZIĞ	11	1,2
	VAN	1	,1
	ERZİNCAN	27	2,9
	ERZURUM	26	2,8
	ESKİŞEHİR	1	,1
	ORDU	39	4,2
	MUĞLA	2	,2
	GAZİANTEP	5	,5
	KOCAELİ	15	1,6

	GİRESUN	23	2,5
	GÜMÜŞHANE	9	1,0

Tablo- 3-B: Araştırma Gurubunun Doğum Yerlerine Göre Dağılımı.

		N	%
DOĞUM YERLERİ	IĞDIR	4	,4
	İSPARTA	3	,3
	İNEGÖL	2	,2
	İZMİR	3	,3
	SİVAS	59	6,4
	KARABÜK	1	,1
	KARAMAN	11	1,2
	KARS	39	4,2
	KASTAMONU	32	3,5
	KAYSERİ	6	,6
	KIRIKKALE	5	,5
	KIRŞEHİR	3	,3
	KONYA	12	1,3

	MALATYA	21	2,3
	MANİSA	2	,2
	MERSİN	3	,3
	NEVŞEHİR	7	,8
	NİĞDE	7	,8
	RİZE	18	1,9
	SAKARYA	8	,9
	SAMSUN	15	1,6
	SİİRT	2	,2
	SİNOP	8	,9
	TOKAT	43	4,7
	VAN	3	,3
	YALOVA	2	,2
	YOZGAT	5	,5
	ZONGULDAK	3	,3
	TOPLAM	864	93,5
	BOŞ	60	6,5
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının %22,3 gibi büyük bir çoğunluğu İstanbul, % 6,4'ü Sivas, % 4,7'si Tokat, % 4,2'si Ordu ve Kars, % 3,5'i Kastamonu, % 2,9'u Erzincan, % 2,8'i Erzurum, 2,5'i Trabzon ve Giresun, % 2,3'ü ise Malatya doğumludur. Anketteki ev hanımlarının doğum yerleri 66 il ve 1 tane de yurt dışını kapsamaktadır. Diğer illerimize ait doğum yeri oranları yukarıda yazılı olanlardan daha düşüktür. Anketimize katılan ev hanımlarının doğum yerleri Türkiye'nin 66 ilini kapsamaktadır. Bu da anketimizin Türkiye'nin genelini temsil etmesi açısından önemlidir.

Tablo- 4: Araştırma Gurubunun Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.

	GURUPLAR	N	%
ÇOCUK SAYISI	BİR ÇOCUK	116	12,6
	İKİ ÇOCUK	390	42,2
	ÜÇ ÇOCUK	254	27,5
	DÖRT ÇOCUK ve ÜSTÜ	119	12,9
	TOPLAM	879	95,1
	BOŞ	45	4,9
TOPLAM		924	100,0

Ankete katılan ev hanımlarının % 42,2'sinin iki çocuğu, % 27'5'inin üç çocuğu, %12,9'unun dört çocuk ve üstü, %12,6'sının ise bir çocuğu bulunmaktadır. Ev hanımlarının genelde iki ve üç çocuklu ev hanımlarının yoğun oluşu eskiye nazaran aile planlaması konusunda daha bilinçli oldukları sonucunu ortaya koyabilir.

Tablo- 5: Araştırma Gurubunun Oturdukları Semte Göre Dağılımı.

	SEMTLER	N	%
OTURDUKLARI SEMT	AĞVA	48	5,2
	ALEMDAĞ	3	,3
	ANADOLUHİSARI	2	,2
	ATAŞEHİR	2	,2
	BAÇELİEVLER	1	,1
	BEYKOZ	24	2,6
	BEYLERBEYİ	1	,1
	BOSTANCI	1	,1
	BULGURLU	7	,8
	CUMHURİYET MAH.	20	2,2
	ÇAMLICA	18	1,9
	ÇEKMEKÖY	17	1,8
	ÇENGELKÖY	40	4,3
	DUDULLU	23	2,5
	ESAT PAŞA	11	1,2
	GÖZTEPE	2	,2
	GÜLTEPE	3	,3

	HASİP PAŞA	4	,4
	IHLAMUR KUYU	12	1,3
	İNÖNÜ	3	,3
	KADIKÖY	20	2,2
	KARTAL	35	3,8
	KAVACIK	5	,5
	KAVAKPINAR	8	,9
	KAYIŞ DAĞI	34	3,7
	KAYNARCA	26	2,8
	KÜÇÜK YALI	2	,2
	MALTEPE	7	,8
	NAMIK KEMAL	2	,2
	ORTA ÇEŞME	2	,2
	PAŞABAHÇE	2	,2
	PENDİK	67	7,3
	SARIGAZİ	63	6,8
	SULTAN ÇİFTLİĞİ	3	,3
	SULTANBEYLİ	35	3,8
	TAŞDELEN	26	2,8
	ÜMRANİYE	106	11,5

	ÜSKÜDAR	149	16,1
	YAVUZ TÜRK	21	2,3
	YENİ MAHALLE	5	,5
	YENİ SAHRA	35	3,8
	TOPLAM	895	96,9
	BOŞ	29	3,1
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının % 16,1'i Üsküdar'da, %11,5'i Ümraniye'de, %7,3'ü Pendik'te, %6,8'i Sarıgazi'de, %5,2'si Ağva'da, %4,3'ü Çengelköy'de, %3,8'i Kartal, Yeni Sahra ve Sultanbeyli'de, %3,7'si Kayışdağın'da oturmaktadırlar. Araştırmaya İstanbul Anadolu yakasından toplam 41 semtte oturan ev hanımları katılmışlardır. Diğer semtlerde oturanların oranı yukarıda yazılı olanlardan daha düşüktür. Semt sayısının fazlalığı anketimizin görüş zenginliğini de etkilemektedir.

Tablo- 6: Araştırma Gurubunun Gelir Düzeyine Göre Dağılımı.

	GURUPLAR	N	%
GELİR DÜZEYİ	ZAYIF	98	10,6
	ORTA	555	60,1
	İYİ	260	28,1
	ÇOK İYİ	9	1,0
	TOPLAM	922	99,8
	BOŞ	2	,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının %60,1'i gelir düzeylerini orta, %28,1'i iyi, %10,6'sı zayıf ve %1,0'ı çok iyi olarak belirtmişlerdir. Ev hanımlarının gelir düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde, %60,1'i orta, %28,1'i ise iyi şeklinde cevap vermiştir. Gelir düzeyine ''zayıf'' ve ''çok iyi'' diyenlerin oranı düşüktür. Ülkemizde 2007 yılına ait açlık ve yoksulluk sınırı rakamlarına baktığımızda, dört kişilik bir ailenin dengeli ve sağlıklı beslenmesi için gerekli olan asgari gıda harcaması yani ''açlık sınırı'' 631 YTL 24 Ykr' tur. Yine dört kişilik bir ailenin gıda harcamalarının yanı sıra ulaşım, kira, giyim, yakacak ve kültür gibi ihtiyaçları için gerekli olan ve ''yoksulluk sınırı'' olarak nitelendirilen tutar 2 bin 56 YTL 15 Ykr' tur (www.cnnturk.com).

Bu rakamlara bakıldığında ev hanımlarının gelirlerini çoğunlukla ''orta'' ve ''iyi'' şeklinde ifade etmeleri tartışılabilir. Çünkü orta gelir düzeyinde bir ailenin evine yoksulluk sınırı civarında veya üstünde para girmesi gerektiği akla gelmektedir. Ev hanımlarımızın gelir getirici bir işte çalışmadığını düşünürsek, genelde tek çalışanlı ve

günümüz ekonomik koşullarında bahsedilen miktarlarda gelir sağlamak oldukça zordur. Ev hanımlarımızın beslenme, çocukların eğitimi, güvenlik, giyim-kuşam gibi temel sayılabilecek ihtiyaçları gideriliyorsa, aile borç içinde değilse, bu onlar için orta ya da iyi gelir düzeyi anlamına geliyor olabilir. Ancak yine de gelir düzeyinin zayıf, orta, iyi ya da çok iyi oluşu kişiden kişiye, bakış açısına göre değişen kavramlardır.

Tablo - 7: Araştırma Gurubunun Boş Zamanla İlgili Görüşlerinin Dağılımı.

		N	%
BOŞ ZAMAN İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	Kendimize Ayırdığımız Zaman	14	1,5
	İşlerimden Kalan Zaman	62	6,7
	Dinlenmek	51	5,5
	Yapacak bir şeyim Olmadığı Zaman	6	,6
	Boş Olarak Geçen Zaman	5	,5
	Kendime Ayırarak Gezdiğim Zaman	5	,5
	Kendime Ayırdığım Zaman	47	5,1
	Zorunlu İşler Dışındaki Zaman	5	,5
	Kendime Kalan Zaman	6	,6
	Çocuk ve Eğitimden Kalan Zaman	1	,1
	Dinlenme Zamanı	15	1,6
	Kar	7	,8
	Zamanı Değerlendirmek	4	,4
	İşten Arta Kalan Zaman	51	5,5

	Çocukların Dinlenmesi	7	,8
	Boş Geçen Zaman	19	2,1
	Televizyon İzlemek	11	1,2
	Kendimiz İçin Yarattığımız zaman	8	,9
	Kitap Okumak	11	1,2
	Bir şey Yapmadığım zaman	4	,4
	Sıkıldığım Zaman	9	1,0
	Elişi Yapmak	37	4,0
	Kendimle Kaldığım Zaman	34	3,7
	İşimizin Olmadığı Zaman	11	1,2
	Fazla Zaman Yok	14	1,5
	İş Dışı Zaman	21	2,3
	Dinlendiğim Zaman	17	1,8
	Zorunlu Olarak Yapmadığım İşler	6	,6
	Zamanı Gereksiz harcamak	7	,8
	Boş Şeyler Yapmak	8	,9
	Ev İşlerinden Kalan zaman	27	2,9
	Boş Zaman Vakit Kaybıdır	2	,2
	Boş Zaman Yok	15	1,6
	Arta Kalan Zaman	1	,1

	Bana Ait Olan Zaman	10	1,1
	Bilmediğim Bir Şey	1	,1
	Tembelliğe İter	2	,2
	Böyle Bir Şey Yok	6	,6
	En Değerli Vakit	1	,1
	Fikrim Yok	2	,2
	Özgür İşler Yaptığım Zaman	19	2,1
	Hiçbir Şey Anlamıyorum	2	,2
	Hobilerimi Yapabildiğim Zaman	5	,5
	Stresten Arınmak	6	,6
	Uyuduğum Zaman	6	,6
	TOPLAM	608	65,8
	BOŞ	316	34,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının boş zaman ile ilgili görüşlerine baktığımızda, %6,7'si boş zamanı, işlerimden kalan zaman, %5,5'i " dinlenmek " ve " işten arta kalan zaman ", %5,1'i " kendime ayırdığım zaman ", %4,0'ı " el işi yapmak", %3,7'si " kendimle kalmak ", %2,9'u " ev işlerinden kalan zaman ", %2,3'ü "iş dışı zaman",%2,1'i " boş geçen zaman "ve " özgür işler yaptığım zaman " şeklinde ifade etmişlerdir. Tabloda oranları daha düşük birçok görüş yer almaktadır. Bu soruyu boş bırakanların sayısı da azımsanmayacak kadar fazladır. Ev hanımları serbest zamanı çoğunlukla, ''işlerinden arta kalan zaman'', ''kendilerine ait bir şeyler yaptıkları

zaman'' olarak ifade etmişler, bazıları kötü bir şey olarak yorumlamış, bazıları da serbest zamanlarının olmadığını belirtmişlerdir. Ankette bu soruya cevap yazmayanların oranı yazanların yarısı civarındadır. Bu sonuçlar bize ev hanımlarının serbest zamanla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo- 8 - A: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (1. Tercih).

		N	%
SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME BİÇİMLERİ	Kitap Okuyorum	363	39,3
	Müzik Dinliyorum	24	2,6
	Müzik Aleti Çalıyorum	7	,8
	Sinemaya Gidiyorum	25	2,7
	Kahveye Gidiyorum	12	1,3
	İnternet Kafeye Gidiyorum	10	1,1
	Arkadaşlarla Spor Yapıyoruz	302	32,7
	Tiyatroya Gidiyorum	50	5,4
	Üye Olduğum Kulübe Gidiyorum	37	4,0
	Gazete Okuyorum	5	,5
	Yazarım	14	1,5
	Sosyal ve Kültürel Etkinliklerde Rol Alıyorum	1	,1

	El İşleri ve Sanatla Uğraşırım	30	3,2
	Spor Müsabakaları İzlerim	11	1,2
	Arkadaş Ziyaretine Giderim	1	,1
	Çarşı Pazar Gezintiye Çıkarım	10	1,1
	Diğer	2	,2
	TOPLAM	904	97,8
	BOŞ	20	2,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinde 1. tercih olarak %39,3'ü kitap okuduğunu, %32,7'si arkadaşları ile spor yaptığını, %5,4'ü tiyatroya gittiğini, %4,01'i üye olduğu kulübe gittiğini, %3,2'si el işleri ve sanatla uğraştığını, sinemaya gittiğini, %2,6'sı müzik aleti çaldığı belirtmiştir.

Tablo- 8 - B: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (2. Tercih).

		N	%
SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME BİÇİMLERİ	Kitap Okuyorum	2	,2
	Müzik Dinliyorum	56	6,1
	Müzik Aleti Çalıyorum	16	1,7
	Sinemaya Gidiyorum	25	2,7
	Kahveye Gidiyorum	23	2,5
	İnternet Kafeye Gidiyorum	13	1,4
	Arkadaşlarla Spor Yapıyoruz	186	20,1
	Tiyatroya Gidiyorum	51	5,5
	Üye Olduğum Kulübe Gidiyorum	162	17,5
	Gazete Okuyorum	8	,9
	Yazarım	69	7,5
	Sosyal ve Kültürel Etkinliklerde Rol Alıyorum	4	,4
	El İşleri ve Sanatla Uğraşırım	93	10,1
	Spor Müsabakaları İzlerim	50	5,4
	Arkadaş Ziyaretine Giderim	6	,6
	Çarşı Pazar Gezintiye Çıkarım	17	1,8

	Spor amaçlı yürür ve koşarım	4	,4
	Belirli bir şeyle uğraşmam	1	,1
	Diğer	2	,2
	TOPLAM	788	85,3
	BOŞ	136	14,7
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinde 2. tercih olarak %20'si arkadaşları ile sportif etkinliklere katıldığını,%17,5'i üye olduğu kulübe gittiğini, %10,1'i el işleri ve sanatla uğraştığını, %7,5'i yazdığını, %6,1'i müzik dinlediğini ifade etmiştir.

Tablo- 8 - C: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (3. Tercih).

		N	%
SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME BİÇİMLERİ	Kitap okuyorum	2	,2
	Müzik Aleti Çalıyorum	20	2,2
	Sinemaya Gidiyorum	5	,5
	Kahveye Gidiyorum	6	,6
	İnternet Kafeye Gidiyorum	9	1,0
	Arkadaşlarla Spor Yapıyoruz	56	6,1
	Tiyatroya Gidiyorum	24	2,6
	Üye Olduğum Kulübe Gidiyorum	125	13,5
	Gazete Okuyorum	10	1,1
	Yazarım	108	11,7
	Sosyal ve Kültürel Etkinliklerde Rol Alıyorum	4	,4
	El İşleri ve Sanatla Uğraşırım	98	10,6
	Spor Müsabakaları İzlerim	99	10,7
	Arkadaş Ziyaretine Giderim	21	2,3
	Çarşı Pazar Gezintiye Çıkarım	11	1,2

	Spor amaçlı yürür ve koşarım	10	1,1
	Belirli bir şeyle uğraşmam	3	,3
	Diğer	2	,2
	TOPLAM	613	66,3
	BOŞ	311	33,7
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinde 3. tercih olarak %13,5'i üye olduğun kulübe gittiğini, %11,7'si yazdığını, %10,7'si spor müsabakası izlemeye gittiğini, %10,6'sı el işi ve sanatla uğraştığını ifade etmiştir.

Tablo- 8 - D: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (4. Tercih).

		N	%
SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME BİÇİMLERİ	Sinemaya Gidiyorum	5	,5
	Kahveye Gidiyorum	7	,8
	İnternet Kafeye Gidiyorum	1	,1
	Arkadaşlarla Spor Yapıyoruz	12	1,3
	Tiyatroya Gidiyorum	9	1,0
	Üye Olduğum Kulübe Gidiyorum	47	5,1
	Gazete Okuyorum	8	,9
	Yazarım	81	8,8
	Sosyal ve Kültürel Etkinliklerde Rol Alıyorum	5	,5
	El İşleri ve Sanatla Uğraşırım	84	9,1
	Spor Müsabakaları İzlerim	115	12,4
	Arkadaş Ziyaretine Giderim	16	1,7
	Çarşı Pazar Gezintiye Çıkarım	10	1,1
	Spor amaçlı yürür ve koşarım	4	,4
	Belirli bir şeyle uğraşmam	3	,3
	Diğer	6	,6

	TOPLAM	413	44,7
	BOŞ	511	55,3
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinde 4. tercih olarak %12,4'ü spor müsabakaları izlemeye gittiğini, %9,1'i el işi ve sanatla uğraştığını, %8,8'i yazdığını, %5,1'i üye olduğu kulübe gittiğini ifade etmiştir.

Tablo- 8 - E: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerine Göre Dağılımı (5. Tercih).

		N	%
SERBEST ZAMAN DEĞERLENDİRME BİÇİMLERİ	Kahveye Gidiyorum	3	,3
	İnternet Kafeye Gidiyorum	1	,1
	Arkadaşlarla Spor Yapıyoruz	5	,5
	Tiyatroya Gidiyorum	13	1,4
	Üye Olduğum Kulübe Gidiyorum	4	,4
	Gazete Okuyorum	39	4,2
	Sosyal ve Kültürel Etkinliklerde Rol Alıyorum	4	,4
	El İşleri ve Sanatla Uğraşırım	52	5,6
	Spor Müsabakaları İzlerim	81	8,8
	Arkadaş Ziyaretine Giderim	43	4,7

	Çarşı Pazar Gezintiye Çıkarım	7	,8
	Spor amaçlı yürür ve koşarım	12	1,3
	Belirli bir şeyle uğraşmam	4	,4
	Diğer	1	,1
	TOPLAM	269	29,1
	BOŞ	655	70,9
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinde 5.tercih olarak, %8,8'i spor müsabakaları izlemeye gidiyorum, %5,6'sı el işi ve sanatla uğraşıyorum, 4,7'si arkadaş ziyaretlerine gittiğini ifade etmiştir.

Ev hanımlarının serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri incelendiğinde 1. tercihlerinde, diğer etkinliklerden oldukça yüksek oranlarda kitap okuduklarını ve arkadaşlarıyla spor yaptıklarını, 2. tercihlerinde yine arkadaşlarıyla spor yaptıklarını ve üye olduğu kulübe gittiği görülmüştür. El işleri ve sanatla uğraşılar, serbest zaman değerlendirme biçimlerinde orta sıralarda yer almaktadır. Özellikle orta yaş ve orta yaşın üstü ev hanımlarının nakış işleme, yün örme vb. işleri bildikleri ve fazlaca yaptıkları gözlemlenebilir. Ancak bu eserlerini pazarlayamadıkları için üstüne çok fazla düşmedikleri düşünülebilir. Oysaki yaptıkları işlerini pazarlayabilecekleri, emeklerinin tam karşılığını alabilecekleri yerler açılırsa, yerel yönetimler bu konuda destek olursa, ev hanımları, hem ülke ekonomisine hem de aile bütçelerine katkıda bulunabilirler. Bu durum aynı zamanda ev hanımlarının aile içindeki statüsünü yükseltebilir, üretime katıldıkları için hayatlarında daha fazla doyuma ulaşabilirler.

Kümbetoğlu'nun 1990 yılında, kadınların bilinen çalışma türleri dışında, ev içinde yaptıkları gelir getirici faaliyetleri ve faaliyetlerin hanelerinin geçim mücadelesine

katkısını ortaya koymak amacıyla yaptığı çalışmada yukarıdaki düşüncenin tersi bir durum ortaya çıkmış, kadının ev içinde yaptığı gelir getirici faaliyetler onun aile ve toplumdaki statüsünü yükseltememiştir (Kümbetoğlu, 1995). Araştırma İstanbul'da 62 haneli bir gecekondu mahallesinde kendilerini ev hanımı olarak tanımlayan kadınlara yapılmıştır. Kadınlar, aile bütçelerine katkıda bulunabilmek için kazak örme, çeşitli nakış işleri, elektrik aksamı montajı, terzilik vb. işler yaparak, hane gelirinin 1/3'i oranında destek olmuşlardır. Ancak bu destek görünmez, kayıtsız, boş zaman meşgalesi özellikleri dolayısıyla yok sayılmıştır. Görüşülen kadınların kendileri ve işverenler bu faaliyetlerin önemsizliği üzerinde durmuş, kocalar bu işlerden elde edilen gelirin, neden oldukları rahatsızlığın tedavisine bile yetmeyeceği şeklinde değerlendirerek küçümsemişlerdir.

Tablo- 9 - A: Araştırma Gurubunun En Çok İzlediği Televizyon Programlarına Göre Dağılımı (1. Tercih).

		N	%
EN ÇOK İZLENEN TELEVİZYON PROGRAMI	Magazin Programı	194	21
	Müzik Eğlence Programı	178	19,3
	Spor Programı	48	5,2
	Haber Programı	324	35,1
	Belgesel	45	4,9
	Diziler	98	10,6
	Kadın Programları	12	1,3
	Yarışma Programı	5	,5
	Yemek Programı	8	,9
	TOPLAM	912	98,7
	BOŞ	12	1,3
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının en çok izlediği televizyon programlarında 1. tercih olarak %35,1'i haber programları, %21'i magazin programları, %19,3'ü müzik eğlence programı, %10,6'sı dizilerdir. Kadın programları %1,3'lük oranda alt sıralardadır.

Tablo- 9-B: Araştırma Gurubunun En Çok İzlediği Televizyon Programlarına Göre Dağılımı (2. Tercih).

		N	%
EN ÇOK İZLENEN TELEVİZYON PROGRAMI	Magazin Programı	2	,2
	Müzik Eğlence Programı	99	10,7
	Spor Programı	31	3,4
	Haber Programı	191	20,7
	Belgesel	170	18,4
	Diziler	197	21,3
	Kadın Programları	73	7,9
	Yarışma Programı	35	3,8
	Yemek Programı	33	3,6
	TOPLAM	831	89,9
	BOŞ	93	10,1
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının en çok izlediği televizyon programlarında 2. tercih olarak, %21,3'dizileri, %20,7'si haber programlarını, %10,7'si müzik eğlence programlarını ve %7,9'u kadın programlarını izlediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo- 9 - C: Araştırma Gurubunun En Çok İzlediği Televizyon Programlarına Göre Dağılımı (3. Tercih).

		N	%
EN ÇOK İZLENEN TELEVİZYON PROGRAMI	Müzik Eğlence Programı	3	,3
	Spor Programı	13	1,4
	Haber Programı	94	10,2
	Belgesel	90	9,7
	Diziler	169	18,3
	Kadın Programları	86	9,3
	Yarışma Programı	93	10,1
	Yemek Programı	95	10,3
	TOPLAM	643	69,6
	BOŞ	281	30,4
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının en çok izlediği televizyon programlarında 3. tercih olarak, %18,3'ü dizileri, %10,3'ü yemek programlarını, %10,2'si haber programlarını, %10,1'i yarışma programlarını izlediklerini ifade etmişlerdir.

Ev hanımlarının en çok izledikleri, televizyon programları, tercih sıralamaları da dikkate alınarak; haber, magazin, müzik-eğlence ve dizilerdir.

Tablo- 10: Araştırma Gurubunun İzlediği Televizyon Programlarının Yeterince Tatmin Sağlama Özelliğinin Dağılımı.

		N	%
YETERİNCE TATMİN SAĞLADIĞI	Evet	305	33,0
	Hayır	601	65,0
	TOPLAM	906	98
	BOŞ	18	2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %65,0 gibi büyük bir oranı izlediği televizyon programlarından yeterince tatmin olmadığını, %33,0'ı ise tatmin olduğunu belirmiştir.

Televizyon yapımcılarının en büyük hedef kitlelerinden birinin, evde kaldıkları sürenin çokluğu sebebiyle ev hanımları olduğu düşünülebilir. Ev hanımları çeşitli sebeplerle serbest zamanlarını televizyon karşısında geçirmek zorunda kalmaktadırlar. Televizyon yapımcılarının son yılarda, reyting uğruna anlamsız ve boş programlar yaptığı görülmektedir. Ancak anket sonuçlarımıza göre artık ev hanımlarının çoğunluğunu televizyonda izlediği programlardan yeterince tatmin olmamaktadır.

Tablo- 11 - A: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Kullandıklarına İlişkin İnanışlarının Dağılımı.

		N	%
ZAMANI İYİ KULLANIM	Evet	434	47,0
	Hayır	476	51,5
	TOPLAM	910	98,5
	BOŞ	14	1,5
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %51,5'i serbest zamanlarını en iyi şekilde kullandıklarına inanmaktadır. %47,0'ı ise serbest zamanlarını en iyi şekilde kullandıklarına inanmamaktadır.

Tablo- 11 - B: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Nasıl Değerlendirdiklerinin Dağılımı.

		NEDENLER	N	%
ZAMANI İYİ ŞEKİLDE NASIL DEĞERLENDİRDİKLERİ	EVET	Yararlı İşler Yapıyorum	48	5,2
		Kendi İşlerim Var	24	2,6
		Ahşap Boyama	1	,1
		Aile ve Çocuklar	54	5,8
		Arkadaş Ziyaretleri	14	1,5
		El İşi	12	1,3
		Gezip Eğleniyorum	15	1,6
		Kendimi Mutlu Hissediyorum	11	1,2
		Kitap Okuyorum	19	2,1
	HAYIR	Maddi Koşullar	48	5,2
		Zamanım Yok	117	12,7
		Bebeğim Var	20	2,2
		Ev İşlerinden	20	2,2
		Fikrim Yok	5	,5
		Hayat Şartları	11	1,2
		Tesis Yok	29	3,1

		Yönlendiren Yok	18	1,9
		TOPLAM	466	50,4
		BOŞ	458	49,6
		TOPLAM	924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zamanını en iyi şekilde kullandığına inananların %5,8'i aile ve çocukları ile vakit geçirdiği için, %5,2'si yararlı işler yaptığı için,

Serbest zamanlarını en iyi şekilde kullandığına inanmayanların %12,7'si zamanı olmadığı için, %5,2'si maddi koşullar yüzünden, %3,1'i tesis olmadığı için bu şekilde düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo- 12: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Değerlendirme Faaliyetlerinin Gerçekten Yararlı Olduğuna İlişkin Dağılımı.

		N	%
FAALİYETLERİN GERÇEKTEN YARARLI OLUP OLMADIĞI	Evet	732	79,2
	Hayır	157	17
	TOPLAM	889	96,2
	BOŞ	35	3,8
	TOPLAM	924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının %79,2 gibi büyük bir çoğunluğu, serbest zamanı değerlendirme faaliyetlerinin gerçekten yararlı olduğunu, %17,2'si ise yararlı olmadığını düşünmektedir. Büyük çoğunluğunun serbest zamanları değerlendirme faaliyetlerinin yararlı olduğunu düşünmesi sevindiricidir ve bu grupla ilgili daha fazla çalışma yapılmasının gerektiğini düşündürebilir.

Tablo- 13 - A: Araştırma Gurubunun Varsa Katıldığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılış Nedenlerinin Dağılımı (1. Tercih).

		N	%
KATILIŞ NEDENLERİ	Kendimi Rahatlamış ve Mutlu Hissediyorum	403	43,6
	Sağlığıma İyi Geleceğini Düşündüğüm İçin	82	8,9
	Eğlenceli ve zevkli Olacağı İçin	49	5,3
	Yeni Arkadaşlık Kurmak ve Sosyal Çevremi Genişletmek	83	9,0
	Evde Çok Sıkılıyorum	53	5,7
	Diğer	35	3,8
	TOPLAM	705	76,3
	BOŞ	219	23,7
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, katıldıkları bir serbest zaman faaliyetine katılış nedenlerinde 1. tercihleri %43,6'sı kendimi rahatlamış ve mutlu hissediyorum, %9,0'ı yeni arkadaşlık kurmak ve sosyal çevremi genişletmek, %8,9'u sağlığıma iyi geleceğini düşündüğüm için şeklinde sıralanmıştır.

Tablo- 13 - B: Araştırma Gurubunun Varsa Katıldığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılış Nedenlerinin Dağılımı (2. Tercih).

		N	%
KATILIŞ NEDENLERİ	Kendimi Rahatlamış ve Mutlu Hissediyorum	1	,1
	Sağlığıma İyi Geleceğini Düşündüğüm İçin	136	14,7
	Eğlenceli ve zevkli Olacağı İçin	112	12,1
	Yeni Arkadaşlık Kurmak ve Sosyal Çevremi Genişletmek	102	11,0
	Evde Çok Sıkılıyorum	65	7,0
	Diğer	15	1,6
	TOPLAM	431	46,6
	BOŞ	493	53,4
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, katıldıkları bir serbest zaman faaliyetine katılış nedenlerinde 2. tercihleri, %14,7'si sağlığıma iyi geleceğini düşündüğüm için, %12,1'i eğlenceli ev zevkli olacağı için, %11,0'ı yeni arkadaşlık kurmak ve sosyal çevremi genişletmek için katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo- 13 - C: Araştırma Gurubunun Varsa Katıldığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılış Nedenlerinin Dağılımı (3. Tercih).

		N	%
KATILIŞ NEDENLERİ	Kendimi Rahatlamış ve Mutlu Hissediyorum	1	,1
	Eğlenceli ve zevkli Olacağı İçin	44	4,8
	Yeni Arkadaşlık Kurmak ve Sosyal Çevremi Genişletmek	95	10,3
	Evde Çok Sıkılıyorum	59	6,4
	Diğer	4	,4
	TOPLAM	205	22,2
	BOŞ	719	77,8
	TOPLAM	924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, katıldıkları bir serbest zaman faaliyetine katılış nedenlerinde 3. tercihleri, %10,3'ü yeni arkadaşlık kurmak ve sosyal çevremi genişletmek için, %6,4'ü evde çok sıkıldıkları için katıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo- 14 - A: Araştırma Gurubunun Varsa Katılmadığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılmama Nedenlerinin Dağılımı (1. Tercih).

		N	%
KATILMAMA NEDENLERİ	Çevremde Bu Tür Etkinlikler Yok	388	42,0
	Aile ve Çevre Baskısı Yüzünden	40	4,3
	Maddi Olarak karşılayamadığım İçin	138	14,9
	Arkadaşım Olmadığından	33	3,6
	Zaman Olmadığı İçin	136	14,7
	Tesis ve Araç Olmadığı İçin	27	2,9
	Faaliyetlerden Haberim Olmadığı İçin	18	1,9
	Gereksiz Buluyorum	41	4,4
	Diğer	12	1,3
	TOPLAM	833	90,2
	BOŞ	91	9,8
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zaman faaliyetlerine katılmama nedenlerinde 1. tercihleri, %42,0'ı çevresinde bu tür etkinlikler olmadığından, %14,9'u maddi olarak karşılayamadığı için, %14,7'si ise zamanı olmadığından katılmadığını belirtmiştir.

Tablo- 14 - B: Araştırma Gurubunun Varsa Katılmadığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılmama Nedenlerinin Dağılımı (2. Tercih).

		N	%
KATILMAMA NEDENLERİ	Aile ve Çevre Baskısı Yüzünden	26	2,8
	Maddi Olarak karşılayamadığım İçin	133	14,4
	Arkadaşım Olmadığından	65	7,0
	Zaman Olmadığı İçin	129	14,0
	Tesis ve Araç Olmadığı İçin	94	10,2
	Faaliyetlerden Haberim Olmadığı İçin	47	5,1
	Gereksiz Buluyorum	19	2,1
	Diğer	7	,8
	TOPLAM	520	56,3
	BOŞ	404	43,7
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zaman faaliyetlerine katılmama nedenlerinde 2. tercihleri, %14,4'ü maddi olarak karşılayamadığı için, %14,0'ı zamanı olmadığı için, %10,2 'si ise tesis ve araç olmadığından katılmadığını belirtmiştir.

Tablo- 14 - C: Araştırma Gurubunun Varsa Katılmadığı Serbest Zaman Faaliyetine Katılmama Nedenlerinin Dağılımı (3. Tercih).

		N	%
KATILMAMA NEDENLERİ	Maddi Olarak karşılayamadığım İçin	13	1,4
	Arkadaşım Olmadığından	16	1,7
	Zaman Olmadığı İçin	60	6,5
	Tesis ve Araç Olmadığı İçin	103	11,1
	Faaliyetlerden Haberim Olmadığı İçin	50	5,4
	Gereksiz Buluyorum	12	1,3
	Diğer	3	,3
	TOPLAM	257	27,8
	BOŞ	667	72,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zaman faaliyetlerine katılmama nedenlerinde 3. tercihleri, %11,1'i tesis ve araç olmadığından, %6,5'i zaman olmadığı için katılmadığını belirtmiştir.

Ev hanımlarının serbest zaman değerlendirme etkinliklerine katılmama nedenleri incelendiğinde, çoğunlukla, çevrelerinde bu tür etkinlikler olmadığı, maddi olarak karşılayamadıkları, zaman bulamadıkları için katılamadıkları görülmektedir. Hergüner'in 1993 yılında kadınların spor yapmalarını etkileyen sosyo-kültürel faktörlerle ilgili araştırmasında spor yapmama nedeni olarak kadınların %47,6'sı boş vakitleri olmadığı için yapamadıklarını belirtmişlerdir (Hergüner, 1993). Spor, en

önemli serbest zaman değerlendirme etkinliklerinden biri olduğundan bu sonuç konumuzla ilişkilidir.1993 yılından bu tarafa teknolojideki yenilikler ve çeşitliliğin fazlalaşması kadınların serbest zamanlarını arttırmış olabileceğinden bu çalışmada, ev hanımları için zaman bulamama üçüncü sıraya gerilemiş olabilir. Ayrıca, Hergüner'in araştırmasında, spor yapanların spor yapma sıklıklarıyla annelerin meslekleri arasındaki ilişkiyi bulmak için soru sorulmuş; sık sık spor yapanların anne meslekleri serbest meslek ve memur iken, ara sıra spor yapanlarda anne mesleğinin büyük oranda ev hanımı olduğu sonucu çıkmıştır. Ev hanımları günümüzde, bir serbest zaman değerlendirme aracı olarak sporu daha fazla önemsemektedirler. Ankette, serbest zaman değerlendirme etkinliği olarak arkadaşlarıyla spor yapmaları ikinci tercihleridir. Tabii ki bu sonuç onların yeterince spor yaptığı anlamına gelmez. Ailenin, özellikle de annelerin birçok konuda olduğu gibi, bireyin serbest zamanını nasıl değerlendireceği üzerindeki etkisi açıktır. O halde kadınlarımızı olumlu rekreasyon etkinlikleriyle, özellikle de sporla buluşturmamız, geleceğimiz olan çocuklar üzerinde de pozitif etkiler oluşturabilir.

Tablo- 15: Araştırma Gurubunun Serbest Zaman Faaliyetine Katılımda Cinsiyetlerinin Sorunu İle İlgili Dağılım.

		N	%
CİNSİYET SORUNU	Evet	174	18,8
	Hayır	709	76,7
	TOPLAM	883	95,6
	BOŞ	41	4,4
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarını, %76,7'si cinsiyetlerinin serbest zaman değerlendirme faaliyetlerinde sorun olmadığını, %18,8'i ise sorun olduğunu belirmiştir.

Bu sonuç, ev hanımlarının ailelerinin ve çevrelerinin, serbest zaman değerlendirme faaliyetlerine bakışlarının olumsuz olmadığını gösterebilir.

Tablo- 16:Araştırma Gurubunun Çevresindeki Sosyal Tesislerin Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.

		N	%
SOSYAL TESISLERIN YETERLILIĞI	Evet	123	13,3
	Hayır	773	83,7
	TOPLAM	896	97,0
	BOŞ	28	3,0
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %83,7 gibi büyük bir kısmı çevresindeki sosyal tesislerin yeterli olmadığını, %13,3'ü yeterli olduğunu düşünmektedir.

Serbest zaman değerlendirme etkinlikleri düzenlemek ve tesislerini kurmak yerel yönetimlerin görevleri arasındadır. Bu sonuçlara bakıldığında yerel yönetimlere bu konuda önemli görevler düştüğü ortadadır. Yazacı'nın, üniversite öğrencilerinin serbest zaman değerlendirme anlayış ve alışkanlıkları ile ilgili yaptığı bir araştırmada öğrencilerin bu alandaki çalışmaları yetersiz bulduğu, serbest zamanlarını verimli değerlendirmenin bu konuda kendilerine sağlanacak imkânlarla doğru orantılı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Yazıcı, 1998). Bu sonuç çalışmamızla paralellik göstermektedir. Ev hanımları da, üniversite öğrencileri de yerel yönetimlerden serbest zamanlarını değerlendirebilmeleri için daha fazla imkân istemektedir.

Tablo- 17: Araştırma Gurubunun Tesislerin Arttırılmasının Faaliyetlere Katılımı Etkileyeceğine İlişkin Görüşlerin Dağılımı.

		N	%
TESISLERIN ARTTIRIMI KATILIMI ETKILER	Evet	723	78,3
	Hayır	171	18,5
	TOPLAM	894	96,8
	BOŞ	30	3,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %78,3'ü çevresinde serbest zaman değerlendirme faaliyetleri ve tesisleri arttırılırsa faaliyetlere katılımda artış olacağını, %18,5'i artış olmayacağını belirtmişlerdir.

Ev hanımlarının büyük çoğunluğu tesislerin arttırılmasının serbest zaman faaliyetlerine katılımı olumlu yönde etkileyeceğine inanmaktadırlar.

Tablo- 18 - A: Araştırma Gurubunun Ailece Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Dağılım (1.Tercih).

		N	%
AİLECE KATILIM	Sinemaya Gideriz	195	21,1
	Pikniğe Gideriz	514	55,6
	Tiyatroya Gideriz	9	1,0
	Sergiye Gideriz	44	4,8
	Konferansa Gideriz	5	,5
	Hiçbir Faaliyette Bulunmayız	145	15,7
	TOPLAM	912	98,7
	BOŞ	12	1,3
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları ailece katıldıkları serbest zaman etkinliklerinde 1. tercih olarak, %55,6'sı pikniğe gittiklerini, %21,1' sinemaya gittiklerini, %15,7'si ise hiçbir faaliyette bulunmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo- 18 - B: Araştırma Gurubunun Ailece Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Dağılım (2.Tercih).

		N	%
AİLECE KATILIM	Pikniğe Gideriz	142	15,4
	Tiyatroya Gideriz	40	4,3
	Sergiye Gideriz	47	5,1
	Konferansa Gideriz	17	1,8
	Hiçbir Faaliyette Bulunmayız	3	,3
	TOPLAM	249	26,9
	BOŞ	675	73,1
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları ailece katıldıkları serbest zaman etkinliklerinde 2. tercih olarak, %15,4'ü pikniğe gittiklerini, %5,1'i sergiye gittiklerini belirtmişlerdir.

Tablo- 18 - C: Araştırma Gurubunun Ailece Katıldıkları Serbest Zaman Etkinliklerine İlişkin Dağılım (3.Tercih).

		N	%
AİLECE KATILIM	Tiyatroya Gideriz	34	3,7
	Sergiye Gideriz	18	1,9
	Konferansa Gideriz	14	1,5
	Hiçbir Faaliyette Bulunmayız	66	7,1
	BOŞ	858	92,9
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları ailece katıldıkları serbest zaman etkinliklerinde 3. tercih olarak, %3,7'si tiyatroya gittiklerini, %1,9'u sergiye gittiklerini belirtmişlerdir.

Ev hanımlarının ailece katıldığı serbest zaman değerlendirme etkinliği incelendiğinde en fazla pikniğe gittikleri bu etkinliklere katılma sıklığının da ara-sıra olduğu görülmektedir (Tablo:19). Bu sonuçlar ailenin gelir düzeyleri ve kültürleri ile yakından ilişkilidir.

Tablo- 19: Araştırma Gurubunun Bu Etkinliklere Hangi Sıklıkta Katıldıklarının Dağılımı.

		N	%
HANGİ SIKLIKLA YAPILDIĞI	Haftada Bir	45	4,9
	Ayda Bir-İki	166	18
	Ara Sıra	626	67,7
	TOPLAM	837	90,6
	BOŞ	87	9,4
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları ailece katıldıkları serbest zaman etkinliklerine, %67,7 oranında ara sıra, %18 oranında ayda bir iki kez ve %4,9 oranında ise haftada bir kez katıldıklarını belirtmişlerdir.

Ankette, ev hanımlarının gelirlerinin ne kadarını serbest zaman faaliyetlerine ayırdıklarına verilen cevaplar 18'nci ve 19'ncu sorulara verilen cevapları destekler niteliktedir. Ankete katılanların çoğunluğu bütçede yer ayıramadıklarını ya da bütçenin %10'unu bu tür etkinliklere ayırabildiklerini ifade etmişlerdir. İnsanların gelir düzeyleri seçtikleri serbest zaman değerlendirme etkinliklerini de etkilemektedir. Gelir düzeyi düşük ailelerin genelde az masraf gerektiren etkinlikler seçtiği görülmektedir.

Tablo- 20: Araştırma Gurubunun Gelirlerinin Ne Kadarını Serbest Zaman Etkinliklerine Ayırdıklarına İlişkin Dağılım.

		N	%
ETKİNLİKLERE BÜTÇEDEN AYRILAN PAY	%10	335	36,3
	%11–15	127	13,7
	%16–20	37	4,0
	Bütçede Yer Ayıramıyoruz	365	39,5
	TOPLAM	864	93,5
	BOŞ	60	6,5
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %39,5'i serbest zaman etkinliklerine bütçelerinde yer ayıramadıklarını, %36,3'ü gelirlerinin %10'unu, %13,7'si ise gelirlerinin %11-15'ini ayırabildiklerini belirtmiştir. Bütçelerinin % 16-20'sini serbest zaman etkinliklerine ayırabilenlerin oranı ise %4,0'dır.

Tablo- 21: Araştırma Gurubunun Fiziksel Hastalıklarına İlişkin Dağılım.

		N	%
FİZİKSEL HASTALIK DURUMU	Bel Fıtığı	43	4,7
	Sağlam	820	88,7
	Göz	4	,4
	Böbrek	6	,6
	Diyabet	7	,8
	Ayak Rahatsız	4	,4
	Romatizma	5	,5
	Sinir	4	,4
	Astım	1	,1
	Cilt	1	,1
	Kansızlık	1	,1
	Dolaşım-Kalp	5	,5
	Safra Kesesi	1	,1
	Kolu Sakat	1	,1
	Kalça Çıkığı	1	,1
	TOPLAM	904	97,8
	BOŞ	20	2,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %88,7 gibi büyük bir çoğunluğunun her hangi bir fiziksel hastalığı bulunmamaktadır.

Tablo- 22 - A: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (1. Tercih).

		N	%
SAĞLIKLI YAŞAM TERCİHLERİ	Sağlıklı Beslenmeye Çalışmak	698	75,5
	Sigara-Alkolden Uzak durmak	122	13,2
	Spor Yapar	17	1,8
	Stresten Uzak Durmaya Çalışır	32	3,5
	Yaşamımı Daha Anlamlı Yaparım	29	3,2
	TOPLAM	898	97,2
	BOŞ	26	2,8
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları sağlıklı bir yaşam için 1. tercih olarak, %75,5 oranında sağlıklı beslenmeye çalıştıklarını, %13,2 oranında sigara ve alkolden uzak durmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo- 22 - B: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (2. Tercih).

		N	%
SAĞLIKLI YAŞAM TERCİHLERİ	Sigara-Alkolden Uzak durmak	423	45,8
	Spor Yapar	77	8,3
	Stresten Uzak Durmaya Çalışır	128	13,9
	Yaşamımı Daha Anlamlı Yaparım	69	7,5
	TOPLAM	697	75,5
	BOŞ	227	24,6
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları sağlıklı bir yaşam için 2. tercih olarak, %45,8 oranında sigara ve alkolden uzak durmak, %13,9 oranında ise stresten uzak durmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo- 22 - C: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (3. Tercih).

		N	%
SAĞLIKLI YAŞAM TERCİHLERİ	Spor Yapar	121	13,1
	Stresten Uzak Durmaya Çalışır	169	18,3
	Yaşamımı Daha Anlamlı Yaparım	102	11,0
	TOPLAM	392	42,4
	BOŞ	532	57,6
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları sağlıklı bir yaşam için 3. tercih olarak, %18,3 oranında stresten uzak durmaya çalışmak, %13,1 oranında spor yapmak, %11,0 oranında yaşamını daha anlamlı yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo- 22 - D: Araştırma Gurubunun Sağlıklı Bir Yaşam İçin Nelere Dikkat Ettiklerine İlişkin Dağılım (4. Tercih).

		N	%
SAĞLIKLI YAŞAM TERCİHLERİ	Stresten Uzak Durmaya Çalışır	38	4,1
	Yaşamımı Daha Anlamlı Yaparım	95	10,3
	TOPLAM	133	14,4
	BOŞ	791	85,6
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımları sağlıklı bir yaşam için 4. tercih olarak, %10,3 oranında yaşamımı daha anlamlı hale getiririm, %4,1 oranında ise stresten uzak durmaya çalıştıklarını belirmişlerdir.

Tablo- 23: Araştırma Gurubunun Hayatlarında Boşluk veya Memnuniyetsizlik Hislerine İlişkin Dağılımı.

		N	%
BOŞLUK VEYA MEMNUNİYETSİZLİK HİSLERİ	Evet	369	39,9
	Hayır	522	56,5
	TOPLAM	891	96,4
	BOŞ	33	3,6
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %56,5'i hayatlarında bir boşluk veya memnuniyetsizlik hissetmediklerini, %39,9'u hayatlarında bir boşluk veya memnuniyetsizlik hissettiklerini belirtmişlerdir. Ev hanımlarının hayatlarında, boşluk veya memnuniyetsizlik hissedip hissetmedikleri incelendiğinde, ortada büyük bir fark bulunmamakla beraber memnuniyetsizlik hissetmeyenlerin oranı daha fazladır.

Tablo- 24: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını Daha Olumlu Faaliyetlerle Geçirmelerinin Onları Daha Mutlu ve Sağlıklı Kılacağına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.

		N	%
DAHA MUTLU VE SAĞLIKLI KILACAĞI	Evet	801	86,7
	Hayır	98	10,6
	TOPLAM	899	97,3
	BOŞ	25	2,7
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %86,7'si serbest zamanlarını daha olumlu faaliyetlerle geçirmelerinin kendilerini daha mutlu ve sağlıklı kılacağını, %10,6'sı ise daha sağlıklı ve mutlu kılmayacağını düşünmektedir. Ev hanımlarının büyük bir bölümü sahip oldukları serbest zamanlarını daha olumlu faaliyetlerle geçirdiklerinde daha mutlu ve sağlıklı olacaklarını düşünmektedirler. Bu da ev hanımları serbest zamanlarını kullanma şekillerinden memnun değiller fikrini akla getirmektedir. Bu düşünce araştırmamızın 11. sorusuna verilen cevapla da çelişmemektedir.

Tablo- 25: Araştırma Gurubunun Yaşadıkları Belediyenin Yeterince Serbest Zaman Alanı Oluşturup Programladıklarına İlişkin Görüşlerin Dağılımı.

		N	%
BELEDİYE İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER	Evet	205	22,2
	Hayır	687	74,3
	TOPLAM	892	96,5
	BOŞ	32	3,5
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının, %74,3'ü yaşadıkları Belediyelerin yeterince serbest zaman alanı ve programı oluşturmadığını, %22,2'si ise oluşturduğunu düşünmektedir. Araştırmamıza katılan ev hanımlarının büyük çoğunluğu yaşadıkları belediyelerin yeterince serbest zaman değerlendirme alanı ve programları oluşturmadığını düşünmektedir. Bireylerin serbest zaman aktivitelerinin çoğu, çevrelerinde bu tarz etkinlik tesis ve kaynakların hazır bulunuşuyla başlamaktadır. Özellikle ev hanımları maddi olarak eşlerine bağımlı oldukları, genelde daha az dışa dönük ve daha az sosyal oldukları için, uzakta veya pahalı olan etkinliklere katılamamaktadırlar. Bu yüzden belediyeler serbest zaman alanları ve etkinliklerini ayaklarına kadar getirirlerse ev hanımlarının çoğunluğu bu etkinliklere katılacaktır.

Tablo- 26 - A: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (1. Tercih).

		N	%
BELEDİYE VE DEVLETTEN BEKLENTİLER	Tesisler ve Alanlar Açmalı	529	57,3
	Eğitici-Öğretici Kurslar açmalı	279	30,2
	Sanat ve Kültürel Etkinlikler Artmalı	26	2,8
	Spor Tesisleri ve Faaliyetler Artmalı	20	2,2
	Aile Bütçesine Yük Getirmemeli	34	3,7
	Önem ve Yararları Konusunda Eğitim Yapılmalı	2	,2
	Diğer	3	,3
	TOPLAM	893	96,6
	BOŞ	31	3,4
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmeleri için Belediyelerden ve Devletten beklentilerinde 1. tercihleri %57,3 oranında tesisler ve alanların açılması, %30,2 oranında ise eğitici ve öğretici kursların açılması olmaktadır.

Tablo- 26 - B: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (2. Tercih).

		N	%
BELEDİYE VE DEVLETTEN BEKLENTİLER	Eğitici-Öğretici Kurslar açmalı	353	38,2
	Sanat ve Kültürel Etkinlikler Artmalı	143	15,5
	Spor Tesisleri ve Faaliyetler Artmalı	176	19,0
	Aile Bütçesine Yük Getirmemeli	149	16,1
	Önem ve Yararları Konusunda Eğitim Yapılmalı	10	1,1
	TOPLAM	831	89,9
	BOŞ	93	10,1
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmeleri için Belediyelerden ve Devletten beklentilerinde 2. tercihleri %38,2 oranında eğitici-öğretici kursların açılması, %19,0 oranında spor tesisleri ve faaliyetlerin artması, %15,5 oranında da sanat ve kültürel etkinliklerin artması şeklindedir.

Tablo- 26 - C: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (3. Tercih).

		N	%
BELEDİYE VE DEVLETTEN BEKLENTİLER	Eğitici-Öğretici Kurslar açmalı	1	,1
	Sanat ve Kültürel Etkinlikler Artmalı	118	12,8
	Spor Tesisleri ve Faaliyetler Artmalı	130	14,1
	Aile Bütçesine Yük Getirmemeli	330	35,7
	Önem ve Yararları Konusunda Eğitim Yapılmalı	173	18,7
	Diğer	6	,6
	TOPLAM	758	82,0
	BOŞ	166	18,0
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmeleri için Belediyelerden ve Devletten beklentilerinde 3. tercihleri %35,7 oranında etkinliklerin aile bütçesine yük getirmemesi, %18,7 oranında önem ve yararları konusunda eğitim yapılmalı şeklindedir.

Tablo- 26 - D: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (4. Tercih).

		N	%
BELEDİYE VE DEVLETTEN BEKLENTİLER	Spor Tesisleri ve Faaliyetler Artmalı	61	6,6
	Aile Bütçesine Yük Getirmemeli	69	7,5
	Önem ve Yararları Konusunda Eğitim Yapılmalı	40	4,3
	Diğer	10	1,1
	TOPLAM	180	19,5
	BOŞ	744	80,5
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmeleri için Belediyelerden ve Devletten beklentilerinde 4. tercihleri %7,5 oranında aile bütçesine yük getirmemeli şeklindedir.

Tablo- 26 - E: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarını En İyi Şekilde Geçirebilmeleri İçin Belediye ve Devletten Beklentilerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (5. Tercih).

		N	%
BELEDİYE VE DEVLETTEN BEKLENTİLER	Aile Bütçesine Yük Getirmemeli	46	5,0
	Önem ve Yararları Konusunda Eğitim Yapılmalı	35	3,8
	TOPLAM	81	8,8
	BOŞ	843	91,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmeleri için Belediyelerden ve Devletten beklentilerinde 5. tercihleri %5,0 oranında yine aile bütçesine yük getirmemeli şeklindedir.

Ev hanımlarının serbest zamanlarını en iyi şekilde geçirmeleri için belediyelerden ve devletten beklentileri sorulduğunda büyük çoğunluğu, tesislerin, alanların, eğitici öğretici kursların açılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ev hanımlarının bu beklentileri karşılandığında serbest zamanlarını daha olumlu, kendilerini yetiştirebilecekleri faaliyetlerle geçirecekler, hayattan daha fazla zevk ve doyum alacaklar, daha mutlu ve sağlıklı bireyler olacaklardır. Ev hanımlarındaki bu olumlu değişiklikler çevrelerine özellikle çocuklarına ve ailelerini de etkileyecektir. Yetkili birimler bütün bunları dikkate alarak tesisleri, kursları çoğaltmayı düşünebilirler.

Tablo- 27: Araştırma Gurubunun Serbest Zamanlarında Yapmak İsteyipte Aile ve Çevreden Ötürü Yapamadıkları Etkinliklere İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.

		N	%
AİLE VE ÇEVREDEN ÖTÜRÜ KATILIM	Evet	380	41,1
	Hayır	496	53,7
	TOPLAM	876	94,8
	BOŞ	48	5,2
TOPLAM		924	100,0

Araştırmaya katılan ev hanımlarının %53,7'si, serbest zaman faaliyeti yapmak istediklerinde bunun, aile ve çevre yüzünden engellenmediğini, %41,1'i ise yapmak istedikleri etkinliklerini aile ve çevreden ötürü yapamadıklarını düşünmektedirler. Aile ve çevre ve baskısının serbest zaman etkinliklerine katılıp katılmama üzerinde çok büyük etki yaratmadığı görülebilir. Sonuçlar birbirine yakındır.

"Araştırma gurubunun yarıya yakını ilkokul mezunu ve nüfus kayıt özellikleri dikkate alındığında da Anadoludan göç sonucu gelerek bu bölgelere yerleşmiş oldukları düşünülebilir. Bu özellik kendi kültürlerini yaşatmanın yanınsa yeni veya ikinci kuşak olmaları sonucu içerisinde yer aldıkları sosyal yaşamın bir parçası olma yönündeki yaklaşımlarını okuma ve eğlenceye yönelik tercihlerindeki değişim ve uyum sonucu olduğunu ifade etmek mümkündür. Rekreasyon ve serbest zaman kavramlarıyla ilgili görüşlerinin yoğunlaştığı açıklamalar dikkate alındığında yaptıkları durumların hangi kavram içerisinde açıklanacağına ilişkin bilgi eksikliğine rağmen bu zamanlarını anlamlı olarak ifade edebilecek etkinliklerle doldurdukları anlaşılmaktadır (Sivrikaya, 2007).

"Araştırma gurubunun yaklaşık %78'i İstanbul dışından gelerek yaşamlarına burada devam eden orta gelir gurubuna ve zamanı iyi kullanamadıklarını ifade etmelerinin nedenleri arasında serbest zaman kavramı hakkında henüz yeterince bilgilendirilmemeleri ve örgütlü topluma geçiş açısından dernekler aracılığı ile gereksinim duyan bireylere ve ailelere yardım gibi açılımlar konusunda bilgilendirilmemiş olmaları gösterilebilir. Orta gelir gurubunun ülkemizde yaşam koşulları açısından sahip olduğu olanaklar dikkate alınırsa, ailece ortak yaşamı ve kaynaşmış aileyi devam ettirme ve oluşturmaya yönelik etkinliklere de fazlaca kaynak ayıramadıklarının etkilerinin olduğu ifade edilebilir. Televizyon izleme oranları bu konuyu destekleyen bir etkendir. Bu nedenle belediyelerin televizyonlar aracılığı ile bu tür konularda bilgilendirme yapmaları ve ortak programlara katılımı desteklemeleri kaynaşmış toplum açısından önem taşımaktadır. Ancak bu şekilde sosyal toplumun bir parçası olmanın hazzı ve aidiyet duygularının geliştirilmesi de desteklenmiş olur (Sivrikaya, 2007).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ev Hanımlarının Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının ve Beklentilerinin Tespiti amacıyla yapılan bu çalışmanın genel sonuçları şöyledir;

Yapılan çalışmada, ev hanımlarının yaş özellikleri incelendiğinde, genç ev hanımlarının yaşı daha büyük ev hanımlarına oranla sayıca daha az olduğu görülmektedir.

Ev hanımlarının öğrenim durumları incelendiğinde, öğrenim durumlarının düşük olduğu görülmektedir.

Anketimize katılan ev hanımlarının genellikle iki ve üç çocuğu vardır ve doğum yerleri Türkiye'nin 66 ilini kapsamaktadır.

Ev hanımlarının gelir düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde, çoğunluğu orta ve iyi gelir düzeyine sahiptir.

Ev hanımlarına göre serbest zaman çoğunlukla, ''işlerinden arta kalan zaman'', ve ''kendilerine ait bir şeyler yaptıkları zaman'' dır.

Araştırmamıza katılan ev hanımları serbest zamanlarını değerlendirme biçimi olarak çoğunlukla kitap okumayı ve arkadaşları ile spor yapmayı tercih etmektedirler.

Ev hanımlarının en çok izledikleri televizyon programları haber, magazin, müzik-eğlence ve dizilerdir. Televizyon yapımcıları ve bunları denetleyen kurumlar, bu sonucu dikkate alarak daha anlamlı, daha eğitici-öğretici, aynı zamanda da eğlendirici programlar hazırlayabilirler.

Ev hanımlarının %47,0'ı serbest zamanlarını en iyi şekilde kullandığına inanmakta, %51,5'i ise serbest zamanlarını en iyi şekilde kullandığına inanmamaktadır. En iyi şekilde kullandığına inananlar; aileleri ve çocukları ile vakit geçirmelerini ve yararlı işler yapmalarını, en iyi şekilde değerlendirmediğini düşünenler; zamanlarının olmamasını, maddi koşulların elverişsizliğini ve tesislerin olmamasını öncelikli sebepler olarak göstermişlerdir.

Ev hanımlarının büyük bir kısmı serbest zaman değerlendirme faaliyetlerinin gerçekten yararlı olduğunu düşünmektedir.

Ev hanımlarının çoğunlukla kendilerini rahatlamış ve mutlu hissettikleri, sağlıklarına iyi geldiğini düşündükleri için bir serbest zaman değerlendirme faaliyetine katıldıkları, çevrelerinde bu tür etkinlikler olmadığı, maddi olarak karşılayamadıkları ve zaman bulamadıkları için katılamadıkları görülmektedir.

Ev hanımlarının cinsiyetleri serbest zaman faaliyetlerine katılımlarında bir sorun teşkil etmemektedir.

Ev hanımları çevrelerindeki sosyal tesisleri yeterli görmemekte, tesisler arttırıldığında ise bu tür faaliyetlere katılımın artacağını düşünmektedirler.

Ev hanımlarının ailece katıldığı serbest zaman değerlendirme etkinliği olarak en fazla pikniğe gittikleri bu etkinliklere katılma sıklığının da ara-sıra olduğu sonucu çıkmıştır.

Ankete katılan ev hanımlarının çoğunluğunun herhangi bir fiziksel hastalığı yoktur.

Ev hanımları sağlıklı bir yaşam için çoğunlukla sağlıklı beslenmeye ve sigara ve alkolden uzak durmaya çalışmaktadır.

Ev hanımlarının çoğunluğu hayatlarında, boşluk veya memnuniyetsizlik hissetmemektedir.

Ev hanımlarının büyük bir bölümü sahip oldukları serbest zamanlarını daha olumlu faaliyetlerle geçirdiklerinde daha mutlu ve sağlıklı olacaklarını düşünmektedirler. Bu yüzden ev hanımlarının serbest zamanlarını geçirebileceği rekreatif faaliyetler arttırılabilir ve daha fazla ev hanımı bu faaliyetlerden yararlanarak mutlu ve sağlıklı olabilirler.

Ev hanımlarının büyük çoğunluğu yaşadıkları belediyelerin yeterince serbest zaman değerlendirme alanı ve programları oluşturmadığını düşünmektedir.

Ev hanımları, belediyelerden ve devletten serbest zamanlarını en iyi şekilde geçirebilmeleri için çoğunlukla, bu konu ile ilgili daha fazla tesis ve alanlar ve eğitici-öğretici kursların açılmasını beklemektedirler.

Ev hanımlarının %53,7'si yapmak istedikleri serbest zaman etkinliklerini, aile ve çevreden ötürü yapamadıklarını, %41,1'i ise ailelerinin ve çevrelerinin yapmak istedikleri bir serbest zaman etkinliğini engellemediğini belirtmişlerdir.

Genel olarak denebilir ki, ev hanımlarının rekreasyon faaliyetine katılımı çok düşük olmamakla beraber yeterli de değildir. Ancak, bu faaliyetlerin yararlarına inanmaktadırlar ve gerekli imkânlar sağlandığında katılımın artacağını düşünmektedirler. Etkinliklere katılmama nedenleri arasında cinsiyetleri ya da aile ve çevre baskısı gibi nedenler önemli bir sorun teşkil etmemektedir. Katılmama nedenleri genelde yeterli tesis ve alanlar olmadığından, çevrelerinde bu tür etkinlikler olmamasından ve maddi olarak karşılayamadıkları içindir. Belediyelerden ve devletten ise serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilecekleri daha fazla tesisler ve kurslar açmalarını istemekte, imkânların arttırılmasını beklemektedirler.

Yapılan literatür taraması ve ankette verilen cevaplar sonucunda şu öneriler getirilmiştir.

Ev hanımlarının serbest zamanlarını değerlendirebilecekleri tesis alan ve programlar arttırıldığında katılım artacağı için yerel yönetimlere bu konuda büyük görevler düşmektedir. Ev hanımları gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkarabilecekleri veya ilgi duydukları etkinliklerle uğraşırlarsa, kendilerini çok daha mutlu hissedebilir, öz güven ve öz saygılarını arttırabilirler.

- Belediyeler rekreasyon alanlarını, tesislerini arttırabilir, var olanları daha fazla işler hale getirebilirler.
- Belediyeler serbest zaman etkinlikleri için, bütçelerinde daha fazla yer ayırabilir, bu etkinlikler için kadrolu eğitmenler alabilirler. Spor, müzik, meslek edindirme, sanatsal ve kültürel, bilgisayar ve internet kullanımı vb. ile ilgili kurslar açılıp, kadrolu eğitmenlerle bu kursların devamlılığını sağlayabilirler.
- Bu etkinliklerin sağlıklı duyurulabilmesi için aylık etkinlik broşürleri dağıtılabilir.

- Rekreasyon faaliyetlerinin sağladığı yararlar düşünüldüğünde devlet, kanunlarıyla, her Belediyenin yasalarca belirlenmiş rekreasyon alanları ve faaliyetleri oluşturmasını hükümlü tutabilir.

- Yerel yönetimler, ev hanımlarına yönelik tarihi, turistik yerlere geziler düzenleyebilir. Belli aralıklarla sinemaya, tiyatroya götürebilir. Anne-baba eğitimi, sağlık, beslenme vb. konularda konferanslar, seminerler düzenleyebilir.

- Belediyeler tüm bunları maddi olarak kişileri zorlamayacak şekilde yapıp her hangi bir kar amacı gütmeyebilir.

- Her belediyenin kütüphanesi olabilir, okur-yazar olmayan ev hanımlarını tespit edip, bu kişileri teşvik ederek okur-yazar yapabilir.

- Ev hanımlarımızın belli beceriler edinip, bu becerilerle ortaya çıkardıkları ürünlerini satacakları etkinlikler düzenlenerek aile bütçelerine katkıda bulunmaları, kendilerini daha üretken hissetmeleri sağlanabilir.

- Televizyonda izledikleri programlardan, tatmin olmadıkları düşünüldüğünde, özellikle, ev hanımlarını hedef kitle seçmiş olan bazı anlamsız televizyon programları devlet tarafından denetlenebilir. Daha eğitici-öğretici, eğlendirici programların yapılması desteklenebilir.

- Akademisyenler, Türkiye'deki kadın nüfusunun %70' gibi büyük bir bölümünü oluşturan ev hanımları ile ilgili değişik alanlarda, değişik çalışmalar yapabilirler. Çünkü bu alanda yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır.

- Ev hanımlarının gönüllü olarak çalışabilecekleri, kurum ve kuruluşlar arttırılabilir. Örneğin okullarda, çocuk esirgeme kurumlarında, hastanelerde, belediyelerin düzenleyeceği etkinliklerde, yardım kuruluşlarında vb. çalışabilir, kendileri ve toplum için yararlı işlerde rol alabilirler.

- Yapılan bu çalışma daha farklı yerlerde ve daha fazla kişiye uygulanabilir.

KAYNAKLAR

ABADAN UNAT, Nermin (1922), **Türk Toplumunda Kadın**

Editörler: TÜRKÖZ,E., D.Kondiyoti,M. B.Kıray, Toplumsal Değişme ve Türk Kadını 2.Baskı, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, S. 22–24.

ADIGÜZEL, Hacer (1998) ,Türk Kadınının Sosyal Hayata Katılma Serüveni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

ALKAN, Türker (1981), **Kadın-Erkek Eşitsizliği Sorunu,** Ankara Üniversitesi siyasi Bilimler Fakültesi Yayınları**,** Ankara.

ALTINDAL, Aytunç (2004), **Türkiye'de Kadın**, 8. Baskı Alfa Yayınları

İstanbul.

ASLAN, Neşe (2005),**Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi:** Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma, 2. Baskı, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir.

ATALAY, Ayşe (2004), **Spor Medya ve Serbest Zaman**, Beta Yayınları, İstanbul.

ATEŞ, Ali Osman (2000), **Hadis Temelli Temel Yargılarda Kadın,** Beyan Yayınları

İstanbul.

BENER, Özgün (1989), **Kadınların Zaman ve Para Kullanımı,** Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

BORA, Aksu (2005), **Kadınların Sınıfı**, İletişim Yayınları İstanbul.

ÇAHA, Ömer (1966), **Sivil Kadın**, Çev., Ertan Özensel, Vadi Yayınları Ankara.

ÇAKIROĞLU, Harun (1998), **Beden Eğitimi Dersi ve Diğer Dersler Açısından Okullarda Ders Dışı Faaliyetlerin Durumu Eğitsel Kollar ve Faaliyetleri** Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.

ÇALIK F., K. Sivrikaya ve I. Şahin (2003), **Sapanca Gölü ve Çevresinin Rekreasyon, Spor ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi**, Gazi Üniversitesi, Gençlik, Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Ankara.

DOĞRAMACI, Emel (1997), **Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü**, 3. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

El SAADAVİ, Neval (1991), **Havanın Örtülü Yüzü**, Çev., Sibel Özbudun, Anahtar Yayınları, İstanbul.

GÖNEN, E., Ş. Hablemitoğlu ve E. Özmete (2004), **Akademisyen Kadınlar**, Toplumsal Dönüşüm yayınları, İstanbul.

GÜNDEŞ**,** Simten ve Rengin Küçükerdoğan (2004), ‘’Televoleden Biri Bizi Gözetliyora, BBG’den Biz Evleniyoruza Kadın İmgesi’’, Editör: GÜÇHAN, Ayşe, **Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma**, İkinci Cilt, Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, s. 105-123, İstanbul.

HAZAR, Atila (2003), **Rekreasyon ve Animasyon**, 2. Baskı, Detay Yayınları, Ankara.

HERGÜNER, Gülten (1993), **Kadınların Spor Yapmalarını Etkileyen Sosyo--Kültürel Faktörler (Samsun İli Uygulaması),** Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.

http://www.bianet.org/2004/03/01_k/31781.htm 04.06.2007

http://www.1001kitap.com/Bilim/Mahmut_Tezcan/turk_ailesi_antropolojisi/aile18_ataturk.html 29.06.2007

http://www.cnnturk.com/EKONOMI/GENEL/haber_detay.asp?PID=40&haberID=338129 01.05.2007

http://www.danismend.com/konular/pazarlamayon/PAZSOSYAL%20SINIF%20KAVRAMI.HTM 06.07.2007

http://www.itusozluk.com/goster.php?t=ev+han) 31.03.06

http://www.kanala.com.tr | www.kanalahaber.com 30.03.2006

http://www.kurtuluscephesi.com/sozluk/tib13.html 26.06.2007

http://www.malihaber.com/modules.php?name=Encyclopedia&op=content&tid=1387 28.06.2007

http://www.mihenk.gr/arsiv/30/kadın-aile.htm-20k)14.04.06

http://www.otizm.org/wp/?p=6 05.07.2007

http://www.pandora.com.tr. Akademisyen Kadınlar Üzerine Bir Araştırma 06.06.2002

KARAKÜÇÜK, Suat (1997), **Rekreasyon**, 2. Baskı, Seran Ofset, (G.M.K. Bulvarı, Ali Suavi sokak, No:36, Maltepe-Ankara), Ankara.

KAYNAK, Mesut (2002), **Kuran'da Kadın**, Yay Matbaacılık, (Yüzerhavuz sokak, 21/A, Okmeydanı, İstanbul), İstanbul.

KILBAŞ KÖKTAŞ, Şükran (2004), **Rekreasyon**, 3. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara.

KÜMBETOĞLU, Belkıs (1995), ''Gizli İşçiler: Kadınlar ve Bir Alan Araştırması'', Yayına hazırlayanlar: ÇAKIR, S. , ve N. Akgökçe, **Farklı Feminizmler Açısından Kadın Araştırmalarında Yöntem**, Sel Yayıncılık, s. 231–237.

MUMCU, Ahmet (2003), Stratejik Araştırmalar Merkezi Panel, **Türk Kadını ve Fırsat Eşitliği,** Başkent Üniversitesi**,** Ankara.

MUNNE, F (1992), Psicosociologia del Tiempo Libre, Un Enfoque Critico, Mexsico, Editor İaltrillas.

ÖZEN KUTANİS, Rana (2006), **Girişimci Kadınlar**, Değişim Yayınları, Adapazarı.

SERDAROĞLU, Kamil (1992), **Türk Ailesi ve Türk Toplumunda Kadının Fonksiyonu Üzerine Bir İnceleme**, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu ve Yerel Yönetim İdaresi Bilim Dalı.

SİVRİKAYA, Kenan (2007), Kocaeli üniversitesi BESYO Rekreasyon Bölümü, Sözlü Görüşme.

TEZCAN, Mahmut (1997), **Eğitim Sosyolojisi**, 11. Baskı, Tanyeli sokak, no:10/8, Dikimevi, Ankara.

TURHAN, Mümtaz (1963), **Kültür Değişmeleri**, İstanbul

VAUX, A (1998), Sosial Support, Theory,Research and İntervention, Newyork, Praeger

YAZICI, Mehmet (1998), **Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anlayış ve Alışkanlıkları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.

YURDACAN, Ülkü Münife (1996), **Tarihsel gelişim İçerisinde Türk Kadın Hakları ve Sosyal Yapıdaki Durumu**, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı.

EKLER

ANKET FORMU

Bu araştırma anketi tamamen bilimsel bir çalışma için uygulanmaktadır. Katılımınız ve değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

1-Yaşınız : ( )20–25 ( ) 26–30 ( ) 31–35 ( ) 36–40 ( ) 41 ve üstü

2-Öğrenim Durumu : ( ) Üniversite ( ) Lise ( ) Ortaokul ( ) İlkokul

( ) Okuryazar ( ) Okuryazar değil

3-Doğum Yeriniz :

4-Çocuk Sayısı : ( ) 1 Çocuk ( ) İki Çocuk ( ) Üç Çocuk ( ) Dört Çocuk ve Üstü

5-Şu Anda Oturduğunuz Semtin Adı:

6-Ailenizin Gelir Düzeyi Aşağıdakilerden Hangisine Uymaktadır :

( ) Zayıf ( ) Orta ( ) İyi ( ) Çok İyi

7-Size Göre Serbest Zaman (Boş Zaman) nedir yazınız?

8 - Kendinize ait serbest zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? (Numaralandırarak birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

( ) Kitap okuyorum ( ) Müzik dinliyorum ( ) Müzik aleti çalıyorum

( ) Sinemaya gidiyorum ( ) Kahveye gidiyorum ( ) İnternet kafeye gidiyorum

( ) Tiyatroya gidiyorum ( ) Gazete okurum ( ) Yazarım

( ) Arkadaşlarla sportif etkinliklere katılıyoruz ( ) Üye olduğum kulübe gidiyorum

( ) Sosyal ve kültürel etkinliklerde rol alırım ( ) El işleri ve sanatla uğraşırım

( ) Spor müsabakalarını izlemeye giderim ( ) Arkadaş ziyaretlerine giderim

( ) Çarşı, pazar, park gibi gezintilere çıkarım ( ) Spor amaçlı yürüyüş ve koşular Yaparım.

( ) Belirli bir şeyle uğraşmam ( )Diğer (yazınız).....

9-Tv.'de en çok hangi programları izliyorsunuz (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)?

( ) Magazin Prog. ( ) Haber Prog. ( ) Kadın Prog.

( ) Müzik eğlence Prog. ( ) Belgeseller ( ) Yarışma Prog.

( ) Spor Prog. ( ) Diziler ( ) Yemek Prog.

10- Tv.'de izlediğiniz programlar sizi yeterince tatmin ediyormu?

( ) Evet ( ) Hayır

11-Serbest zamanınızı en iyi şekilde kullandığınıza inanıyormusunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

Neden.....
.....

12-Serbest zaman faaliyetlerinin gerçekten faydalı olduğuna inanıyormusunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

13-Varsa katıldığınız bir serbest zaman değerlendirme faaliyetine KATILIŞ nedenleriniz nelerdir (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)?

( ) Kendimi rahatlamış ve mutlu hissedeceğimi düşündüğümden.

( ) Sağlığıma iyi geleceğini düşündüğümden düşündüğüm için.

( ) Eğlenceli ve zevkli olacağını düşündüğüm için.

( ) Yeni arkadaşlıklar kurabilmek, sosyal çevremi genişletmek için.

( ) Evde çok sıkılıyorum, yaşamıma değişiklik katmak için.

( ) Diğer.....

14- Katılmayı istediğiniz bir serbest zaman değerlendirme faaliyetine KATILMAMA nedenleriniz nelerdir (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)?

( ) Çevremde bu tür etkinlikler olmadığından

( ) Aile ve çevre baskısı yüzünden

( ) Maddi olarak karşılayamadığım için

( ) Etkinliklere katılacak arkadaşım olmadığı için

( ) Etkinliklere katılacak zamanım olmadığı için

( ) Etrafımda bu tür etkinlikleri yürütecek tesis veya araç-gereç olmadığından

( ) Bu tür faaliyetlerden haberim olmadığı için

( ) Gereksiz buluyorum, kendim katılmak istemiyorum

( ) Diğer.....

15- Serbest zamanı değerlendirme faaliyetine katılımda cinsiyetiniz sorun yaratıyormu?

( ) Evet ( ) Hayır

16-Çevrenizdeki sosyal tesisleri yeterli buluyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

17- Çevrenizdeki serbest zamanlarınızı değerlendirme faaliyetleri ve tesisleri arttırılırsa faaliyetlere katılımınızda artış olacağına inanıyormusunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

18-Ailenizle beraber gerçekleştirdiğiniz serbest zaman etkinlikleri nelerdir?

( ) Sinemaya gideriz ( ) Tiyatroya gideriz ( ) Konferans, seminer vb. gideriz

( ) Pikniğe gideriz ( ) Sergiye gideriz ( ) Hiçbir faaliyette bulunmayız

19- Bu etkinlikleri ne sıklıkla yaparsınız?

( ) Her hafta ( ) Ayda 1–2 kez ( ) Ara sıra

20- Gelirinizin ne kadarını serbest zaman etkinliklerine ayırabiliyorsunuz?

( ) %10 ( ) %11–15 ( ) %16–20 ( ) Bütçede yer ayıramıyoruz

21-Fiziksel bir hastalığınız varmı?

( ) Var (Nedir?.....) ( ) Yok

22-Sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için hayatınızda ne gibi şeylere dikkat edersiniz? (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)?

( ) Sağlıklı beslenmeye çalışırım

( ) Sigara, alkol vb. uzak dururum

( ) Spor yaparım

( ) Stresten uzak durmaya çalışırım

( ) Yaşamımı daha anlamlı hale getiririm

( ) Diğer (yazınız).....

23-Hayatınızda bir boşluk, memnuniyetsizlik hissediyormusunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

24- Serbest zamanınızı istediğiniz olumlu faaliyetlerle geçirirseniz daha mutlu, kaliteli ve sağlıklı bir hayata sahip olacağınıza inanıyormusunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

25-Belediyenizin yeterli serbest zaman alanları ve programları düzenlediğini düşünüyormusunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

26- Serbest zamanlarınızı en iyi şekilde değerlendirebilmek için belediyelerden ve devletten beklentileriniz nelerdir? Size göre önemli olan 3 seçeneği numaralandırarak işaretleyiniz.

( ) Serbest zamanları değerlendirmeye yönelik alanlar, tesisler açmalı fazlalaştırmalı

( ) Eğitici-öğretici kurslar yaygınlaştırılmalı

( ) Sanatsal-Kültürel nitelikli faaliyetler arttırılmalı

( ) Spor tesisleri, spor faaliyetleri arttırılmalı, herkesin yararlanması için imkân sağlamalı

( ) Yapılacak faaliyetler aile bütçesini sarsmayacak şekilde olmalı

( ) Bu faaliyetlerin önemi ve yararları hakkında bilinçlendirme yapılmalı

( ) Diğerleri (yazınız).....

27-Serbest zamanlarınızda yapmak isteyip de aile veya çevreniz nedeniyle yapamadığınız etkinlik varmı?

( ) Evet ( ) Hayır

ÖZGEÇMİŞ

20.02.1979 tarihinde Manisa'nın Salihli İlçesinde doğdu. İlk ve Orta öğretimini Salihli Halide Edip Adıvar İlköğretim Okulunda, lise eğitimini de Salihli Sağlık Meslek Lisesinde tamamladı. 1997–2001 yılları arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünü dereceyle bitirmiştir. 2001 yılında İstanbul'da Beden Eğitimi öğretmenliği görevine başlamış olup halen bu görevini devam ettirmektedir. Ayşe ÖNAL evli ve bir çocuk annesidir. Halen Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde Yüksek Lisans öğrencisidir